

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DE, DER TOG HJEMMEFRA

KARL LARSEN

DE, DER TOG HJEMMEFRA

III

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCXIII

KARL LARSEN

BEDRE FOLKS BØRN

CAND. PHIL.'EN
FARMACEUTEN
BOGHANDLEREN

ANDET OPLAG

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCXIII

I Henhold til den tidligere fremstillede Plan for *De, der tog hjemmefra* fremtræder Værkets nærværende tredje Bind baade som et selvstændigt Hele og som Led i den Række Bearbejdelser af Dagbøger og Breve, der skulde tegne danske Udvandrerers Skæbner.

Det nye Bind har faaet Titlen *Bedre Folks Børn*, fordi det behandler unge Mennesker fra de bogligt dannede og socialt set højere Samfundslag, som man i Følge sproglig Tradition kalder „bedre Folk“.

Første Bind havde hentet sine Skikkelser fra jydsk Middelstand paa Landet og fra Almuen indenfor sjællandsk Landbefolkning; andet Bind skildrede et Ægtepar af et kulturelt og socialt Mellemlag indenfor Proprietærklassen paa Landet, en fyensk Husmandssøn og en københavnsk Haandværkssvend; nærværende tredje Bind fremstiller Sønner af akademisk dannede og ansete Borgerhjem indenfor eller i Plan med Embedsklassen, en cand. phil., en Farmaceut, en Boghandler-medhjælper.

De skriftlige Kilder til cand. phil.'ens Historie er at finde i en Samling af 80 Breve og Brevkort, 1 Dagbog i 4 Bind og 1 Regnskabsbog, alt sammen fra 1905 til 1911; Fremstillingerne af Farmaceutens og Boghandler-medhjælperens Udvikling beror paa Samlinger af hen-

holdsvis 17 og 45 Breve fra 1898 til 1913 og fra 1890 til 1913.

Navne paa Personer og Steder er behandlede efter samme Synspunkter som i Værkets foregaaende to Bind; dette gælder ogsaa de i Teksten indføjede Noter og Oversættelser.

Alle Breve og Dagbøger er ligesom de tidligere benyttede erhvervede til det kgl. Bibliotheks Brevsamling.

København i Oktober 1913.

KARL LARSEN.

INDHOLD

	Side
Cand. phil.'en	9
Farmaceuten	125
Boghandleren	165

CAND. PHIL.'EN

Fra en af Danmarks største Provinsbyer tog et kun syttenaarigt ungt Menneske *Aage Hellmann* i Sommeren 1897 Studentereksamen med en udmærket Førstekarakter.

Begge hans Forældre var komne til Provinsen fra gode københavnske Hjem med boglige og kunstneriske Interesser; Faderen havde akademisk Uddannelse, men drev praktisk Virksomhed.

Aage havde hele sin Skoletid igennem været en baade meget flittig og ærgerrig Dreng, der ogsaa i sine frie Timer var travlt beskæftiget med at læse, tegne, samle. Han var proper, pillen og noget nervøst ængstelig for ikke altid at kunne være blandt de allerførste, i de sidste Skoleaar lidt svagelig, men bestandig lige arbejdsom.

Hans Hovedinteresse var de klassiske Sprog, særligt Latin, og dansk Litteratur; hans hemmelige Drøm engang at blive en berømt Forfatter.

Det blev baade Aage og hans Forældre en stor Skuffelse, at han ved Studentereksamen kom til at mangle et Point i Udmærkelse; men Skolen viste den dygtige og flittige Elev sin Anerkendelse ved at tildele ham et af sine Stipendier.

Aage Hellmann drog over til København som et noget forlæst og usikkert, men levelystent ungt Men-

neske. Han såa godt ud — kom endog til at staa Model for en af vore bekendte Billedhuggere i en klassisk Gruppe — og havde en pæn Sangstemme, tog livligt Del i Studenterforeningslivet og læste i sit Rusaar Mængder af Aviser og Skønlitteratur. Filosofisk Eksamen bestod han i 1898 med Udmærkelse.

Efter Forældrenes Ønske havde Aage valgt Juraen til Fagstudium; men her gik det kun trevent med Læsningen. Dertil skortede det alt for meget paa Lyst, hvorimod den unge Students ganske ukontrollerede Frihed tillod ham ivrigt at fortsætte en ubunden Sysselsættelse med Skønlitteratur, populariseret Videnskab, Sprog. I lange Sommerferier foretog han ret betydelige Rejser; allerede for sit Skolestipendium havde han været i Paris, senere var Ture gaaet med en Skonnert til Sverige og Finland og hjem gennem Sverige.

Aage fik kun en knap Understøttelse fra sit ingenlunde velhavende Hjem, men klarede sig igennem med pertentlig Økonomi uden selv at tjene noget, men ogsaa uden at gøre Gæld; 20 Aar gammel fik han Regensen.

I Løbet af de følgende to Aar udviklede det unge Menneske sig imidlertid fuldkommen planløst, overspændt og uklart. Juraen forsømtes mere og mere, og Aages Forsøg paa Selvudvikling gennem litterær Produktion voldte ham de største Kvaler, fordi hans talrige — men aldrig offentliggjorte — poetiske Produkter oftest syntes ham selv at mangle Personlighed i Indhold og Form. En sensuel Naturbegejstring havde grebet ham, fantastiske Værker om Livet i

lykkelig Naturtilstand — som den svenske Digter Gustaf Jansons „Paradiset“ — hørte til hans kære-
ste Læsning.

Helbredet brød sammen under ham, saa at han i 1902 maatte anbringes nogle Maaneder paa en Nerve-
klinik. Her modnedes — under stærke Svingninger
mellem Nedstemthed og opskruet Højtryk — den
Beslutning hos ham, ikke blot at forlade det for-
hadte juridiske Studium, men overhovedet vende
Bøgerne Ryggen.

Aage vilde være Friluftsmenneske og valgte som
den foreløbig nærmeste Vej mod dette Maal at gaa
i Gartnerlære.

Som 22-23aarig cand. phil. og Gartnerlærling paa
Fyen bragte han det dog ikke stort videre end til
at sprede Møg fra en Trillebør og deklamere Digte
for landlige Skønheder, som hans noget fortumlede
Erotik bragte ham i Berøring med. Samtidig kunde
han, med vanlig Trang til litterær Sysselsættelse,
ikke lade Pennen hvile, men oversatte i sin Fritid
flittigt *Nietzsche*, der havde gjort et overvældende
Indtryk paa ham. Gennem plagsomme religiøse An-
fægtelser var han naaet til at forgude Antiken og
havde bragt det til at hade Kristendommen.

Efter faa Maaneders Forløb var han led og ked
af Gartneriet og tyede hjem til de ret nedtrykte
Forældre.

Der blev nu sat ham den rent praktiske Opgave,
at lære Stenografering og Maskinskrivning, og der-
paa skaffe sig en Kontorplads, saa at han foreløbig
kunde ernære sig selv.

Pladsen opnaaede han — efter Avisen — i 1903 ved et lille jydsk Provinsblad.

Et Aar igennem fungerede Aage nu i en af Jyllands mindste Byer som Redaktionssekretær, Feuilletonoversætter og Bogholder, arbejdede flittigt, men uroligt, og navnlig ikke i Takt med Bladets religiøse og moralske Holdning.

Heller ikke hans Privatliv, hvori baade det stedlige Hotel og en sværmerisk Butiksdame spillede en Rolle, kunde finde Naade for hans Arbejdsgiveres Øjne. Stemningen blev hurtigt trykket, Aage kunde indse, at hans Engagement efter Aarets Forløb næppe vilde blive fornyet, og følte sig ogsaa mere og mere aandelig forpint af Forholdene.

Men ligesom fra Dag til anden fandt han Udløsning af sin Kvide gennem den glødende Begejstring, som greb ham for det I. P. Müllerske „System“, der netop dengang — i 1904 — blev prædikeret og vandt Tilhængere med næsten hysterisk Voldsomhed. Her var noget af det Natursværmeri, som Aage kun daarligt havde fundet tilfredsstillet i Gartnerhaverne, her var noget saare let fatteligt at tro paa, noget lidet besværligt at blive Apostel for. En vegetariansk Raptus tog han med i Købet.

Og da Avisen og han var skiltes fra hinanden, bestemte Aage sig til i Foraaret 1905 som 2den-Kahyts-Opvarter at rejse til New York med et af den danske Amerikalinjes Skibe for at kunne modtage et orienterende Indtryk af den nye, store, frie Verdensdel, hvor han vilde sætte sig til Opgave at føre I. P. Müllers System sejerrigt igennem; i Tysk-

land begyndte man jo allerede godt at „müllern“, og den Müllerske Pjese var ved at blive oversat og udbredt paa mange Sprog.

Efter Hjemkomsten til Danmark med det samme Skib, der havde bragt ham over, prøvede Aage i Løbet af Sommeren og Efteraaret forskellige Uden-dørsbeskæftigelser som Forberedelse til det senere Liv i Amerika, han nu havde bestemt sig for. Han var til Familjens Fortvivelse nogle Maaneder Avis-sælger i København, senere — med et meget magert Resultat — Grusgraver ved et Baneanlæg i Jylland og rejste endelig i Begyndelsen af Oktober s. A., denne Gang som Mellemdæksopvarter, definitivt til Amerika. En to—trehundrede Kroner var samlet sammen til ham indenfor Familjen; Sollandet, Guldlandet, Fremtidslandet Californien havde han sat sig som sit Maal.

Den 25aarige unge Mand følte sig dengang — som overhovedet efter sit Ophold paa Nervekliniken — legemligt rask, men urolig, endnu kastet frem og tilbage mellem Tvivl paa sig selv og vage Forhaabninger, der steg meget højt til Vejrs. Hans Samfundsopfattelse havde faaet en anarkistisk Farvning med glødende Had til „Spidsborgerlighed“ og Begejstring for kunstnerisk og litterær Bohême paa Baggrund af Sværmeriet for det frie og naturlige.

Den 23. Oktober sender Aage sine Forældre et Uddrag af den Dagbog, han har ført om Bord paa Skibet.

Det hedder deri pathetisk:

„Stærk Søgang.

— — Farvel, Danmark, Du lille forvrøvlede Land. Uden Sorg forlader jeg Dig, i dit Skød fandt jeg aldrig Lykken. Jeg længes ud, ikke just for at finde Guld og Ære, men først og fremmest for at hærdes til Mand i Livets jernhaarde Skole. Jeg har brændt mine Skibe; lyst for, mørkt bag; intet at tabe, alt at vinde! Go on! — Starten er jo rigtig god. Flinke Folk at arbejde sammen med, disse Mellemdæksopvartere, som fægter sig frem over Atlanten, støtte og paalidelige; aldrig snyder de sig fra deres Pligt som de rygmarvsløse Gadedrenge, jeg forrige Gang delte Kaar med paa [*Overfarten*]. Dem kan Du lære meget af, Du Herre i Aandernes Rige, som har vrøvlet og drysset din Ungdom bort, uendelig meget at lære, men Gudskelov at Du ikke kommer lige fra Regensens mugne Luft! Det sidste Fjerdingsaar har været en glimrende Forskole til Amerikalivet, og med Glæde føler jeg, hvor let Arbejdet falder for mig, hvor overlegent og praktisk jeg nu tager det, og hvor langt bedre jeg føler mig hjemme paa det gyngende Dæk end sidst. — Op Kl. 4. Feje og spule Spisesalen. Fra Kl. 7 arbejder jeg i pantryet (Køkkenet). Kl. 10 $\frac{1}{2}$, holder vi en lille Times Pavse og spadserer paa Dækket eller blunder lidt i Køjen. I pantryet fra 11 $\frac{1}{2}$, til 4 og atter fra 5 $\frac{1}{2}$, til 8. Til Køjs Kl. 9. — Som sagt, jeg hænger vældigt i, og Gudskelov for Arbejdet! Var jeg Passager, vilde jeg rimeligvis være et værgeløst Bytte for Søsyege og Spekulationer over Fremtiden. Takket være den bestandige Aktivitet, holder jeg mig kvik . . . Intet Arbejde er mig for simpelt, jeg slaar Skidtpøse ud,

tørrer Bræk op og vasker op med samme usvækkede Humør. Hvoraf kommer det? Ganske simpelt: jeg véd, hvad der venter mig i Amerika, og vil ikke møde vaabenløs og uforberedt til Kampen. Tæppet er rullet ned for første Akt af mit Livs Drama, nu begynder næste Akt, og dér spiller jeg selv Hovedrollen. Det jubler og synger i min Sjæl: Du er fri, fri, fri! Fra nu af skal Du leve dit Liv paa eget Ansvar! Jeg kunde græde af Lykke. Denne stolte Bevidsthed, at jeg selv skal smede min Lykke, rækker min Ryg og styrker mit Mod. Øjne og Ører vidt aabne, Hjernen klar og Haanden rap! Jeg vil frem. Det skal gaa. „Hjælp Dig selv“, skal det uafsladelig ringe for mine Ører . . . Jeg sidder oppe i Rygesalonen og skriver dette. Gennem den aabne Dør kan jeg se Søerne skylle over Dækket . . . Himmel og Hav i et! Et prægtigt Syn! Havets drønende Bas blander sig med Stormens hvinende Diskant til en storslaaet Opsang til min Manddoms raske Daad. Bravo, Natur!!! Bølge, laan mig din Kraft, at jeg kan storme frem, trodsig og ubændig som Du og knuse hver en Hindring paa min Vej! Du friske Vind, giv mig dine Vingers Styrke, at min Aand kan stige mod et højt og ædelt Maal!“

Ankomsten til New York virker dog kendeligt afsvælgende.

D. 29. Oktober sent om Aftenen er Skibet kommet til Bolværket og næste Morgen maa han: „op Kl. 3. Spule. Frokost Kl. 8. I Land Kl. 9¹/₂. Toldeftersyn. Med Emigrantfærgeren til Ellis Island. Dygtig nervøs af Sult og Spænding. Kl. 1¹/₂ stod jeg nede i Billethallen, vekslede de 12 Kr. jeg havde faaet paa Skibet for

min Stewartuniform og skulde nu have min Jernbanebillet byttet. Jeg havde i København løst Billet over Norfolk for at spare 20 Kr., men nu maatte jeg vente og vente i timevis, da Agenten ikke vilde give mig Billet til den Rute. Rasende maatte jeg tilsidst bekvemme mig til at betale 5 Dollars ekstra for at komme med de andre over Chicago. Alligevel maatte jeg vente til Kl. 5 $\frac{1}{2}$, inden jeg fik den røde Lap. — Jeg maa tilstaa, jeg var en Del nervøs, jeg vidste jo hverken ud eller ind, troede, at de andre var taget [*over til*] New York, at jeg ikke kunde naa Toget osv. osv. Endelig slap jeg ud, maatte selv udfinde min Kuffert i Bagagerummet, fik den indskrevet og blev nu vist ind i en stor Baas, der var stuvende fuld af Italienere, Polakker, Slovenere, Tatarer, Jøder og Gud véd hvad for noget Ros. Min første Tanke var, at jeg var blevet snydt, da jeg ikke rigtig kunde tro, jeg skulde rejse i Tog sammen med alle disse Lazzaroner. En af Opsynsmændene viste mig hen til en Disk, der var stopfuld af store graa Poser. „1 Dollar,“ raabte han, men nej, jeg var hurtig klar over Situationen og stak af, da jeg ikke skulde have noget af de skrækkelige Trikinpølser og de store Kager, som jeg såa de for-sultne Emigranter hale ud af Poserne. Heldigvis havde jeg noget tilbage af den dejlige Chokolade, som Moder og Holm [*en Studenterkammerat*] havde gemt i min Kuffert, og med den stillede jeg saa nogenlunde den nagende Sult. Besluttende at tage Situationen fra den gemytlige Side gav jeg mig i Snak med Folk, talte Tysk med en russisk Skomager og hans enbenede Kone, Fransk med to frække

Italienerinder og Engelsk med Opsynsmændene, som beroligede mig med at forklare, at det var allright altsammen, og at Toget gik Kl. 8. Endelig aabnedes Baasene, og vi dreves som Slagtekvæg om Bord paa Lackavannafærgen . . Vi ventede en Evighed, først Kl. 8 sejlede vi. Færgens Indre frembød et ejendommeligt Skue, pjaltede Lazzaroner henslængt paa Gulvet, Bænkene tæt besatte med sultne og dødtrætte Mennesker. Italienerne istemmede Santa Lucia, da Skibet stødte fra Land; deres Stemmers bløde Klang overdøvedes af Armeniernes triste og monotone Klagehyl. En gemytlig Frugtsælger fik rivende Afsætning paa sine Varer ved at raabe og synge paa Alverdens Tungemaal.

Det var Synd at sige, at vort nye Fædreland modtog os synderlig varmt. I Bælgmørke ravede vi, mellem opbrudte Skinner, Bjælker og Sten, hen til en stor Ventesal. I en af Baasene genfandt jeg min lille livlige og elskværdige Bergenserinde, som jeg havde slaaet saa mangen Passiar af med paa Skibet. Hun aabnede sin Kuffert og uddelte gavmildt Smørrebrød, som hun havde været saa forsynlig at medtage fra Skibet. Det smagte herligt efter 10 Timers Faste. Endelig Kl. 11 $\frac{1}{2}$ rullede vi fra New York, alle Skandinaverne i samme Vogn. Jeg sov nogenlunde godt i den forholdsvis magelige fløjlsbetrukne Stol.“

Dagen efter er der „Frokost i Binghamton.“ Med Priserne fra det gamle Danmark endnu i sit Hoved udbryder Aage: „Naada, hvor Emigranterne bliver trukket op! Ussel Kaffe 10 Cent. Et Stykke Skinkebrød, næsten intet Smør, samme Pris.“ Vej-

ret er „mildt, men lidt taaget. Naturen ensformig, store Engstrækninger med sparsom Vegetation; gold og barsk Natur, udpræget norsk. Temmelig høje, kratbevoksede Bjerge, rød- og gulmalede Bjælkehuse. Efteraarsstemning over Landskabet, Træerne staar med guldgule Blade. Elmira stor Fabriksby. Husene spredte. Hver Mand sit Hjem. Kl. 10¹/₂ forlod alle mine Rejsekammerater Vognen, der fyldtes med en Hoben snavsede Bondekoner med savlende og skraalende Unger. I Buffalo 12¹/₂. Skifter Tog, 2 haardkogte Æg, et Par Kager. Elendigt! Nu er der kun en fra Skibet tilbage, en lille troskyldig Nordmand, ellers lutter Italienere og Polakker, rene Banditter at se til. De sendte den halve Dollar, hvoraf jeg betalte Frokosten, saa kærlige Blikke, at jeg blev uhyggelig til Mode. Kører langs Sydsiden af Eriesøen. Megen Skov i Efteraarspragt. Landskabet har en udpræget dansk Karakter. Mange store Farme. Majsene staar endnu mange Steder paa Marken i snavsetgule Neg. Vi er i Reklamernes Land, hele Gavle er overmalede med: Doktor Monktons pills cure weak women [*Dr. M.'s Piller helbreder svækkede Kvinder*], eller Owl Cigar 5 Cent etc. Kl. 9 forlod Nordmanden mig i Cleveland. Alene mellem Italienerne. Kosteligt at se disse Lazzaroner slænge sig paa Fløjsstolene.“

I „fint Vejr“ naar Aage Onsdag Morgen Kl. 9 Chicago. „I Omnibus til Emigrantfængslet [*en stor Sal paa Banegaarden*], hvor jeg atter genser mine Rejsekammerater. Skrupsulten. Intet andet at faa end elendig Kaffe med knastørre Boller. Fik som engelsktalende Lov at gaa i Byen, styrter hen i et

lunchroom. Ned paa State Street at studere Folkeliv. Køber Proviant, drikker Cacao med Æble- og Abricospie. Tilbage til Fængslet. Ud i Byen. Ind i en 10 Cents-shop at købe Prospekt- og Spillekort til en af mine indespærrede Landsmænd. Middag i Madison Street. Tilbage til Folden. Med Toget til Omaha Kl. 6⁰⁰. Tabt Bergenserinden. Pæne nylakerede Vogne, men hvor mærkeligt i Elektricitetens Land: Petroleumslamper og Kakkellovne! Intet Vandfad. Hænder og Ansigt imprægnerede med Kulstøv. Efter uendelig meget Vrøvl om Pladserne ordnes det saaledes, at jeg til Sovekammeret faar et lille Guds Ord fra Langeland. Hun lægger Benene op paa mit Sæde og jeg mine paa hendes, og snart slumrer hun blideligt ind med Hørkrøllerne hvilende paa mine Ligtørne. I Nattens Løb gaar Ilden ud i Ovnen, og udenfor er det bidende koldt. Trods alt en ganske god Nat.^a

Den næste Morgen naas Omaha i „klart Vejr, men koldt. Da en af de Danske forlangte paper [*Papir*] til at pakke noget Hvedebrød ind i, fik han af den forundrede Jomfru serveret pepper [*Peber*]. Ventede en Evighed paa det forsinkede Tog. Da jeg var inde i Restauranten og nød 3 Spejlæg, kørte Toget fra mig. Gik ud i Byen og såa lidt paa Livet. Fra Omaha Kl. 2^{1/2}. Frugtbart Agerland, store Majsmarker, lave Bjerge og smaa Skove. Passerer en bred, næsten udtørret Flod over en tilsyneladende meget spinkel Træbro. Vovehalse, de Amerikanere! Mat, tung i Hovedet, træt og øm i alle Lemmer, Huden tør og stram, Læberne sprukne, Halsen brændende tør. Passerer Lincoln Kl.

4 $\frac{1}{2}$. Rigtig Farmerby, vældige Majsmarker til alle Sider, store Frugtplantager af og til. En smart Frugtsælger vil absolut i Lag med mig, først falbød han Druer og Æbler til de sædvanlige uforskammede Priser, tilsidst vilde han prakke mig Ordbøger, en lille gul Hund og et Gulduhr paa. Natten tegnede ikke til at blive god, i Plymouth kom en Del halvfulde Arbejdere ind og slog sig ned i Nærheden af mig, Whiskyflasken gik flittigt rundt imellem dem, og de blev mer og mer højrøstede, endelig forsvandt de da. Sov med Hovedet paa et Varmerør, Vinduet paa Klem og Fødderne paa min Kuffert mærkelig nok næsten hele Natten. . . Fredag $\frac{3}{11}$: Fint Vejr, Kiks, Chokolade og Kulstøv til Frokost. Viser over i Italienernes Vogn. Vi kører nu over Prærierne, flade, uendelig ensformige Sletter. Ganske enkelte, næsten bladløse Træer, ellers vissent Græs over det hele, Prærie og Prærie i en Kedsommelighed. Endelig, endelig efter 6 Timers Kørsel lidt Afveksling. I det fjerne hæver sig Colorados Klipper, evig Sne paa Toppen og Foden svøbt i Taager . . Fra Colorado Kl. 2. Vi kører igennem Bjærgene: smukke og ejendommelige Formationer, rødbrune Klipper sparsomt bevoksede med Gran. Imponerende Højder, Masse Tunneler . . . Sne paa Klippesiderne, brusende Strømme, vældige løsrevne Klippeblokke, betagende skønt! Bjærgene staar med skarpe Konturer mod den klare, dybblaa Himmel. Store, brede Højsletter, sparsomt bevoksede med tørt Græs. Atter stiger vi opad. Storslaaet, vildt, henrivende smukt! . . Elendig Nat. Hundekoldt i Kupeen. Udenfor den

evige Sne. Ikke Tale om Søvn. Skifte Tog $2\frac{1}{2}$ i Grand Junction . . .“

Den paafølgende Morgen tidligt „passeres en meget øde og gold Klippeegn med forkrøblede Træer og vissent Græs. Vi er i Utah, Mormonstaten. En sand Ørken, trøstesløs, øde, intet levende Væsen i Miles Omkreds. Udtørrede Flodsenge med stejle Skrænter, Jorden gennemfuret af Revner. Aldrig set noget saa trist. Bjærgene har en graa, leret Farvetone og antager meget ejendommelige Former. Man ser lange Bjærgkæder, fuldstændig formede som Fæstningsmure, en brat, aldeles lodret Overdel paa en stejlt skraanende Underdel. Smukt Solskinsvejr, men koldt, øde, øde, trist, tørt, intet Vand, intet grønt Græs, en graalig eller snarere svovlgul Tone over Landskabet. I Helper Kl. 9 . . . Vældige Klipper, først gule, senere graa med røde Pletter bevoksede med Smaakrat, det er som kæmpemæssige Leopardskind udspændte til Tørring. Af og til mødte vi cowboys drivende vældige Kvæghjorde foran sig. I Provo Kl. 12, højeste Punkt paa hele Turen. Vi kører langs Randen af over 10,000 Fod høje Bjærg med evig Sne paa Toppen . . . Gennem Nevadas Højslette, flad, ufrugtbar, uendelig graa og trist; . . hindsides Lovelock fuldstændig Ørken, et Sandhav, intet Liv at spore. Endelig Kl. 3 lidt Afveksling, enkelte Træer med guldgult Løv. Terrainet bliver mere bakket, vi kører ind i Bjærgene. Reno, 20 M. Ophold. Ude ved Toget holder en dansk Frugtsælger: de første californiske Druer kun 10 C. $\text{\textit{N}}$. Jeg styrter ind i Toget med 2 $\text{\textit{N}}$ og spiser dem alle i et Aandedræt. Vi kører

ind i *Californien*. Landskabet skifter Karakter: høje Bjerge, fyr- og granklædte. Ved Stationsbyerne store Tømmerlagre. Storslaaet, vild Natur! Vi venter paa et Tog. Springer af og plukker Blomster paa Klippeskraaningen. Skade, at Mørket falder paa nu, da det smukke først ret begynder. — Vældigt Leben i Kuppen. Italienerne synger i vilden Sky trods Os og kvælende Kulrøg. Jeg parterer kraftigt med Turinerinderne og klarer mig helt godt. Franskmændene, hvoriblandt et nydeligt Kærestepar, søde i deres Elskovsrus, bruger mig som Tolk, da de ikke kan et Ord Engelsk. En Konduktør er nærgaaende mod Turinerinderne. Jeg faar ham til at forsvinde ved at bilde ham ind, at de har deres Husbond med sig..

Mandag $6/_{11}$. I *S. Francisco* $5\frac{1}{2}$. Straks over i Toget til Los Angeles. Kvælende Varme. Af Sted Kl. $6\frac{1}{2}$. En norsk Dame byder paa Myseost, røget Lammelaar og Kiks. Foraarsmildt. Stor Slette omgivet af høje Bjerge. Store Frugthaver, Træerne afløvede, Frugten afplukket, Vifte- og Fjerpalmer Side om Side med Kirsebær- og Æbletræer. Endnu temmelig goldt. San José, pæn lille By med Palmer og Plataner. Vældige Arealer beplantede med Frugttræer i snorlige Rækker. Derefter kører vi milevidt gennem ufrugtbare, næsten ørkenagtige Strækninger. Stegende hedt. Sover fra det hele . . . Kl. 5 Morgen i *Los Angeles*. Holder paa Banegaarden, til det bliver lyst . . . Med den norske Dame i lunchroom. Æg og Bacon. Hjælper hende ind i en Vogn og sørger for hendes Bagage.

Den lange Rejse endt! Nu begynder Ildprøven. Hele min Ungdom har været som en trøstesløs

Vandring gennem Nevadas Ørken, maatte min Manddom blive rig og frodig som Californiens Frugthaver! Den skal blive det. Den kan blive det, men kun ved Arbejde, energisk, maalbevidst Arbejde.“

Aages første Dag i Los Angeles indledes meget tiltalende med, at „en elskværdig Politibetjent“ anviser ham et boardinghouse tæt ved Banegaarden. Jeg lejer dér et propert, pænt Værelse med en dejlig Dobbeltseng (Enkeltseng findes ikke), Fjedermadras og vatteret Tæppe for 2 Doll. for Ugen; kan ikke siges at være dyrt. Jeg faar i samme Betaling Bad hver Dag.

Først og fremmest et varmt Bad! Hvilken Nydelse efter 7 Dages Rejse, hvor Vand og Sæbe var en ukendt Luksus! Jeg gaar derefter en Tur ud i Byen og dumper ind til en Barber for at komme af med de ugegamle Stubbe. Han sæber mig ind, rager mig, indsmører hele Ansigtet med Kamferolie, rager mig atter, klasker mig et vaadt, skoldende hedt Haandklæde over hele Fysiognomiet, saa jeg knap kan faa Vejret, klipper mit Overskæg, mine Øjenbryn, mit Pandehaar, rager Haaret bort fra Ørerne og Nakken, vasker min Hovedbund og laver mig en prægtig Skilning rigtig american fashion. Værs'artig, 2 Dollars 75 C.! Hvad for noget? 10 Kroner for at blive barberet. Nej, den er for tyk! Jeg gav kun 25 C. og forsvandt skyndsomst. Han skreg efter police. Forgæves! jeg var ham for hurtig og skyndte mig ned til Posthuset, hvor jeg blev behagelig overrasket ved at faa en Anvisning paa 15 Dollars og adskillige Hilsener fra gode Venner. Træt og ør efter Rejsen skynder jeg mig hjem

og gaar i Seng. Kl. var da 12. Jeg sov som en Sten til Kl. 8 Onsdag Morgen.“ —

Den unge Emigrant skal nu i Gang med de første Skridt til at virkeliggøre sine Ideer ovre i sit „nye Fædreland“. Til Trods for sin Devise „Hjælp Dig selv“ vandrer han for at faa Arbejde straks den Vej, der, særligt for Folk af hans Samfundslag, er den almindelige hjemme. Han opsøger en udvandret Landsmand, en Hr. Knudsen, til hvem han har anbefalingsskrivelse, og som da ogsaa giver ham en venlig Modtagelse.

Aages Dagbog indeholder lutter smilende og forhaabningsfulde Optegnelser om Dagen: „Gaar med ham hjem. Nydeligt Hjem. Sød Kone. Velsmagende lunch i Køkkenet. Hjem at skrive Dagbog. Henter Knudsen Kl. 6 paa Kontoret. Han giver en cocktail i en fin Restaurant. God supper i hans Hjem, Tomat-suppe, Kotelet med Majs, The, ristet Brød og Syltetøj. Vi taler om mine Fremtidsplaner. Han synes godt om min Idé at lære Gartneriet fra Grunden af, det er en god business i dette velsignede Frugtland. Vi drikker Toddy.“

Ved det hyggelige danske Toddyglas har Aages Vært fyldt ham „med haarrejsende Historier om Usikkerheden i Los Angeles' Gader.“ Men „alligevel vover jeg at gaa hjem Kl. 11,“ beretter Dagbogen ikke uden Stolthed, og det var da ogsaa en „dejlig lun maaneklar Nat. — Henrivende Klima, skønt det er Regntid nu.“

Intet Under, at Aages Dagbogsoptegnelser Dagen efter indledes med: „Glimrende Go-on-Humør!“ — Han har været tidligt oppe og udført sit tilbedte

I. P. Müllerske System efter alle Kunstens Regler, Tilværelsen smiler til ham, han faar „Bacon, Spejlæg, Havregrød og Pandekager (20 C.)“ serverede „af en nydelig og usædvanlig høflig Jomfru i et lunch-room paa Fifth-Street,“ og de første Skridt heni- mod det arbejdende Liv bliver gjorte i al Behage- lighed: Hr. Knudsen gaar med ham „hen paa et labor agency (Arbejdsanvisningskontor) og „siger med den største Frækhed, at jeg har experience som Gartner, og at jeg kan hand a horse [*greje en Hest*]. Jeg endosserer min Anvisning til ham og indsætter de 15 Dollars i California-Saving-Bank. Gaar hjem og pakker mit Arbejdstøj ind for hurtigt at være klar til at gaa i Arbejde. Gaar lidt ud for at orientere mig i Byen. Klarer mig rigtig godt med Sproget.“ —

Dagen efter bringer allerede de første Skuffelser. Paa Bureauet er der „endnu intet Bid,“ og Aage „gaar rundt i næsten alle de store Blomsterbutiker paa Broadway for at faa Oplysninger. De raader mig til at tage ud til Glendale. Jeg kører derud med Sporvognen (4 miles) og gaar rundt paa Villaerne og Frugtfarmene og spørger om Arbejde. Intet at opdrive! Spadserer 6 miles i bagende Sol til Pasa- dena, en vidunderlig skøn Villaby, hvor alle Los Angeles' Rigmænd ligger paa Landet. Der spørger jeg om Arbejde 10 Steder uden Resultat, men maa, da Mørket imidlertid er faldet paa, køre hjem til Byen . . . Dagens eneste Udbytte var en hel Bunke Traktater, en hellig Farmer stak mig ud: What are you doing with Jesus [*Hvorledes har Du det med Jesus*]?“

Næste Dag, som er en Lørdag, „gennemstrefjes atter Byens Omegn, desværre uden Resultat.“ Om Aftenen tyer Aage, paa Trods af sine kætterske Anskuelser, til „Kristelig Forening for unge Mænd“. Man lover at gøre, hvad man kan, men mener ikke, Aarstiden er heldig for Arbejde i Gartnerier eller Frugtfarme.

„Well, saa prøver vi noget andet,“ slutter Aage fortrøstningsfuldt sine Optegnelser for Dagen, og han tilbringer Søndagen hos Familien Knudsen i den lyseste Stemning: „Hr. Knudsen, der i flere Maaneder har lidt af en ondartet Forkølelse, er meget ivrig for at lære Systemet, hans Kone ligeledes; han har tyttet Have af Medicin i sig, men er stadig blevet daarligere og vil nu forsøge Naturhelbredelsen. Han mener, at det absolut kan blive en god Forretning, hvis Sagen gribes rigtigt an, og det maa han forstaa sig paa, da han er en meget smart Forretningmand (27 Aar og 10,000 Kr. om Aaret), men selvfølgelig er jeg klar over, at jeg først og fremmest maa have en Plads og lære Sproget.“ Aftenen ender med en lille Whist.

Da Aage om Tirsdagen atter søger sin Landsmand, tør Hr. Knudsen dog ikke begynde paa Naturkuren paa Grund af Utilpashed, uagtet Aage „garanterer ham, at physical exercise langt hurtigere vil kurere ham end Plaster og Piller.“ Men han lover at ville „begynde i Morgen. Ud for at købe Sandaler til Systemet. Ikke en Sandal at opdrive i hele Byen! I dette Solland, hvor Alverden burde leve close to nature [*op til Naturen*], er Sandaler ukendt! Kun Børn og Munke bruger dem. Aldrig har jeg set saa

megen Humbugsmedicin, saa mange blegsottige unge Piger og saa mange svage, bebrillede Øjne som i dette Vidunderland, hvor der er alle Betingelser for at leve fuldkommen sundt. Ja ja, saa maa jeg foreløbig gaa med bare Ben i Skoene; thi i denne kvælende Varme nødes jeg til at lægge Sokker og Kravetøj. Det gælder om snarest at komme ud paa Landet, dér kan jeg leve sundt og lægge næsten hele min Dagløn op. Naar jeg saa fuldstændig behersker Systemet og er bleven akklimatiseret og har lært Sproget, saa ind til Byen at lære disse sminkede, usunde Pyntedukker at vaske sig og kurere alle disse af ice-cream [*Fløde-Is*], cocktail og roastbeef slappede Maver!“ Der røber sig dog allerede en svag Tvivl og lidt Skuffelse i, hvad Aage tilføjer: „Mon det vil lykkes? Mon der ikke er for lidt Humbug ved Systemet, til at det kan falde i disse Humbugs- og Facademenneskers Smag? Jeg tror det næsten. Det eneste Naturmenneske, jeg endnu har set, staar paa et Gadehjørne med Luftsokker og meget luftigt paa-klædt, struttende af Sundhed og med pjudsket Haar og Skæg og indsamler møjsommeligt sine Femcents. Han spinder sandelig ikke Silke.“

Men hjemme hos sig selv gør Aage System, som han kalder det, „saa Sveden perler,“ og dyrker en af sine lige fra Barnealderen kæreste Tilbøjeligheder, idet han oversætter til Øvelse i Sproget. Det er Byens største Avis, som maa holde for, og „hvilken interessant Verden faar man ikke gennem en saadan Avis Indblik i! Karakteristisk for amerikansk Journalistik er dens Krænkelse af Privatlivets Fred. Det er utrolig interessant at læse, at Mrs. Mortensen

har faaet Tvillinger, og at Miss Pumpkins nye Silkekjole er syet hos Hamburger & Co!“ —

Med selve Arbejdet til at skaffe Brødet vil det derimod ikke rigtigt glide. Aage gaar fra en af Knudsens Venner til en tysk Gartner; efter Anbefaling af sin Vært til Bestyreren af et stort Frugtkompagni, der sender ham videre til sine Kunder blandt Frugtfarmerne; ydermere til Værtens Svoger, der henviser til en stor Gartner paa Broadway, som igen sender ham til Redaktøren af „California Cultivator“, der atter lader ham gaa videre til en endnu større Gartner paa Main Street — „der lover at skrive til mig, hvis han kan finde noget!“

Paa den tiende Dag af sit Ophold i Los Angeles finder han „en Plads i „Times“. Straks derud. Besat! Læser „Express“, „Examiner“ osv. osv. igennem, nothing for me! . . . I synes maaske,“ skriver han til Forældrene, „at det er underligt, jeg ikke søger noget andet end Gartneriet, men jeg mener nu, det er bedst straks at komme ind i noget, som jeg kan blive ved, og som virkelig kan føre til noget. Jeg lever meget sparsommeligt, spiser kun for 30 à 40 Cts. om Dagen og undgaar unødvendige Udgifter.“

Familjen Knudsen hjemsøges vedvarende, og Aage bestræber sig aabenbart med stor Energi for at interessere baade Manden og den nu ret modstræbende Hustru for „Systemet“ og Naturhelbredelse overhovedet. En Aften gaar de alle tre „i Kirke. Meget mærkelig Forestilling. Det er en religiøs Sekt, Christian Science, hvis Tilhængere aldrig bruger Doktor eller Medicin, men kurerer alle Sygdomme ligefra Tuber-

kulose til brækkede Ben ved Bøn og Haandspaalæg-gelse.“ I Anledning af de troendes Vidnesbyrd om „alle de livsfarlige Sygdomme, de har kureret uden Lægehjælp,“ udraaber Aage: „Bøn som Medicin! I det Herrens Aar 1905! I det store, frie, oplyste Amerika! Humbug! Hysteri! Overkultur! Der er ingen Frelse uden ved at vende tilbage til Naturen. Kolde Bade, Frottering, physical culture, System, Frugt og Grøntsager! Gud skal dyrkes i Naturen, dér og kun dér, ikke i guldstraalende Templer med Operamusik, Bekendelser og alt det andet Hokuspokus. — Jeg demonstrerer „Systemet“ for Hr. Knudsen, der er en meget flink og energisk, men endnu noget spædlemmet og trangbrystet Elev.“

Først paa den tolvte Dag, efter forgæves Forsøg paa at komme til at „bære Frugt for Gartnerne“ paa Torvet, faar Aage fat paa en Mand fra Edendale, der kan „bruge mig, ganske vist ikke som Gartner, men som carpenter (Tømrer). Jeg gaar paa med krum Hals, siger, jeg har some experience (har lært Faget hjemme) og betinger mig 1¹/₂ Doll. pr. Dag. Øjeblikkeligt med Sporvognen til Edendale.

Derude „i E— Gade staar Mr. Parker, den Mand, jeg skal arbejde for (Huset tilhører den Mand, jeg talte med paa Torvet) og er ved at lave en Stald. Jeg trækker i Arbejdstøjet og gaar straks i Lag med at slaa Søm i og bære Brædder. Foruden Parker arbejder der en gammel grinagtig Snegl med Guldbriller; har aldrig set noget saa kosteligt som denne Mandsling kravlende paa Stilladset med 3, 4 lange Søm mellem sine forlorne Tænder. De er to rigtig gemytlige Fyre, og de morer sig selvfølgelig koste-

ligt over denne lille greenhorn (Grønsrolling, saaledes kaldes Emigranterne), som knap kan slaa et Søm i og som taler det grinagtigste Engelsk. Jeg ler med, og naar jeg gør en altfor himmelraabende Bommert, siger jeg bare med den største Frækhed: „Well, I'm not a carpenter, I'm a nurseryman [*Ja, jeg er heller ikke Tømrer, jeg er Gartner*]. Kl. 12 $\frac{1}{2}$, Times Pavse. Jeg har gaaet fra Kl. 6 paa nogle Figner, Æbler og Nødder, og Tarmene hviner af Sult. Ingen Middagsmad at opdrive i denne lille, uskyldige By, jeg maa nøjes med en Pakke Unceda Kiks og 1 $\frac{1}{2}$ Æbler. Kl. 4 $\frac{1}{2}$, holder vi Fyraften. Jeg har naturligvis ikke kunnet præstere 1ste Klases Arbejde, men Parker er en flink Mand, der godt kan lide greenhorns, han kan se, at jeg gerne vil bestille noget, og efter en Del Snakken frem og tilbage aftaler vi, at jeg skal komme Mandag Morgen 7 $\frac{1}{2}$, og arbejde 8 Timer for 1 $\frac{1}{2}$ Doll. — Den første Dollar tjent! Hvor jeg er glad og stolt over de Penge, tjente i mit Ansigts Sved! Hjemme tager jeg koldt Bad og System og føler et ubeskriveligt legemligt Velvære. Jeg tillader mig den Luksus at gaa til Barberen (10 C.) og faa mine Sko pudsede (5 C.), begge Dele plejer jeg ellers selv at gøre. Og hvor den 15 Cents Middag smagte! — — Nu maa I selvfølgelig ikke tro, at en Dollar er lig 3 Kr. 75, den er højest = 2 Kr.; alligevel kan jeg leve for 1 Doll., men det er naturligvis meget tarveligt efter amerikanske Forhold. Logis (jeg bor stadig hos Mr. Johnson) 30 C. pr. Dag. Kost: 3 Gange 15 C. = 45 C. Sporvogn 10 C. De resterende 50 C. pr. Dag skal i Banken som Hjælp i Sygdom eller Arbejdsløshed. Herovre

maa man altid være kontant, og jeg vil sætte en Ære i at kunne klare mig selv.“

Med denne udførlige Beretning hjem til Forældrene om deres Søns „første job“ i Amerika følger Betragtninger over, at Arbejdet ganske vist „rimeligvis kun vil vare i 3 Dage; men maaske kan jeg blive hos Parker. Ellers maa jeg tage fat paa noget andet. Selvfølgelig vil det blive en meget drøj Tid, der nu forestaar mig, men det skal gaa. — Nu maa jeg slutte, da jeg skal have Systemtime med Hr. Knudsen. Saa er den Søndagsfrokost tjent.“

Aages første job med Stalden varer ganske rigtigt kun 3 Dage, og Jagten efter Arbejde begynder paa ny. I to Dage gaar han forgæves fra Sted til Sted i Los Angeles, men tager da „en kraftig Beslutning, hæver 4 Doll. i Banken (11 til Rest) og rejser med 5 Doll. 95 C. i Lommen (Billetten iberegnet) med Toget 4²⁵ til Riverside (1³/₄ Doll. Afstand fra L. A.) urokkelig bestemt paa ikke mere at vende tilbage til L. A. (derfor tog jeg med Vilje saa faa Penge med for ret at faa Energien frem), men koste, hvad det vilde, faa Arbejde ved hvadsomhelst i Riverside eller Redlands eller San Bernardino.“ Aage vil søge Arbejde ved Appelsinplukning, der er „Frugtfarm ved Frugtfarm hele Vejen. Lutter Appelsinhaver. Dejlig Natur, men det har man jo ikke rigtig Sans for, naar man gaar arbejdsløs. — Jeg lyver ikke, naar jeg siger, at jeg var inde hvert eneste Sted paa begge Sider af Vejen og spurgte: „Do you need a help [*Har De Brug for en Hjælp*]?“. Energien var oppe i højeste Grad; jeg vidste, hvad det gjaldt, og Ar-

bejde vilde jeg have. Min Vært havde dog Ret: jeg var kommet for tidligt, Orangerne var halvgrønne endnu. De fleste henviste mig til Arlington heights, altsaa oppe i Bjærgene, dér var enkelte Farmere begyndt med at plukke, og saa var der jo de store packinghouses [*hvor Frugten pakkes ned til Forsendelse*]; dér maatte jeg uden Tvivl kunne faa et job.

Videre vandrer jeg Mil paa Mil. Formanden i Arlington Fruit Co. beder mig komme igen Mandag Kl. 7, maaske kunde jeg faa Arbejde. Belært af Erfaringen slaar jeg mig ikke til Ro med dette Løfte, men gaar videre til et andet packinghouse. Undervejs passerer jeg en stor Plantage, hvor en Mængde Japanesere plukker grønne Appelsiner. Jeg taler med Formanden, der raader mig til at tale med Direktøren Mr. James Williams. Det var et udmærket Firma at arbejde for, og Williams var en nice man [*flink Mand*].“

Da Aage Dagen efter omsider træffer den Mand, han har faaet anvist, „kunde han først ikke bruge mig, det var en daarlig Aarstid, sagde han, og der var endnu ikke noget at gøre. Da tog jeg mig sammen, jeg vilde ikke opgive dette sidste Haab, jeg følte, det gjaldt mit Liv, min Fremtid, min hele Eksistens, og jeg fortalte ham roligt og ligefremt (han indgød mig Tillid, jeg kunde straks godt lide den Mand), at jeg havde været 2 Uger i L. A. uden at kunne faa Arbejde, og hvorledes jeg i Gaar havde gaaet milevidt for at faa Arbejde, og at mine Penge snart var slupne op. Jeg var mærkværdig rolig og fast og fandt just de rette Ord: „Try me“ (Prøv mig), sagde jeg, „and I will work very well for you

[*og jeg vil arbejde meget godt for Dem*]!“ Han stod lidt og betænkte sig. „Well,“ sagde han, „*I'll give you a chance* [jeg vil give Dem en Chance]!“

Da han fik at vide, at jeg var Dansk, blev han helt ivrig og sagde, at den Slags Folk kunde han bruge, og førte mig ud paa Verandaen, hvor han viste mig den camp (Lejr) i det Fjerne, hvor hans Folk arbejdede. „Nu vil jeg prøve Dem, og er De flittig, intelligent og hurtig i Vendingen, skal De faa stadigt Arbejde hos mig. Det er flinke, sobre Folk, De kommer til at arbejde sammen med, der er endda flere Studenter, der arbejder derude for deres Helbreds Skyld.“ Da for det ud af mig: „*I'm a student, but must give up my studies for my healths sake, and now I will learn the american nursery business* [*Jeg er Student, men maatte opgive mine Studier for mit Helbreds Skyld, og nu vil jeg lære amerikansk Planteskolegerning*].“

„Jeg kunde straks se paa Dem, at De var en studeret Mand, derfor spurgte jeg Dem, om De kunde arbejde.“

„Ja, jeg er vant til legemligt Arbejde, I shall soon learn to work and to speak English [*Jeg skal hurtigt lære at arbejde og at tale Engelsk*].“

„Kan De Tysk,“ spurgte han pludselig og viste mig en botanisk Bog. Jeg oversatte noget for ham, som han ikke selv forstod, og det lod til at glæde ham. Han var i det hele taget meget elskværdig og sagde, jeg kunde komme næste Morgen, saa skulde han give Formanden Besked, saa jeg hurtigt kunde komme i Arbejde. Jeg takkede ham varmt. „You will succeed [*De vil komme frem*],“ sagde han ved

Afskeden. „I will work.“ „And I will give you a chance. Good bye [*Jeg vil arbejde. Og jeg vil give Dem en Chance. Farvel!*]“

Aage „tilstaar“ overfor sine Forældre, at han „paa Vejen ned til Sporvognen gik og græd, ligefrem tudbrølede, saa voldsomt havde min Sjæl været spændt i disse faa Dage, hvor jeg har søgt og søgt og overalt mødt Nej, hvor jeg har været et Bytte for de mest forskellige Stemninger, ikke videre lyse, kan I forstaa. Jeg føler, at dette Møde betyder et afgørende Vendepunkt i mit Liv. Nu begynder Ildprøven, Læretiden, hvor jeg skal opdrages fra en ørkesløs, planløs Dansker til en energisk, maalbevidst og viljestærk Amerikaner, fra negativ til positiv, fra et unyttigt til et nyttigt Medlem af det store, stolte, frie, amerikanske Samfund. Vær ikke bange for, at jeg skal faa Tilbagefald og slippe Taget i mig selv; nej, jeg har lovet mig selv højt og heligt, at jeg ikke for alt i Verden vil give tabt, jeg vil ikke med min gode Vilje gaa ledig i dette myreflittige Samfund, jeg vil nødtigt leve disse arbejdsløse Dage om igen.“ — Den unge vordende Amerikaner „kan ikke tro andet“ end, at han „er kommen i gode Hænder“ som Appelsinplukker hos Mr. Williams, „den Mand lyver ikke.“ Men han længes dog meget „efter Brev fra Eder. Der er næsten slet ingen, som har skrevet til mig, og her sætter man just Pris paa det, her blandt alle disse vildfremmede Mennesker. I disse Dage har jeg ogsaa af og til tænkt tilbage, og det faldt mig da tungt paa Sinde, at jeg ikke altid havde været mod Eder, som jeg burde. Tilgiv mig, der er Tid endnu til at gøre det godt

igen, og maaske vil der komme den Dag, da I faar megen Ære og Glæde af mig. Jeg vil i det mindste ærligt stræbe derefter.“

Aages Mødedag paa Appelsinplantagen, d. 27. November, begynder i øsende Regn. „Omen accipio!“ skriver han. „Det er Ungdommens, Sundhedens og Livsglædens gyldne Regn, der risler ned over mig i stride Strømme. Guldregn i min Aladdinturban! Det var paa høje Tid, jeg kom i Havn, jeg har kun 20 C. tilbage. Mine Sko er hullede og revnede, dem kan jeg umuligt arbejde med, jeg maa have et Par Arbejdsstøvler, men de koster 2½ Dl. Værtinden vil ikke laane mig Penge, nuvel, jeg viser Ekspedienten i Skotøjsbutikken min Sparekassebog med 11 Dollars paa Banken i San Francisco, fortæller, at jeg har faaet Arbejde hos James Williams, og at jeg absolut maa have Støvlerne med det samme. Han peger op i Loftet. Jeg læser de rædselsfulde Ord: „Ingen Kredit“. „Er der da ingen Aagerkarle her i Byen?“ spørger jeg fortvivlet. Heldigvis kender han Williams, og pludselig giver han mig til min store Forbavselse 3 Dl. og siger: „Køb Dem de Støvler, De synes om, og betal ved Kassen.“ Rejse Penge i Amerika paa sit glatte Ansigt! Aldrig havde jeg troet det muligt. — I den lyseste Sindsstemning kørte jeg til Casa Blanca og gik derfra med min Ransel paa Nakken til Osborne camp. Efter lunch fik jeg straks Arbejde med at grave Grus. Jeg har nu gravet 3 Dage, i Morgen begynder Appelsinplukningen. Her er godt at være, her vil jeg gøre alt for at blive. Jeg vil lære Landvæsen og Frugtdyrk-

ning fra Grunden af, lægge Halvdelen af min Løn op og saa, naar jeg er udlært, købe Jord og anlægge min egen Appelsinhave. Man lærer hurtigt og arbejder rask i Amerika. Maalet er slet ikke saa forfærdelig fjernt, som det vilde være hjemme. — Arbejdet falder mig let, jeg tager kraftigt fat og staar ingenlunde tilbage for Japaneserne eller Amerikanerne, som jeg arbejder sammen med, hverken i Udholdenhed eller Hurtighed. Tværtimod! Jeg klarer mig stolt. Det er, hvor underligt det maaske end lyder, langt lettere at grave Grus i Osborne end i Jylland, Skovlene er lettere og mindre end de danske, og saa er Arbejdet langt mere praktisk ordnet og ledet end hjemme. Her er ingen Ølpavser og ingen Middagssøvn.“ — Aage finder ganske vist, at „Amerikanerne kan ikke lave Mad, i den Retning staar Danskerne højt, men arbejde kan de. Det er noget løjerligt Ruskomsnusk, de serverer. Naa, men det er jo en Biting. Jeg klager ikke.“ — Han „arbejder „6 $\frac{1}{2}$ —12 og 12 $\frac{1}{2}$ —5 = 10 Timer. Flinker Folk at arbejde sammen med. Ingen Raaheder, absolut intet Drikkeri. Der er Folk af alle Nationer: Japanesere, rare, smaabitte Nipsgenstande, som altid smiler med deres vidunderlige, friske Tænder, kvikke, udholdende, omgængelige, renlige; Italienerne, Spaniere, Irlændere, Tyskere osv.; jeg er den eneste Dansker.“

Trods al lydelig udtalt Tilfredshed volder Tankerne paa den kommende Jul ham dog Bevægelse i Sindet. I Brev af 17. Decbr. ønsker han alle hjemme en glædelig Jul og tilføjer: „Gud véd, hvor jeg skal holde Jul! Vel næppe her, maaske hos Knudsens,

hvis han da bliver rask, maaske i den danske For-
ening. Naa, ingen Sentimentalitet, det gaar ikke i
dette Land, her maa man gøre sig haard, ellers
trampes man ned —“

Det Firma, Aage kommer til at arbejde for, kal-
der han straks — allerede i ægte amerikansk Stil —
„det største Appelsin- og Citronfirma i Californien,
i U. S., ja i hele Verden.“ Det ejer „2500 acres
Land og har over 100 orchards 3: Plantager. Lad
os sige, at der er mindst 500 Træer i hver Plantage
og mindst 1000 (ja det forslaar næppe) Appelsiner
paa hvert Træ, saa har I en Forestilling om den
kolossale Produktion. Vi gaar og picker [*plukker*]
ca. 40 Mand hver Dag (30 Japanere og 10 Hvide),
vi picker saadan noget som 2000 Kasser fulde om
Dagen, og alligevel synes jeg, vi aldrig faar Ende
paa det; Pickningen varer 9 Maaneder af Aaret . .
Vi plukker Frugterne med en Saks; de skal nippes
af meget omhyggeligt, intet af Stilken maa blive sid-
dende, og Skallen maa ikke beskadiges. Af Appel-
sinerne tager vi de største og mest gule, de er al-
drig helt modne, naar de plukkes, men lagres og
præpareres i the packinghouse, inden de sendes til
Østen. De fleste gaar til New York, det er en god
Forretning, kan I tro! — Citronerne plukkes baade
gule og grønne, men de skal først prøves med en
Ring; kun de, som ikke kan passere Ringen, pluk-
kes. Hver Mand har sin Pose og bærer altid Hand-
sker, da der er spidse Torne paa Træerne. 5—6
Mand stormer løs paa det ulykkelige Træ og raserer
det paa faa Minutter, 2 gaar udvendigt, 2 indvendigt

og 2 sætter Stiger til og plyndrer Toppen. Det gaar aldeles mekanisk og er et temmelig ensformigt Arbejde; men jeg siger Eder, det er en Nydelse at trave rundt i den friske Luft under den altid blaa Himmel. Naar Kasserne er fulde, køres de til Pakhuset; men Arbejdet dér kan jeg ikke fortælle Eder noget om endnu, maaske faar jeg Plads dér senere, det betales bedre end „Pickningen“, men er nærmest Maskinarbejde. Jeg har ogsaa været med til at „prune“ ∴ afklippe og afsave visne Grene, og til at „brash“ ∴ samle alt Affaldet fra pruningen i Stakke, det sker med Fork. Jeg er med til at „load“ ∴ læsse Kasser paa Vognene eller stable Sække med Kunstgødning (tørret Blod) op i Laden, temmelig haardt Arbejde. Der gaar en stor Kanal gennem alle Plantagerne, og fra den gaar Ledninger langs alle „orchards“, Jorden mellem Træraderne er oppløjet, og Vandet fra Ledningerne føres ind i Plovfurterne; dette kaldes „irrigation“. I Frostnætterne fyres der i Ovnene, som staar mellem hvert 3die Træ i hveranden „road“ . . .“

Aage skriver hjem ved et primitivt Bord, „2 Orangekasser ovenpaa hinanden; jeg skal se, om jeg kan faa lavet et Par Ben til det og faa købt et Stk. Voksdug dertil. Man maa ikke stille Fordringer til hjemlig Hygge her i Amerika, men det er jo ogsaa nærmest out door life [*udendørs Liv*], vi fører her. Vi har faaet en ny Grammofon med god Musik og Mr. Williams har lovet os Aviser og illustrerede Blade til Læseværelset. Vi har Badeværelse og elektrisk Lys; mein Liebchen, was willst du mehr?

Udenfor mit Vindue er der et stort, fladt Tag, hvor jeg kan slikke Maaneskin.“ —

Den 2. Decbr. har Mr. Williams været ude at inspicere Frugtplukningen, og paa hans Spørgsmaal, om Aage „synes om Livet dér,“ lyder Svaret: „Pretty good, I'm very, very glad for it. I love the work and the life in the open air [*Udmærket godt, jeg er meget, meget glad for det. Jeg elsker Arbejde og Friluftsliv*].“ Fridagene og Aftenerne gaar med at „læse og tale“ Engelsk, „lære amerikansk Lov og Samfundslære, kort sagt forberede mig til det nye Liv.“ Paa Forespørgsel faar han „nogle gode Bøger om Californien“ anbefalede af sin Principal, der laaner ham til indgaaende Studium „en Bog om Amerikas Love og sociale Institutioner og gav mig „Los Angeles Daily Times“' Midwinter Number, hvor der gives mange gode Oplysninger om californiske Forhold.“

Aages udførlige Dagbogsoptegnelser og Breve i det følgende Fjerdingaar gentager Tilfredsheden med dette Friluftsarbejde og denne boglige Syslen, der stiler mod Fremtiden, samtidig med at den tilfredsstiller hans Trang til at beskæftige sig med Bog og Pen.

Af og til kan han udtale en vel overvældende Foragt for amerikansk Kultur, som han mener i sine fjorten Los Angeles-Dage at have set Vrang-siden af; ret hyppigt svinger han sig op til en hysterisk Begejstring for Lykken, han nu „søger i et sundt og virksomt Liv i Naturens Skød,“ og som han stundom priser i de banaleste mulige Tirader.

Paa den anden Side tilstaar han, at „der er Tider, hvor Ensomheden knuger mig til Jorden, hvor jeg er syg af lutter Sundhed,“ og hvor han „gribes af en vanvittig Længsel efter et Menneske, en Ven, der fuldt ud forstaar mig. Forgæves! En Røst i Ørkenen, ingen hører mig, ingen svarer mig. Ene, ene, ene!“ . . .

Det stærke legemlige Arbejde har ogsaa til Tider angrebet ham, saa han føler sig medtaget og „sløj“, i Begyndelsen endog en Overgang „meget sløj“. — Læsser Kasser paa Vognene, haardt Arbejde, næsten ingen Kræfter. Hakker i Planteskolen. Tidligt i Seng.“ Men det „kan ikke nytte noget, har ikke Raad til at miste min Dagløn, maaske min Plads, fordi min Mave ikke kan forsone sig med den amerikanske Kost. Holder streng Diæt, spiser kun Mælk og Hvedebrød.“ Og Dagen efter er han „atter kvik, Müllers System.“ Alt i alt holder han Humøret oppe og sit noget uklare Ideal højt, stundom lidt anstrengt højt.

Et udførligt Brev af 2. Febr. 1906 til Forældrene giver et typisk samlende Indtryk af hans Forhold, Sindsstemning og af, hvorledes han ønsker at tage sig ud for andre: „Tak for de gode Raad! Jeg behøver dem ikke. Nu har Amerika taget sig af min Opdragelse, og længe, længe før jeg fik Eders Brev, har dette jernhaarde Land lavet mig fuldstændig om. Hvor har jeg gaaet igennem! Men det forstaar I ikke, og det er ogsaa for meget forlangt, at I, der følger Kampen som Tilskuere og paa saa lang Afstand, skulde kunne danne Eder noget Begreb om dens forfærdelige Bitterhed; thi ingen, som ikke

selv har prøvet det, kan sætte sig ind i, hvor brutalt og nøgternt, rædselsfuld nøgternt Livet er her, og hvad det vil sige at staa Ansigt til Ansigt med en fremmed Kultur og at skulle tilegne sig det sunde og livskraftige i den uden derfor at opgive Kærnen i sin egen Personlighed. Og det er jo netop det, jeg ikke vil; thi jeg er aldeles ikke imponeret over Yankeekulturen, og jeg har absolut ikke i Sinde at gøre mig selv til en daarlig Kopi af den; men jeg har tilegnet mig og tilegner mig bestandig mer og mer just det i den, som jeg har saa haardt nødt: Energien og Hurtigheden, Kærligheden i Arbejdet og Pligtfølelsen. Det raadne i den: den vanvittige Dans omkring Guldkalven, Humbugmageriet og Overkulturens Forbandelse har ikke smittet mig — endnu ikke. Og jeg elsker dette jernhaarde Land, som har lært mig at arbejde, jeg kysser den Haand, som svinger Svøben, og jo haardere den slaar, des højere raaber jeg: „Aldrig, aldrig tilbage til Syvsoverlandet, hvor saa mange Livsværdier trampes ned, og saa mange herlige Ungdomsevner spildes! Aldrig tilbage til det Land, som har pint mig næsten til Døde! Her vil jeg leve, her vil jeg dø, her bliver jeg til noget, i hvert Fald noget dygtigt, maaske noget stort, her finder jeg Lykken! Og jeg synes, jeg holder Nøglen til Lykkens Port i min Haand . . . Hvor I sover derhjemme, og hvor I æder og drikker godt og tæt, og hvor I morer Jer og hvor I nyder Livet! Og hvor vi arbejder og hvor vi slider og aser, og sikken Gift og Humbug vi maa opholde Livet ved! — — Jeg har nu opnaaet en kolossal Færdighed i at picke, jeg er dygtigere end

Amerikanerne og næsten paa Højde med Japannerne, som ikke har bestilt andet hele deres Liv. I Dag plukkede jeg 87 Sække Appelsiner fra Kl. 6¹/₂ til 12 3: en hvert fjerde Minut, og forleden slog jeg Citronplukkerrekorden med hele 20 Sække. Formanden, en prægtig, gemytlig gammel Gentleman med Øjenskærm og evigt skraaende, er meget glad ved mig, da jeg sætter Fart i de andre, og han spaar mig en glimrende Løbebane som picker. Jeg skal ikke nægte, at jeg stiler højere, men jeg har lært at være tro i det lidet, og det betaler sig, thi i Dag betroede han mig, at han havde sat igennem, at jeg faar min Dagløn forhøjet fra 1,60 til 1,75. Det er enestaaende, vil jeg sige Eder, efter blot to Maaneders Ophold her, og det beviser, at Amerika kan bruge mig . . . Nu staar Ammonnøddetræerne [*Mandeltræerne, almond, (udtales ammon), Mandel*] i Blomst, og jeg farer paa min lille letløbende „Rambler“ [*Rambler-Cykle*] hurtigere end den hurtigste Auto milevidt gennem asfalterede Alléer af snehvide, duftende Frugttræer; det bliver vel den eneste Sne, jeg nogen Sinde faar at se her i Californien. Jeg mangler bare Kæresten, saa er jeg alright, og dog, der er Øjeblikke, hvor jeg synes, jeg nyder den højeste Lykke trods min Ensomhed, fordi mine Sanser er skærpede, og fordi jeg forstaar at læse hvert Blad i Naturens dejlige Billedbog, den Bog, som er og bliver lukket for alle de andre. De Stakler, de har jo kun deres money! Lad mig aldrig synke saa dybt, at jeg elsker Guldets Glands højere end Solens Straaler, for saa er jeg fattig, først da er jeg fattig, men nu er jeg rig, „rik som sjelfvaste de Geer“,

som Glunten synger, eller som Rockefeller, hvad det vel maa hedde paa amerikansk, og dog, jeg er jo rigere end han, thi han lovede fornylig 1 Million Dl. til den, som kunde kurere hans daarlige Mave! . . Nu Kl. 3 cykler jeg ned til Presbyterianskirken i Magnolia Avenue til Møde i Arlingtons Ungdomsforening. Det er nu min Søndagsfornejelse, jeg faar mig en Passiar med nogle fikse unge society girls [*unge Piger af det gode Selskab*], synger Salmer og spytter i Bøssen til Hindusjæles Frelse!“

Der indtræder imidlertid en Katastrofe. En kort, udateret Meddelelse fra Marts Maaned beretter i faa Linjer: „Jeg har været syg og har maattet flytte fra Osborne. Ingen Grund til Ængstelse, jeg har foreløbig Penge nok og er i gode Hænder.“

Den længere Skrivelse af 17. Marts giver udførligere og nøjagtige Oplysninger:

„ . . Efter mit sidste Brev maatte I vel antage, at alt var saare godt. Jeg troede det selv, og jeg var saa glad ved det, og jeg hængte i med vældig Energi. Naa, saa gik det som sædvanligt, jeg maa have taget for voldsomt fat, og en skønne Dag kom Kraket. Jeg antager, at det er Ensomheden og den utrolig daarlige Mad, der gjorde det af med mig, og saa har jeg, og I kan absolut stole paa, hvad jeg her fortæller, arbejdet for meget. 10 Timers Pickning hver Dag, og efter supper 3 Timers Oversætterarbejde, Kirkegang hver Søndag, absolut ingen Adspredelser og sløj Kost, det er for meget, det skal der et stærkere Bryst end mit til at taale; men jeg tør sige, at jeg har holdt ud til det yderste og

absolut gjort mit allerbedste for at præstere fint Arbejde, jeg naaede da op paa 200 Sække pr. Dag, et Resultat, som Mr. Williams kaldte quite extraordinary [*helt usædvanligt*]. Kræfterne svandt, Humøret sank, og en skønne Dag, da vi blandede Kunstgødning (et meget haardt og usundt Arbejde), faldt jeg besvimet om midt i den store Dynges Potaske, tørret Blod og Benmel, som jeg og 4 Japanesere, alle med Svamp for Næse og Mund for ikke at indaande denne væmmelige Blanding, sad og miksede, forpustede og forasede. To Japanesere bar mig hjem, og jeg laa til Sengs en hel Dag. Saa stod jeg op, skønt meget sløj, og gik paa Arbejde for ikke at miste for mange Penge; jeg kom ganske vist ikke til at mikse Gødning mer, men alligevel blev jeg svagere og svagere, saa jeg følte, jeg maatte rejse bort.“

Det har aabenbart medvirket til at slaa Aage ned, at han „i hele tre Uger“ har levet med en uhyggelig Art Dobbeltgænger af sig selv for Øje, „en ulykkelig ung Fyr, som blev gal rimeligvis af for haardt Arbejde og for megen Ensomhed. Han var af et meget nervøst Temperament og duede absolut ikke til det Liv; han havde maattet opgive sine Studier og var sendt ud paa Landet for at faa Nerverne i Orden. Han blev brugt til at mikse Gødning, og jeg tror nok, det var det, som knækkede ham; naar han kom hjem, gik han straks i Seng og læste Byron og Shakespeare den halve Nat; Kammeraterne talte han aldrig med, var i det hele en sær og sky Natur, akkurat som jeg har været og tildels endnu var under min første Amerikatid. Hans Galskab ytrede sig

i, at han uafladeligt spejlede sig og sagde: „Jeg er et Geni. Jeg har et fint Ansigt. Jeg vil skrive en Bog, som skal forbavse Verden. Jeg er større end Mark Twain, næsten lige saa stor som Byron!“ Naa, i Begyndelsen slog jeg det hen i Spøg og søgte at tale ham til Fornuft; jeg gemte Spejlet og Byron, og det lod virkelig til, at han skulde blive de Nykker kvit, men en skønne Dag vilde han slaa mig ihjel, „fordi jeg spærrede ham Vejen til Udødeligheden.“ Saa blev det mig for uhyggeligt, og jeg fortalte Formanden alt. Der blev telegraferet efter hans Fader, og han rejste hjem med ham, men jeg tror desværre, at Hjælpen er kommen for sent . . .

Naa videre til Sagen! Da jeg syntes, det begyndte at ramle sammen for mig, sagde jeg til mig selv: Du er syg, ganske umanerlig skidt tilpas, men Du maa være din egen Læge. Hvad kan det nytte at gaa til Læge her, han snyder Dig, tager alle dine Penge og giver Dig noget Medicin, som bare vil forgive Dig og gøre det helt af med Dig. Flygt, mens det endnu er Tid, op til Knudsens; det eneste, Du trænger til, er Diæt, eller rettere spiselig Mad, venlig Omgang og lidt Sjøv — i min Naivetet troede jeg, at jeg kunde faa alt dette hos Knudsen.“ — Den unge Idealist gaar dog først til sin Principal, Mr. Williams, hvem han benævner „Broder“ i Henhold til en Tale, denne Herre holdt Juledag for sine pickere, og hvori han betegnede dem alle, Hvide og Japanesere, i deres Egenskab af Arbejdere for sine Brødre. Den amerikanske Broder optræder da ogsaa overfor Aage, som om han var

lige klippet ud af en amerikansk moralsk Børnebog med Billeder.

Aage fortæller troskyldigt: „Jeg gik til ham, min faderlige Ven, og han behandlede mig med en saa fin og nobel Hjertelighed og en saa menneskelig Deltagelse, at jeg aldrig kan glemme det, om jeg saa bliver 100 Aar. Jeg kom til ham fortvivlet, nedbrudt, som en slagen Mand og gik fra ham med Hjertet fuldt af nyt Mod og Øjnene lysende af nyt Haab. Aa, han er en velsignet Mand. Han var meget rystet over [*min*] unge [*Kammerats*] sørgelige Skæbne, naa, maaske har han ogsaa en Del Skyld dér. Jeg fortalte ham alt, om mine Kampe for at holde mig oppe og finde min rette Plads i Livet, og han forstod mig og fandt netop de Ord, jeg trængte til. Han fortalte, at han havde lagt nøje Mærke til mig, og at det havde glædet ham meget at se den Interesse, jeg lagde i mit Arbejde, og navnlig var han glad over, at jeg af mig selv havde fundet paa at tælle Sækkene og slaa min egen Rekord fra Dag til Dag. „Det var en af de stolteste Dage i mit Liv,“ sagde jeg, „da jeg fik min Dagløn sat op fra 1.00 til 1.75.“ „Ja,“ sagde han, „tab ikke Modet, Amerika har Brug for Dem; vi kan netop bruge Folk som Dem, der er flittige, ædruelige, nøjsomme og grundhæderlige. Her gaar tusinder af unge Amerikanere ledige, ingen vil have dem, fordi de er uhæderlige, og ingen kan stole paa dem; men sæt al Deres Energi ind paa at lære at tale og skrive Engelsk. Rejs bort og tag Livet lidt mere med Ro; skriv til mig, naar De er rask; De kan godt faa Arbejde hos mig igen, der vil rimeligvis blive en Plads ledig for Dem i

Sommertiden. De vil finde Deres Plads i Livet, stol paa det, hæng i, hold ud! Læg bare Deres Sjæl i Arbejdet, hvor lavt og usselt lønnet det end er, thi kun derved kan De udvikle Deres Karakter og Evner, saa endelig engang, naar De mindst aner det, kommer Lykken til Dem, og den Plads, som De og kun De kan udfylde, den dumper De lige ind i, men først, naar De er moden dertil. Jeg var 45 Aar, inden jeg kom i Havn, inden jeg blev Superintendent for Forretningen her, og jeg har hele mit Liv maattet kæmpe med et usselt Helbred og har prøvet saa at sige alt mellem Himmel og Jord. Da jeg var paa Deres Alder, var jeg ikke naaet et Skridt videre end De. Men husk vel paa det: Intet Menneske kan være sig selv nok; De maa leve for Deres Medmennesker, og uden Gud kommer De ingen Vegne.“ Og han tog [mig] med ind i sit hyggelige Hjem, og jeg spiste til Middag med ham og hans Familje. De var overmaade venlige imod mig, og han gav mig gode Bøger for at sætte mit Humør op og for at „encourage“ mig, og om Aftenen sang vi 21 Salmer à 20 Vers og læste et Kapitel af Lukas (dette være sagt uden Brandesiansk Ironi); altsammen bidrog det til at give mig Ro og Fred i Sindet; thi han er religiøs, men ingenlunde pietistisk; han er Verdensmand, livlig og vittig, et lyst Hoved, en ægte Amerikaner, netop en af dem, som bærer Landet, og der er ikke Spor af Humbug eller forlorent ved ham.“ Aage er dog i Stand til at se, at hans med Ord saa godgørende Broder, „maaske som alle Amerikanere er tilbøjelig til at slaa om sig med Fraser og store Ord, men ligemeget, jeg var lige ved at falde ham om Halsen

og græde ud ved hans Bryst, saa forpint havde jeg været, og saa god havde han været mod mig.“

Dagen efter rejser Aage til den danske Familie Knudsen, der nu af Hensyn til Mandens skrøbelige Helbred er flyttet til en lille By, nogle Mil fra Los Angeles. „Jeg kom til dem, længselsfuld efter et godt og venligt Ord og absolut ikke for at ligge dem til Byrde paa nogen Maade; de lo ad mig, sagde, jeg var indbildt syg, og at det eneste, jeg fejlede, var, at jeg var for godt vant hjemmefra, at jeg havde for meget Blod og gjorde bedst i at tage ind til Los Angeles og bumle dygtigt; de vilde have at vide, hvad min Cykle havde kostet, og de korsede sig, da de hørte Prisen, over at jeg havde Raad til det, kort sagt, de er af den Slags Folk, som tæller hver Bid, deres Gæster putter i Munden.“ Hans Landsmænds Prosa er nær ved at bringe den følsomme Aage ganske ud af Fatning. „Naa,“ tænkte jeg, „jeg er færdig med Jer; jeg kan undvære Jer,“ men han tilføjer, som det synes stadig under Indflydelse af den Williamsske Ædelhed og Fromhed: „Alligevel, jeg havde stolet for meget paa dem og for lidt paa Gud og mig selv. — —“

„Lige i Øjeblikket“ syntes Aage, „i sin nedtrykte Sindsstemning,“ at Slaget „var for haardt og Skuffelsen for stor. Det var, som om alt ramlende sammen for mig, og der kom over mig en Rædsel for Mennesker. Jeg flygtede op i Bjærgene og vandrede hvileløs omkring, Døden eller Vanvidet nær.“

Det kan ikke undre, at denne eksalterede Tilstand afføder lange Udgydelser om, hvad han oppe i disse

Bjærge „saa som i en Vision“ af „al Livets Elenighed“ og den „vanvittige Dans“ omkring Guldkalven, medens „en Røst“ lyder til ham og siger, at dette Guld er falsk, men at det ægte Guld er at finde i hans Egenkærligheds Bekæmpelse, „thi Du kan ikke være Dig selv nok, Du kan ikke staa alene, Du skal leve for andre.“ Det hele ender selvfølgelig med et ophøjet Skue fra Vidderne ud over al Naturens evige Skønhed og en begejstret Apotheose til ham selv: „Se dette Land, der breder sig milevidt ud for din Fod, det er dit, det tilhører Dig, om Du end ikke ejer en Tomme Jord; det er dit, thi Du er ung og har Livets Ret, det er dit, hvis Du tager op og mandig bærer din Part af Dagens Slid!“ — Hvorpaa den unge Hr. Aage i nytestamentelig Stil „gik ned ad Bjærget for at søge Mennesker.“ — Uden mindste Overgang følger den betegnende Oplysning, at han „den Dag intet havde spist uden 2 Bananer og lidt Mælkechokolade.“

Det var lige i Mørkningen, og han gik „ind i Sierra Madres eneste boardinghouse for at bestille Værelse. Værtinden, Mrs. Watts, havde ikke flere Værelser ledige, men redte til mig paa en Sofa. Medens jeg sad og ventede i Spisestuen, kom hun ind til mig og sagde: „Jeg synes godt om Dem. Jeg kan se, at De er syg og trænger til venlig Omgang. Jeg vil være som en Moder for Dem. Sig mig, hvad Slags Mad De vil have, og betro mig alle Deres Bekymringer, jeg skal hjælpe Dem, saa godt jeg kan!“ — I Begyndelsen var jeg bange og troede, hun vilde presse Penge af mig eller bruge mig i usædeligt Øjemed eller lignende. Jeg tror nok, jeg har været

inde paa Forfølgelsesvanvidet, saa haardt har Amerika taget paa mig. Jeg var bange for Mennesker, saa dybt var jeg blevet skuffet.“

Han beslutter imidlertid — sikkert uden for stort Besvær — at ville „have Tillid til hende, men dog passe godt paa, og jeg sagde hende, at jeg var meget syg, men at jeg nok troede, at streng Diæt og venlig Omgang kunde kurere mig . . . Det store ved hendes Venlighed er dette, at hun ikke, som jeg først troede, var velhavende, men sidder nederdrægtig skidt i det. Hun har en Datter paa 12 Aar, og en ung Enke hjælper hende at holde Hus. De er alle fra Boston og af meget god, maaske endog fin Familje, dannede og velopdragne, og de laver udmærket god Mad; men som sagt, hun kæmper med smaa Kaar og kom til Californien for et halvt Aar siden efter Mandens Død med saa godt som ingen Penge. Datteren er nydelig, og hun selv har været meget smuk, kan man se; trods alle Genvordigheder har hun et brillant Humør. —

„Hvad er Deres business,“ spurgte hun mig den første Dag. „Orangepicker“. Hun trak paa Næsen. „Hør, véd De hvad, en Mand som De maa ikke picke oranges, det er De altfor god til, jeg kan se paa Dem, at De er something in the writing line, [*noget i Retning af Skribent*], Poet eller Forfatter.“ Og Aage svarer allerede, glad og smigret: „Vel, jeg havde ikke noget imod at ombytte Pickesaksen med Pennen; men man skal jo leve.“ — De første Par Dage picker han da lidt hos en Privatmand „og fik 3 Cents pr. Kasse,“ men saa lytter han hellere end gerne til Mrs. Watts' Tale og „gav mig til at oversætte

nogle Avisartikler, Mr. Williams havde givet mig, og sendte dem ind til dansk-amerikanske Blade i Chicago og S. Francisco.“ Den mere verdenskloge Knudsen — som Aage altsaa dog, trods sin Harm, atter har søgt — „siger rigtignok, at jeg ikke faar en Cent for dem; ligemeget, jeg lærer en Masse Engelsk derved og øver mig i at skrive flydende. Desuden lavede jeg min Skitse om „Uneda Biscuits“ om til en Reklame og sendte den ind til Firmaet. „Min anden Moder“ hjalp mig med at læse Korrektur, og hun synes, den var god og kvikt skrevet. Om 14 Dage haaber jeg at faa Svar. Selvfølgelig har jeg betalt hende for Kost og Logis og gør mig desuden nyttig for hende ved at hugge Brænde o. l. . . . „De maa gaa opad,“ siger hun atter og atter, „jeg skal hjælpe Dem; skriv Digte om Bjærgene og Naturskønheden her, og jeg skal hjælpe Dem at oversætte dem; De maa ikke mere gaa nedad.““

Og den tidligere begejstrede Lovpriser af legemligt Arbejde i den frie Natur udbryder: „Hun har Ret. Alt for længe har jeg været Proletar: steward, Avissælger, Jordarbejder og picker, nu vil jeg opad, ellers gaar jeg til Grunde. Der er ikke andet for end at blive herude og tage Livet med Ro foreløbig, og Mrs. Watts siger, at hun er glad ved at have mig, og at jeg kan tjene Føden og lidt til ved at sælge ice-cream for hende. Hun laver en meget fin ice-cream, og saa snart Solen kommer (vi har haft Regn i 2 Uger), stiller vi Borde og Stole op udenfor Huset og sælger den til rejsende for 5 Ct. Portionen.

Her kommer en Masse Turister og Folk, som vil købe Jord. Byen er i rask Opkomst, da det er en af de skønneste Egne i Sydcalfornien med en aldeles henrivende Luft fra Bjærgene. Altsaa, jeg bliver her, og vil senere hen, naar jeg har faaet lidt Penge mellem Hænder, gaa paa business-college (Handelsskole) i Pasadena (7 miles fra S. M.) for at lære at skrive Engelsk korrekt. Jeg gør store Fremskridt i Engelsk, takket være den behagelige og civiliserede Omgang; jeg læser Aviserne for Familien, og de lærer mig korrekt Udtale; kort sagt, jeg er Medlem af Familien, og de er alle gode imod mig.“ —

Der følger nu en Periode, fuld af ivrige Bestræbelser i litterær Retning, Aage vil blive amerikansk (og dansk) Journalist og Forfatter.

Men i Stedet for at søge praktisk, dagligt Arbejde ved et eller andet Blad, hvor han kunde tjene sig op fra neden, vælger han den ulige bekvemmere, men ganske upraktiske Vej, at skrive Artikler om hvad der falder ham selv ind og pr. Korrespondance søge at faa dem anbragte i Blade.

Om New York havde han under sit Los Angeles-Ophold i sin Tid sendt Forældrene en Artikel, som det lykkedes Faderen at faa optaget i et af sin egen Bys Blade og et Par andre større Provinsaviser hjemme. Nu skriver Aage fra Sierra Madre d. 27. Marts, at han sender en ny Artikel, „og den er god . . . Meget vil afhænge af denne Artikel. Bliver den godt modtaget hjemme, vil den give mig Mod og Lyst til at skildre mere af denne herlige Natur, og her er absolut et uopdyrket Felt . . . Jeg har været meget

nyresyg og som Følge deraf meget melankolsk, Regnen har da ogsaa øst ned i hele 3 Uger, men i Gaar brød Solen frem, og jeg gik 4 miles op i Bjærgene. Aldrig har jeg oplevet noget saa vidunderligt. Jeg tog et Bad i canyonen [*Bjærgstrømmen*] og tog bagefter Solbad og var efter Badet som forvandlet. Jeg gik hjem og skrev i et Aandedrag hoslagte Artikel. Jeg vil nu gøre mange Bjærgture og studere den ejendommelige Natur dér; der er Stof til nye Artikler.“

Den omtalte Artikel — som det lykkedes Aages Fader at faa optaget i en af Provinsbyens Aviser hjemme — var en Fremstilling paa et Par hundrede Linjer af Appelsin- og Citronplukning i Sydcalfornien. Den skildrer ganske livligt, men noget usikkert i Stilen Arbejdets Gang og Fortællerens Stemning.

Aage oversætter den til Engelsk; Mrs. Watts „er vidunderlig“ og „læser Korrektur;“ den indsendes til Aages gamle Principal og „Broder“ Mr. Williams for ved hans Hjælp muligvis at naa frem til et eller andet amerikansk Blad. „Det er Vejen, jeg skal gaa.“ Han har allerede maattet sande Hr. Knudsens Ord, at „det er utaknemligt at oversætte til dansk-amerikanske Blade, de betaler intet.“

Mr. Williams svarer med megen Beundring over Aages Fremskridt i Engelsk og giver ham det nærliggende Raad „at sende den til et af vore Blade. Lad dem vide, hvem De er, og hvor længe De har været her i Amerika, saa at de kan se, hvor store Fremskridt De har gjort.“ Og han tilføjer paa ægte

amerikansk: „Muligvis kunde Deres Eksempel anspore andre unge Mænd.“

Aage er henrykt, saa meget mere, som Mr. Williams har udbedt sig en Afskrift af hans Artikel for at „sørge for, at den bliver offentliggjort.“ „Han og Mrs. Watts,“ skriver han d. 9. April taknemmeligt til Forældrene, „er det, som har holdt mig oppe i denne for mig saa kritiske Tid. Nu er jeg saa nogenlunde rask og er begyndt at arbejde igen, foreløbig nærmest kun pickning og andet tilfældigt Sjov, men jeg kan med mine simple Vaner slaa mig igennem, til de bedre Tider kommer . . .“

Det bliver imidlertid et rent „Vagabondliv“ — for at bruge hans eget Udtryk —, som den vordende amerikanske Litterat for at bjerpe Føden kommer til at føre i de paafølgende seks Uger.

Han „picker“ og „pruner“ i de smaa Byer San Dimas og Sierra Madre og faar i Juni Maaned i en lignende lille By Monrovia et job hos en skikkelig Værtshusholderske „som Tallerkenvasker og Kartoffelskræller for Værelse og Kost. Jeg er i Grunden glad for det, da jeg absolut trænger til at tage den med Ro og puste ud efter den haarde Tid i San Dimas. Og de er meget elskværdige, alle disse rare Kvindemennesker med Briller og Guld­tænder, som jeg nu daglig færdes imellem. Det er i Grunden Sjov. Kl. 12 gaar jeg ind i Restauranten ad den fine Indgang i mit gode Tøj og spiser Middag, Kl. 12½, *gaar jeg ind i Køkkenet fra Gaarden i mit Sjovertøj og vasker op. Hurra for Amerika! Saadan noget kan kun gøres her.*“

„Times“ [*Los Angeles Times*] havde sendt ham

forskellige Artikler tilbage; fra et stort Pressebureau i Chicago, som derpaa har faaet dem tilsendte, har han intet hørt; men Værtinden i Logishuset, hvor han bor, har anbefalet ham „til en kvindelig Journalist her i Monrovia, saa jeg kan faa noget optaget i et lokalt Blad.“ Nu er det da omsider lykkedes.

Og med Stolthed beretter Aage en fjorten Dages Tid efter hjem, at Forældrene i et lige afsendt Nummer af *Monrovia News* vil „finde mit første Skridt paa Vejen til Udødeligheden.“

Det er en Artikel om Studenterliv i Danmark. Indledningen til selve Artiklen skyldes formentlig en tidligere Journalist, nu Grundejendomshandler Mr. Dick, som Aage fortæller, at han har lært at kende og faaet nogen Hjælp af ved sine Skriverier. I hvert Fald slaar den rutineret en ægte amerikansk Tone an: „I det amerikanske Livs store Flod gaar mange Strømme, og i dets brede Leje falder mangan lille og lidet kendt Bæk ved Siden af de mægtige Vande, hvis Navne og Betydning er verdenskendte. Irlændere og Tyskere tæller vi i Millioner, blandt Skandinaverne er de Danske ringest i Tal, vel næppe engang en halv Million Sjæle, men de hører til de mest intelligente, velstillede og oplyste af alle de Folkeslag, der lander paa disse gæstfri Kyster. Lad mig fortælle lidt om, hvor skikkede eller uskikkede til Kampen for Tilværelsen mange af deres unge Mænd kommer til De Forenede Stater. Jeg, som er dansk Student, véd, hvad jeg taler om.“

Og nu følger Aages Skildring af den akademiske Uddannelse i Danmark fra Latinskolen til Universitetet og af Studenternes Liv, af Regensen med

Linden og Vækkerforeningerne, Plougs og Høstrups Digtning, Studenternes Læse- og Foredragsklubber, akademisk Skyttekorps, Studentersangforeningen m. v. Fremstillingen er faktisk, let læselig og fornuftigt grupperet. Aages personlige Erfaringer skinner tydeligt igennem, allerklarest, hvor han taler om det juridiske Studium ved Københavns Universitet. I det hele taget finder han, at „Studierne drives paa en ret gammeldags og theoretisk Maade“ uden noget levende Samkvem mellem Lærere og Studenter; men „særlig det juridiske Studium er meget tørt, og mange er de ulykkelige unge Mennesker, der gaar helt fra Sans og Samling under Forsøget paa at fordøje dette tunge Stof. Nu for nylig er den juridiske Uddannelse bleven radikalt forandret og gjort mere praktisk; men i min Tid var den i Sandhed rædselsfuld at have at gøre med, det var næsten kun en Udenadslæren af en Mængde Theorier og Fremgangsmaader.“ Det er lykkedes Aage at give sin Stil noget af det anekdotiske Islæt, som amerikansk Journalistik og Talekunst i høj Grad ynder. Det hedder saaledes: „Den store Forskel mellem dansk og amerikansk akademisk Opdragelse fremgaar klart af følgende lille sandhedstro Fortælling: Da jeg var et „greenhorn“ (og jeg er kun 6 Maaneder gammel Amerikaner) var der en Præst, som gav mig et job med at feje og gøre rent i hans Kirke. Nu vil jeg indrømme, at jeg har holdt alt for meget af mine kære Bøger til at gøre mig fortrolig med den ædle Fejekunst. Hans Velærværdighed iagttog med stor Forbavselse mine fortvivlede Anstrengelser for at feje Støvet sammen

i Bunker uden at spille for meget paa Vejen. Pludselig smøgede han sin Præstekjole op, tog Kosten fra mig og fejede Gulvet med hele en erfaren Gadefejers Overlegenhed. Dér stod jeg, helt perpleks. Aldrig havde jeg set en Pastor i Danmark gøre sig nyttig paa saa jordisk en Maade. Men Præsten sagde: „Ja, det er meget muligt, at De taler godt Latin og skriver smukke Vers; men lære at feje, det gør De aldrig.“ Medens jeg i Stil med Nero sukkede: „Ak, hvilken Gadefejers har Verden ikke tabt i mig!“ Jeg maatte erkende amerikansk Aands store Overlegenhed.“

Denne amerikanske Overlegenhed overfor det gamle Land i Europa accentueres i det hele taget stærkt i Artiklen, hvad der aabenbart lige meget skyldes Forfatterens øjeblikkelige Overbevisning og den amerikanske litterære Tradition, han har maattet følge, hvis der overhovedet skulde blive Artikel til en amerikansk Provinsavis ud af hans lille Afhandling; Mr. Dick har sikkert her været ham en paalidelig Vejleder. Det er „amerikansk Aands opmuntrende Indflydelse“ (exhilarating influence), som det skyldes, at danske Studenter har faaet en „stadig voksende Interesse for al Slags Friluftssport;“ de unge danske Studenter, som har skabt den kristelige Studenterforening, har været betagne af „den mægtige religiøse Vækkelse, der i de senere Aar har grebet hele Verden og særligt Amerika,“ og Artiklen ender: „Coelestem adspicit lucem (han skuer op mod det himmelske Lys), saaledes staar der skrevet over Indgangen til Danmarks Universitet. Aa ja, det gør han, det vil sige, hvis hans nær-

synede Øje kan taale dets Skær, men den amerikanske Student er født praktisk, og hvis han ikke kan klare sig med Bogen, slaar han sig igennem som Fejemand eller Maler. Den praktiske amerikanske Aand først og sidst! Den er de unge Fremmedes bedste Lærer, naar de kommer til dette forjættede Land med det brændende Ønske om at lære for at vinde deres Andel af de gyldne Chancer her.“

Det er ikke urimeligt, at den saaledes amerikansk tilskaarne Artikel om dansk Studenterliv har kunnet vække, som Aage skriver det, „en vis Opsigt her i denne lille By af Kertemindes Størrelse.“

Der er imidlertid et sørgeligt Aber dabei: „Betale vil de ikke, de Snøbler!“, men „de optager mine to andre Artikler og giver mig 25 Numre af hver!“ —

For Resten vasker han bestandigt Tallerkener i Mrs. Mungers Restaurant og „holder mig en lille Ferie, som jeg haardt trænger til efter de sidste to Maaneders opslidende Liv. Jeg arbejder fra 6—9, 12—2 og 5—8, faar Kost, Logis, Vask og lidt Penge for Overarbejde.“ Stadig haaber han paa fra Pressebureauet i Chicago at faa „nøjagtige Oplysninger om den bedste Maade at faa mine Skrivelser afsatte [paa] og komme i Forbindelse med nogle Aviser, helst illustrerede Blade. Iøvrigt gør jeg alt muligt for at tvinge mig selv i Ro og tage Livet overlegent“ . . .

Aage nærer en Plan om at følge efter nogle unge Mennesker, en Del „Elever fra Lordsburg Latin-skole,“ som „for Tiden er i Imperial, 100 Mile fra Los Angeles, helt ude paa Grænsen af den store

Ørken, hvor de tjener store Penge ved Pakningen af cantaloups 3: Vandmeloner [*cantaloups* = *Vortemeloner*]. De faar 25 C. i Timen, men maa arbejde 12 Timer hver Dag, ogsaa om Søndagen. Der er Arbejde for 3000 Mand i Juni, Juli og August; men der er 125° i Skyggen [*c. 41° Reaumur*], giftigt Drikkevand, og det vrimler med Klapperslanger. Alligevel, hvis jeg er rask nok, tager jeg derned 1. Juli. Kan jeg holde ud i 2 Maaneder, har jeg tjent 180 Dollars. Jeg kan da efter endt Arbejde tage den med Ro og altid tage fat paa Skriveriet med en god Del Penge i Ryggen.“

En stor Skuffelse er det ham, da Faderen sender Honoraret for de Artikler, han har faaet trykt i Provinsbladet hjemme. Det udgør nemlig kun den beskedne Sum af 10 — ti — Kroner, 2½ Dollars: „Her har jeg arbejdet mig en Tæring til og er bragt til Tiggerstaven, og saa faar jeg 10 Kr. for alt mit Slid! De Asner!“

Og ud i Ørkenen at plukke Meloner kommer Aage heller ikke. Han bliver syg af en ondartet Næselidelse og maa lade sig behandle af en Læge, der tager ham i Kur mod at faa Honoraret arbejdet af ved 2 Timers Assistance daglig i hans Laboratorium. Af Bemærkninger om, at Lægen „synes godt om min Artikel i *Monrovia News* og gør alt for at sætte Humør i mig,“ fremgaar, at Aage har søgt at interessere ham for sine litterære Planer, som han stadig holder fast ved, om end de foreløbig maa lægges til Side under Anstrengelserne for at tjene lige netop det nødtørftigste daglige Brød . . . „Værtinden siger, at jeg er for svag for

Amerikalivet og hurtigst muligt bør vende Næsen hjemad til Kødgryderne. Hun bedømmer mig efter min Tallerkenvasken. Men jeg svarer: Never go back [*Aldrig gaa tilbage*]!!“

Aages Kur kommer til at trække ud i 6 Uger, og han maa saa længe blive ved at vaske Tallerkener for 2 Dl. om Ugen, „en væmmelig Tid, hvor det tit kneb for mig at holde Humøret oppe. Saa tog jeg til Sierra Madre med saa godt som ingen Penge, fik et 4 Dages job som Snedkerdreng à 1.50 pr. Dag. Maatte imidlertid for ikke at blive ekskluderet af Logen „Vitus Bering“ [*en dansk Loge og Hjælpekasse*] betale min Restance Dl. 3. Tog til Los Angeles og deltog lidt i Logelivet . . . Jeg fik et 8 Dages job à 2 Dl. pr. Dag hos en Dansker, Svendsen. Jeg boede hos ham i al den Tid og passede ikke rigtigt i Ensemblet. Gravede Grøfter sammen med Meksikanere. Meget haardt Arbejde. Jorden som Sten; det regner jo næsten aldrig her. Jeg var i Grunden syg og træt og tog ned til Long Beach [*Badested ved Stillehavet, 21 miles fra Los Angeles*] nærmest for at hvile ud nogle Dage. Jeg havde, efter at alle nødvendige Udgifter var klarede, lige 3 Dl. tilovers, kunde altsaa tage den med Ro i et Par Dage. Jeg tog Solbad og Oceanbad hele Dagen omtrent og morede mig med at se paa de mange Badegæster og alt det meget Gøgl, her er. Om Aftenen hørte jeg glimrende Musik af et italiensk Orkester. Det kvikkede mig vældigt op, og jeg besluttede at slaa mig til Ro her nede ved Havet, hvor Klimaet er ideelt med kun 5° Forskel mellem

Sommer og Vinter, saa man kan tage Bad i Stillehavet saa at sige hver eneste Dag i Aaret, maaske lige med Undtagelse af nogle Dage i Regntiden: Februar, Marts og April. Jeg kender en rar gammel Dame hernede. For hende arbejdede jeg en Dags Tid, og hun var meget aktiv for at skaffe mig Arbejde, dog uden Resultat. Jeg lærte en Del Danske at kende og arbejdede en halv Dag for en Mand værd nu Dl. 100,000, en selfmade Farmer, der kom herover for 20 Aar siden lige saa fattig som jeg. Men hvad kunde det nu blive til? Jeg kunde lige friste Livet fra Dag til Dag. Jeg gik tit uden supper og undertiden paa Nødder og Figener til Frokost.

Saaledes ogsaa sidste Lørdag. Min sidste 10 C. var gaaet til en Frokost af Nødder og Figner, og jeg drev planløs om paa Gaden, noget déprimé vil jeg villigt indrømme. Saa såa jeg en Flok Negere og Meksikanere asfaltere Gaden; jeg gik til Formanden og fik straks Arbejde som Skovler. Klokken var da 1. Jeg sled i det, glad for at have noget at bestille, men var saa sløj, at jeg ikke kunde trille Hjulbøren op ad Planken til Cementmaskinen. Meksikanerne grinte, men jeg sagde: „Tror I Abekatte, at en Mand kan præstere 1ste Klasses Arbejde paa en Frokost af peanuts og figs [*Jordnødder og Figener*] og ingenting til lunch?“ Saa var der en af dem, Pedro hed han, som gav mig en 10 C. og sagde, jeg skulde gaa hen og spise, men jeg vilde ikke forlade Arbejdet. Saa kom Formanden, og da han hørte, hvad der var i Vejen, skældte han mig ud, fordi jeg ikke havde fortalt ham, at jeg var fastende, og laante mig en Dollar, saa jeg kunde leve Søndagen over. Om

Mandagen sørgede han for, at jeg fik Kredit i et Pensionat (Dl. 4 om Ugen). Nu har jeg tjent Dl. 12 (Dl. 2 om Dagen, 9 Timer), men jeg er skrækkelig paa Knæene. Om jeg saa bliver 100 Aar, aldrig glemmer jeg de Dage i Long Beach, da jeg arbejdede med (uden Overdrivelse) saaleløse Sko og med Staaltraad mellem mine Brilleglas. Alt mit Tøj er i Sierra Madre; jeg faar det i Morgen, men saa har jeg ogsaa gaaet med én Skjorte i 3 Uger.“

„Ser I,“ fortsætter Aage i sit Brev af 20. August 1906, „alt dette kan jeg takke Skriveriet for. Jeg har ikke tjent 1 Cent paa mine Artikler, jeg har maattet sende min Cykle tilbage (30 Dl.'s Tab), og jeg er i Gæld til Mrs. Watts. Lyrikeren, Æstetikeren, Brandesianeren i mig har bragt mig til Betlestaven.“ Men nu skal det ogsaa være slut, denne forældede europæiske Æstetiker er død, „Amerikaneren“ med det rette Syn og Maal er ved at „fødes“ i ham, og denne Amerikaner vil arbejde legemligt og „slide som et Muldyr,“ skrabe Cent paa Cent sammen og „putte dem i Sparekassen,“ det „gælder om at tjene Penge, spare dem og saa lade dem yngle. Og de skal komme til at formere sig. De skal puttes i Jorden, thi Jorden er Guld værd her i Guldlandet.“

Et langt Brev til Hjemmet — af 12. September 1906 — udvikler omstændeligt den nye Opfattelse af Livet, som Aage mener at være naaet frem til, og som i Virkeligheden er en løs Sammenblanding af hans gamle Naturfantasterier og banal amerikansk Avisanskuelse.

„Nu har jeg arbejdet en Maaned som Gadeasfalterer i Long Beach, og det utrolige er sket, at jeg synes at være faldet til Ro. Det vil tage nogen Tid, før jeg er kommen paa Benene igen, men saasnart jeg har betalt min Gæld til den nu fallerede Mrs. Watts, skal hver Cent, jeg kan undvære, i Sparekassen. Naar jeg har 25 Dl., begynder jeg at spekulere i Jord. En af de Damer, jeg kender fra Monrovia, har lovet at anbringe mine Penge sikkert, og hun er en meget smart Dame, som har tjent mange Penge paa Spekulationer. Priserne er i Stigen, og alt er i Fremgang her.

„Lad Gud beholde sit Himmerig,
har jeg blot Long Beach.“

Hvor jeg befinder mig glimrende her! Og hvor jeg nyder Livet, skønt fattig Mand, der færdes mellem Meksikanere og Slovener, som i Amerikanernes Øjne ikke er rigtige Mennesker. Jeg tjener c. 50 Dl. om Maaneden, de 25 lægger jeg op. Jeg gad se den Arbejdsmand, dansk eller amerikansk, der „brækker“ den Rekord. — Jeg løber sammen med en halv Snes Meksikanere og Slovener uafbrudt frem og tilbage og strør Beton fra en evindeligt udspyende Maskine ud paa Kørebanen paa begge Sider af den elektriske Sporvognslinje. Vi har omtrent hele Byen i Entreprise, det betyder fast Arbejde for lange Tider. Formanden er meget flink, i Morgen er det hans Fødselsdag, og vi har samlet 25 Dl. ind og købt ham et Gulduhr. Jeg arbejder udmærket, med Liv og Lyst; i de første Dage var mine Fødder ét Saar (daarligt Fodtøj), og Skovlen skar store Huller i min venstre Haand; nu er det

mig en hel Bagatel, saa stærk eller rettere sund er jeg bleven. Straks efter Arbejdet gaar jeg i Vandet fra aaben Strand. Fra 7 til 9 sidder jeg paa det offentlige Bibliothek og studerer med stort Udbytte de amerikanske Love og Samfundsinstitutioner; de er ikke saa middelalderlige som vore. Desuden fylder jeg mig med optimistisk Læsning . . . Ja, jeg er blevet Optimist. Og hvor kan man andet her, hvor Solen altid skinner, og hvor man kun lever i Nuet og i Fremtiden? Her, hvor der ikke findes storsnude Officerer eller idiotiske Bureaukrater, her hvor Arbejdet respekteres . . . Jeg har en saa mærkelig Fred i Sindet og tager alt saa roligt og praktisk og fornuftigt, og jeg er paa ingen Maade Naturfanatiker eller Systemidiot. Der er heller ingen Fare for, at jeg skal løbe løbsk her; thi her kan man ikke sætte sig hen og spekulere i det blaa over Livet; her gælder det bestandig at være paa sin Post og altid udadvendt! Jeg har fundet „de vises Sten“, jeg véd nu, hvorledes jeg skal leve for at blive lykkelig og bevare mig ung, men jeg er ikke saa dum at ville være Martyr eller Forkæmper for de nye Idéer . . .“

— Den megen Begejstring hos den lykkelige Amerikaner og Asfaltarbejder har dog ikke virket særligt beroligende paa Forældrene hjemme i Danmark; de har jo set Begejstring før.

I et ængsteligt Svarbrev paa Sønnens første jublende Skrivelse fra Long Beach har de udtalt deres „Bekymringer“; men Aage svarer: „Jeg forstaar Eders Bekymringer; thi jeg har jo, Stemningsmenneske som jeg er, givet Eder et lidt vel lyrisk Bil-

lede af Forholdene i Californien. Men hør nu engang. Der skal mere end et halvt Aar til at lave et Følelsesmenneske om til et Forstands do. Og i Grunden synes jeg, at jeg forholdsvis hurtigt er faldet til Ro, naar Hensyn tages til mit Temperament. Da jeg som meget grøn Emigrant gik og pickede Appelsiner, gik det mig som de fleste greenhorns. Jeg anvendte dansk Maalestok paa amerikanske Forhold, troede, at Dl. 1.⁷⁵ om Dagen var en hel Guldgrube, medens det i Virkeligheden er den allerværeste Dagløn, der betales her. Endvidere troede jeg i Mr. Williams at have fundet en Slags Protektor. Atter de danske forrykte Idéer om Protektion, Holden frem. En ung Mand skal staa paa egne Ben her. Her hjælper man sig selv.“ Og med en Flothed, der turde skjule over megen Skuffelse, tilføjer han rask: „Mr. Williams har sikkert glemt mig for længe siden.“

Det er nu atter hans bestemte Mening at ville lære Gartneriet, hvor han „som Lærling rimeligvis vil komme ned paa Dl. 1.⁵⁰, og jeg er nu blevet saa bange for at staa uden Penge, at jeg anser det for det fornuftigste foreløbig at skovle mig frem, indtil jeg har, lad os sige Dl. 100 i Sparekassen. Saa vil jeg se at komme ind paa Gartneriet, og saa har jeg da en god Sum i Ryggen, indtil jeg er udlært og kan arbejde for mig selv.“ Han har „lige sat Dl. 10 i Sparekassen efter at have klaret al min Gæld; nu tjener jeg Dl. 15 om Ugen, og deraf skal mindst de 8, maaske 10 i Banken. Paa den Maade kan jeg komme et godt Stød fremad, især hvis jeg kan spekulere heldigt. Og hvorfor skulde jeg ikke

kunne det? . . . Hverandet Menneske driver real estate business (sælger og køber Jord), og alle laver de gode Penge . . . Jeg bliver her. Absolut! Mit Vagabondliv er forbi. Jeg har fundet Paradiset eller i det mindste en Forsmag paa det, og jeg er et levende Bevis paa, at selv en fattig Mand kan nyde Livet!!“

Noget mindre gjaldende skriver Aage til Moderen alene — d. 27. November —: „Da jeg gik hjem fra Arbejde i Dag, såa jeg disse Violer, og jeg plukkede dem for at sende Dig dem, en Hilsen fra Blomsterlandet til Eder, som nu sidder i Mørket og Kulden. Luften er saa sval og frisk her, Himlen er evig blaa, og i vor Have dufter Roserne om Kap med Nellikerne. Kunde jeg bare putte en Solstraale i Konvolutten og lade den skinne gennem den danske Novembertaage lige ind i Stuen til Dig. Ak, det er jo umuligt, men jeg vil stræbe at gøre dette Brev til en Solstraale.

Uden for mit Vindue vokser et stort, skyggefuldt Figentræ fuldt af dejlige, store velsmagende Frugter. Jeg stirrer ind i det tætte Bladehang og falder i dybe Tanker. Husker du Lignelsen om det ufrugtbare Figentræ, som slet ikke vilde gro, skønt det blev passet og plejet, og der blev gødet og gravet om det, og skønt det voksede i den dejligste, fedeste Jordbund! Og Herren sagde til Vingaardsmanden: „Hug det om, det dur ikke, aldrig bærer det Frugt, det tager kun Pladsen op for de andre!“ Men Vingaardsmanden sagde: „Herre, vær langmodig! Jeg vil plante det om; maaske det vokser i for fed en Jord! Og Træet blev plantet om, i mager, klippe-

haard Jord. Hvor det maatte kæmpe for at slaa Rod, hvor Regn og Hagl piskede det, og hvor Stormen ruskede og flængede dets skrøbelige Stamme! Men Træet slog Rod. Og Stormen mægtede ikke at knække det; thi omkring dets fine Rødder hang en Klump af den moderlige Jord, og af dens Safter drog det unge Træ Næring under sin frygtelige Kamp for at slaa Rod i den fremmede, haarde og ugæstmilde Jordbund . . . O Moder, meget har jeg lidt, og mer vil jeg komme til at lide; men jeg bøjer mig i Taknemmelighed under Lidelsens og Sorgens Svøbe; thi jeg ved, at jeg maatte plantes om, fordi jeg voksede skævt derhjemme . . . Og jeg véd, at naar jeg slaar Rod, saa skyldes det den Klump af den frodige Fædrenejord, og jeg takker Dig og Fader for det gode Eksempel, I altid gav os, for den Kærlighed, hvormed I opfostrede os, og den Omhu og Ømhed, hvormed I altid vogtede os. Den gode Grund, I lagde i Barnehjertet, den bygger jeg nu paa . . .^a

I December Maaned 1906 krydses Aages Veje af en ung Kvindes, der ved første Øjekast synes at have bugtet sig næsten lige saa uroligt som hans, men i Virkeligheden løber efter en langt mere nøgtern Linje.

Astrid Winther var i Slutningen af Tyverne, Københavnerinde, Datter af en Trafikembedsmand og uddannet i Handelsregning og Bogholderi. Fem Aar igennem var hun ansat paa Kontoret hos et Manufakturfirma i København, men gik ellers med udpræget Sans for nyt, nye Forhold, nye Mennesker hyppigt fra et Foretagende til et andet. „Flittig, men

flygtig“ havde i sin Tid Vidnesbyrdet lydt ved hendes Afgang fra Skolen og ikke helt med Urette.

Astrid var bl. a. ogsaa nogen Tid hos en Sagfører i den Provinsby, hvor Aage hørte hjemme, og lærte dér baade ham og hans Forældre at kende. De unge Mennesker kom til at staa hinanden nær; hun fandt ham køn og troede paa hans Karakter og Evner, men fulgte med megen Bekymring hans Færd hjemme i Danmark. Hans Beslutning om at udvandre billigede hun og stod i Brevveksling med ham i den Hensigt senere at følge efter. Paavirket af de lidet beroligende Indtryk, hun modtog af hans Tumlen om i Amerika, rejste hun allerede i Slutningen af April 1906 derover; Pengene til Overfarten maatte hun laane.

Astrid blev den første Tid af sit Amerikaophold hos en Onkel i en af de østlige Stater, hvortil hun lige havde kunnet naa. Dér lod hun sig dog ikke holde tilbage, men tog, uden at fortælle nærmere om sine Planer, Plads som Pige, først i Nærheden af Detroit, siden i Chicago. Efter at have sammensparet saa meget, at hun kunde sende de laante Penge hjem igen og faa nok til at rejse videre for, kom hun d. 12. December til Pasadena for at møde Aage.

Hun traf ham arbejdsløs og fandt fuldt ud sin Frygt bekræftet om, at han saa baade sine egne og de almindelige Forhold i Californien altfor rosenrødt.

Den unge Pige, der tog Plads som Husjomfru hos en Bager, kunde med sin bedste Vilje ikke se de store, indre og ydre Muligheder, som Aages Stilling efter hans Skildringer i Brevene skulde indeholde.

Amerika tiltalte hende ikke, og hun følte hurtigt, at i hvert Fald Tiderne for Øjeblikket var vanskelige for enhver, der skulde leve af rent personligt Arbejde; Drømmene om gennem Opsparing at naa frem til store Kapitalgevinster syntes hende i ualmindelig høj Grad Drømme. For Frøken Astrid var Aage kun bleven en ludfattig Daglejer med et indgroet Hang til Fantasteri, som nu maatte rykkes op med Rode.

Et hurtigt Ægteskab syntes hende at indeholde den eneste Mulighed for, at dette kunde lykkes.

Og hendes Dagbog af 1907 meddeler da ogsaa under 2. Februar, at det har været hendes Bryllupsdag. „Aage kom at hente mig Kl. 9 med en dejlig Buket Violer; tog med Sporvogn til Los Angeles, blev viet paa Raadhuset paa Slaget 12, derefter til Fredsdommeren . . .“ Efter at det unge Par har lejet „et dejligt Værelse“ og er blevne „fotograferede i 3 maleriske Stillinger,“ gaar de over til at spise Middag, som „reduceredes til Chokolade paa Grund af for dyr Pris.“ Senere paa Dagen indtager de en „chickensalat“ [*Kyllingesalat*] og besøger om Aftenen Variététheatret Orpheum, som de dog forlader „før det er forbi“ for efter „en god supper: toast [*toast bread, ristet Brød*], The og Æg“ at tage hjem.

Dagen efter Bryllupet ferieres, Værtinden fejrer det unge Par ved at „give Kaffe med Biscuit,“ og derefter gaar Turen med Sporvogn til Badestedet Long Beach at besøge en dér bosiddende, forhenværende Aalborgensisk Urtekræmmer, Jensen, der er en ivrig litterær Dilettant og ofte med Aage

diskuterer Mulighederne for Opførelse af sine mange dramatiske Originaler og Oversættelser. Jensen trakterer paa en Restauration med „Høns med Gemyse. Derefter ned ved Stranden, hørte italiensk Koncert, udmærket, såa levende Billeder, såa de badende Damer i varmt Saltvand. Med Spurvognen hjem Kl. 9.“ — Og den 4. Februar sender den unge Kone hjem til Moderen „Halvdelen af min Brudebuket, for at Du skal se, hvor store californiske Violer er;“ Sendelsen er ledsaget af et pragtfuldt kulørt Billedkort fra den fornemste Hotelhave i Pasadena, hvor Marmorsøjler og Palmer, smaa Piger i hvidt og Blomsterrabatter i rødt, gult og violet ret kan sætte Fantasien i Bevægelse.

Naar man følger det unge Ægtepars Liv ved Hjælp af deres omhyggeligt førte Regnskaber og den Dagbog, som snart den ene, snart den anden af dem skriver i, kommer det til at tegne sig adskilligt mindre smilende.

Indtil en Uge ind i Marts er Fruen stadig Tjenestepige hos en Læge; med Aages Arbejde gaar det sløjt. „Skovlingen“ er ophørt; faa Dage efter Bryllupet har han „faaet Plads paa et Sanatorium,“ men efter at Dagbogen pr. 12. Februar har noteret „Aage intet Arbejde,“ hedder det d. 14. s. M.: „Fri, til Los Angeles med Aage at se paa Plads“ og d. 17.: „I Los Angeles for at søge Arbejde til Aage.“ Det viser sig nødvendigt, at den unge Mand bliver i Los Angeles, hvorfra han d. 20. Februar sender et Kort om, at han er bleven solicitor cleaning [*Agent for Tøjrensning*]. „Er glad for det,“ tilføjer hun, som rimeligt er, i Dagbogen.

Men Glæden varer ikke længe, Aage kan intet tjene ved sit Agentur og ikke faa noget andet at gøre; da Astrid d. 7. Marts siger sin Plads op i Pasadena og flytter til Los Angeles til sin Mand, er han fuldkommen arbejdsløs; hun har sin Afregning, 20 Dl. Indtil Astrid kan faa noget fast at bestille, gaar hun resolut „op i Parken at sælge Marcipan,“ som hun selv har lavet, eller afsætter — d. 12. Marts — ligeledes hjemmelavet „Æblekage til de Danske.“ — Ved Siden deraf „hunter hun job“ [*jager efter, søger Arbejde*] lige saa vel som Manden. Men Lykken er dem imod. Ingen af dem finder noget. Der gaar mere og mere med af de 20 Dl. Den 10. Marts har de maattet flytte, og Forudbetalingen af Huslejen sluger næsten de sidste Penge, som Astrid havde tilovers fra sin Plads. 3 Dage efter har i Følge Dagbogen Aage som sædvanlig „været ude efter Arbejde, intet faaet, [*jeg*] ejer 45 Cts.“ Dagen derpaa skriver Fru Astrid:

„Stor Dag. Været ude hele Dagen efter Arbejde, fik intet. Var ved Theatret at søge Arbejde, 3 Cts. i Lommen, intet Smør til Brødet, Ris til Brød og The. Syge af Sult.“ Da ser Manden og hun paa Plakaterne udenfor en lille Variété, at der er udsat Præmie for dem, der som Dilettanter maatte yde de bedste Præstationer oppe fra Scenen, og de beslutter sig i deres Nød til at gøre et Forsøg. Om Aftenen Kl. 6 $\frac{1}{2}$, bliver de antagne til at optræde som Natursangere og Folkedansere og véd da ikke bedre end, at „Aage synger „I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme“,“ og at bagefter Konen „danser Tyrolervals med ham.“ — Men det vidunderlige sker,

Folk er „vilde“, de klapper og klapper. Der var „10 Fremkaldelser. Folk lo. — Vi blev stillet paa Rad og fik Præmie 2 Dollars under Folks Jubel og Hyldest.“ — At derpaa følger „Kl. 12 supper 45 Cts.,“ vil man kunne finde rimeligt.

Den følgende Dag er helt glædelig: „Aage indløser sine Sko, 75 Cents,“ og hvad der er det allerglædeligste, „Aage faar Arbejde som janitor [*Rengøringsmand*], 10 Dollars Ugen, hjælper ham at moppe [*mop, skure, tørre af med en Skurelap*].“

I Løbet af den følgende Uge og efter mange forgæves Anstrengelser for at faa noget ordentligt at gøre, bekvemmer Fru Astrid sig d. 20. Marts til at tage en Plads fra 1 til 4, hvorom det d. 21. hedder: „3 Timers Arbejde paa Temple-Street, offentlig uartig Pige.“ Hun og Manden vil samme Dag forsøge sig igen paa Theatret: „Kl. 7 nede at hente Aage med alt hans Tøj til Theatret, optræder 2 Gange,“ men „ingen Præmie paa Grund af Sygdom . .“

Med Pladsen hos Damen paa Temple-Street og Arbejde med at „vaske Gulve i en Restauration 3 Timer à 20 Cents“ veksler den unge Kone de nærmest følgende Hverdage.

Ægteparrets Hviledage tilbringes som f. Eks. Søndagen d. 24. Marts, der af Astrid anskueligt skildres saaledes: „Laa længe. Aage vækker mig med: „Vaagn af din Slummer“! — Sød! — Aage vasker mit, jeg hans Haar. Derefter syer jeg, og han læser højt af „Pionieren“. — En lille Tur ud efter [*en bedre*] Plads, hjem at bage Kage (Moders), lave Middagsmad (Skinke og Grønærter), vaske Aages Benklæder, syer, drikker Chokolade og spiller Bezique.“

Der er foreløbig intet andet at tænke paa for de unge Folk end ved hvilket som helst Arbejde at opretholde Livet og se at faa lagt lidt til Side. Det lykkes Fru Astrid d. 28. Marts at faa noget forholdsvis bedre, nemlig Plads paa et Hotel, „35 Værelser at gøre rene. Paa Theatret om Aftenen, ikke Lykke! Tjent 1 Dollar. Supper paa Restauration 20 Cts.“ D. 1ste April har derimod „Aage ingen Plads, jeg bedrøvet, har grædt . . .“ 2.—3. April: „Aage Livsforsikring. En Agent været her og overtaler ham til at agentere . . . Aage agenterer om Formiddagen. Jeg rasende, kalder ham Landstryger. Laver Scener. Han opgiver som Følge deraf Agenturen og hunter job hele Eftermiddagen . . . [Jeg har] et svagt Haab om senere at komme ind i P. P. Furnishing Co. [o: som *Ekspeditrice i et stort Magasin i Los Angeles*]. Bager Klejner.“ 4. April: „Aages Fødselsdag. Han skovler lige udenfor vort Hus. Jeg overrasker ham med Brødkage og Jordbær med Fløde. Brev fra hans Forældre. Fru Josephsen [*en dansk Dame*] om Aftenen til Cacao. Spiller Bezique. Forærer ham Kniv, Toaster [*Brødrist*] og Tandbørste.“ 6. April: „Aage skovler . . . jeg set paa en Plads, bath-parlor (Demimonde) [*i de større amerikanske, udvortes fromme, Byer søger Prostitutionen allehaande Skalkeskjul, hvoriblandt saadanne Badeanstalter*] . . .“ 13. April: „Aage flittig 10 Timer. Jeg om Eftermiddagen hos min Demimonde. Tjener 50 Cts.“ Til Trods for alle Vanskeligheder har Astrid allerede nu „i Banken 8 Dl. — Indsætter 3.⁵⁰.“ — Søndag d. 14. April: „Jeg arbejder. Aage gør Huset i Orden. Spiser Jordbær og drikker Kaffe paa Wa-

taugea [*et større Hotel*]. Aage skriver til sine Forældre.“

Dette Søndagsbrev, som den unge Ægtemand sender til Hjemmet, virker sammenholdt med de ubarmhertigt oprigtige Dagbogsoptegnelser ganske interessant:

„Nu sidder jeg rigtig rart i mit lille renlige Hjem, saa nu vil jeg fortælle en Del godt Nyt. Vi tjener begge gode Penge nu; jeg Dl. 15 om Ugen, Astrid Dl. 5. [*I Følge Regnskaberne har dog hele April Maaned med sine mange arbejdsløse Mellemrum kun indbragt for Aage Dl. 29.²⁰, for Astrid Dl. 14.⁵⁵*]. Jeg maa slide meget haardt, 10 Timer hver Dag, mens Astrid er chambermaid [*Kammerpige*] fra Kl. 8 til 12. Vi er ganske overordentlig lykkelige, og der er aldrig et ondt Ord imellem os. Hver Lørdag Aften gaar vi i Banken, og da vi vender hver Cent ti Gange, før vi giver den ud, og da hun er meget økonomisk, sætter vi hver Uge ikke saa lidt i Sparekassen . . Om Søndagen har vi det godt, kan I tro. Vi har et stort, lyst Værelse og et veludstyret Køkken samt stor Have for Dl. 9 om Maaneden. Uhørt billigt. Lørdag Aften gaar vi paa Torvet, om jeg saa maa sige, og det morer mig meget at regne ud, hvor meget Budgettet kan bære. Vi spiser for Dl. 3 om Ugen (kolossalt billigt) og lever dog godt ved Mælk, Æg, Grønt og Frugt. Vi spiser Jordbær hver Søndag; lige fra sidst i Marts har vi kunnet tillade os denne Luksus. Endvidere de dejligste Grønærter og Gulerødder. Vi har prøvet som Bifortjeneste at sælge danske Kager, og det gaar virkelig ganske godt; jeg gaar fra Hus til Hus, og det er vor Hen-

sigt, naar vi faar tilstrækkelig Penge, at starte en dansk Kageforretning. Jeg vil meget gerne have Opskriften paa Bedstemoders Sandkage og hendes Smaakager samt Frk. Johansens Klejner (Astrid siger, de er vidunderlige). Da Amerikanerne er tossede efter hjemmelavede Kager, tror jeg sikkert, vi kunde tjene gode Penge . . .“

Den 15. April fortager Aage sig i Følge Astrids Optegnelser ved sit Arbejde med Cementen, hvorfor hun „forbyder ham det job.“ Dagen efter, selve Fru Astrids Fødselsdag, er han arbejdsløs, men gør Nytte ved at gaa omkring paa Gaden at „sælge for 30 cts. Klejner“ af 200 Stkr., Astrid Dagen iforvejen har bagt. D. 17. April „picker Aage rocks i Los Angeles' river [o: opsamler og lægger paa Vogne store Sten fra den halvvejs udtørrede Flod], kommer hjem drivende vaad. Gigt om Natten.“ D. 18. April: „Aage arbejdsløs. Henter mig paa Hotellet. Hjem at bage Klejner. Sælger for 45 Cts. — I den danske Loge. Interessant. Øl. Brødrene lover at hjælpe Aage . . Henter paa Posthuset en Check Doll. 2.⁵⁰ for en Artikel om Appelsinplukning til et Gartnerblad i Springfield, Mass. Den gaar til Kontingent i Logen.“ — En „Broder“ fra Logen skaffer Aage Arbejde, men atter kun „Skovling“, som han daarligt taaler. En anden Dansker mener, at der er et job for ham paa „Union Hardware Co. [en stor Isenkramforretning].“ Aage løber forgæves derud d. 20. April og noterer selv i Dagbogen samme Dato: „Melankoli, Næringssorg. Solgt for 10 Cts. Klejner;“ men Dagen efter, som er en Søndag, gør han fint rent hjemme, „døser hele Dagen i Haven,“ hvor han

„læser en Masse Engelsk“ og hengiver sig med Konen til et forholdsvis Velleved, hvorom det hedder: „Fin Middag. Orgie paa Randen af en Vulkan. Après nous le déluge [*Efter os komme Syndfloden*]. I 10 Cents-Theater og ice-cream om Aftenen.“ Mandagen bringer de ret fortvivlede Optegnelser: „Paa Union Hardware Co. Nothing doing. Hos Jakobsen, kan maaske blive janitor senere. Fortvivlet! Syg! Desperat! Hos Times' Redaktør. Nothing! Nothing! Skriver til Eugène Christian og tilbyder at oversætte „Uncooked Foods“ [*Forfatteren E. C. agiterede, bl. a. i Bogen „Ukogt Føde“, for Nydelsen af udelukkende raa Næringsmidler*].“

Endelig den 16. April faar Aage Arbejde paa det bekendte store Llewellyn Ironwork [*Jernværk*] 7—5¹/₂ (10 Timer) [*som hand 3: Haandlanger, Arbejdsmand*],“ og dette job holder ud i to Maaneder indtil d. 22. Juni; Fru Astrid har d. 30. April mistet sin Plads paa Hotellet, men arbejder stadigt noget længere eller noget kortere om Dagen paa Badeanstalten hos „Grandmama“, som dens Ejerinde almindeligt benævnes.

Et Brev af Aage — fra d. 24. Maj 1907 — til Forældrene viser sig, hvad Kendsgerningerne angaar, i nøje Overensstemmelse med Dagbogsoptegnelserne; i Henseende til Stemningen betegner det hans Overgang til en mere resigneret, let pessimistisk Opfattelse.

Først fortæller Aage om den „storstilede Fest Fiesta de los flores [*Blomsterfesten*] 6.—12. Maj,“ og

hvorledes hans Hustru, medens Folk stod opstillede, gik og solgte „Klejner. Med Opbydelse af stor Veltalenhed afsatte hun hver Aften for ca. Dtl. 1.⁵⁰ og Fredag Middag under den store Blomsterparade i Løbet af 2 Timer for 2.⁵⁵. Jeg vil ikke have, hun maa sælge paa Gaden, fordi der er saa mange Bøller; men saa snart vi faar flere Penge sparet op, tænker vi at leje et Bord i en af de bedre stores [*Butiker*] paa Strøget og saa sælge homemade [*hjemmelavede*] danske Kager dér. Det skal gaa, men foreløbigt kun som Bifortjeneste. Jeg tør ikke endnu opgive mit faste Arbejde. Jeg er Jernstøber for Tiden. Det er slet ikke noget for mig, men jeg gør min Pligt og passer mit Arbejde stadigt og roligt nærmest for at lægge Penge op til at starte vor egen business for. Saaledes maa man bære sig ad her. — Hvad kan det nytte, at I bestandigt river mig i Næsen, at jeg kun er Daglejer! Hvad der hjemme er foragtet, er her hæderligt Arbejde. Jeg stiler selvfølgelig højere, men kan ikke give dette op, da det her først og fremmest gælder det daglige Brød. Jeg har gennemgaaet en mærkelig Udvikling her i Amerika. I Begyndelsen var jeg jo nærmest naturtosset og havde Soldelirium; nu er jeg midt i Reaktionen, og den er tit fæl; jeg har heldigvis ikke tabt Natursansen, men jeg er grebet af Hjulene i den brutale amerikanske Maskine, som knuser og pulveriserer Menneskesjælene og maler dem til Dollars og Cents. Hvor det gør ondt! Jeg synes tit, der er bristet noget i min Sjæl, som end ikke en Rockefellers Guld kan købe mig tilbage. Og dog, det er vel bedst saa. Hjemme var jeg jo for overæsthetisk . . . Det er

bare tit saa skrækkelig voldsomt, at jeg synes, jeg kan ikke; men det gaar ved hendes Hjælp. Hun er god, sund og praktisk, og hun har en ganske udmærket Indflydelse paa mig. Jeg er ikke halvt saa egoistisk og sær, som da jeg tossede rundt alene herovre. Og som vi sparer! Vi tjener ikke meget, men vi gaar fremad, fordi vi kan leve saa økonomisk . . . Er hun nu ikke sød? Nu kommer hun med Jordbær, nu Kl. 10 Aften, mens jeg sidder og skriver dette; dem har hun gemt som en Overraskelse. Hun har siddet og stoppet mine Seler for tredje Gang. Jeg købte dem for 2 Maaneder siden for 19 Cts.; et Par gode koster 75 Cts. . . . Idag har hun været ude og tjent en halv Dollar ved Strygning, og saa har hun om Eftermiddagen strøget vor egen Vask. Ja, hun er en billig Kone. I Lørdags var vi til Bal i den danske Loge; vi fik Adgang og Fortæring, hun mod at skære Smørrebrød og jeg mod at sælge Billetter. Vi kom hjem Kl. 3, og tænk bare, næste Morgen, mens jeg snorksov til Kl. 11, var hun oppe Kl. 8 og vaskede det hele op for at tjene 2 Dollars. Er hun ikke dygtig? — Vi omgaas en Del Danske, og jeg er i den danske Sygekasse (Dl. 1.⁰⁰ om Dagen i Sygdom og Dl. 200 i Begravelseshjælp). Iøvrigt holder vi mest af at sidde hjemme i vort pæne Hjem og have litterær Aften, læse højt baade Dansk og Engelsk. — For 14 Dage siden besteg vi Mt. Wilson sammen med en ung Dansker. Vi var over 5000 Fod oppe, kun 1000 Fod fra Toppen, og spiste vort medbragte danske Smørrebrød paa en mosbegroet Klippeskrænt. Disse Bjærg-

ture lever jeg længe paa; det er en herlig Inspiration i mit kedelige Arbejde.

Nu vil jeg lade hende skrive. I kan være rolige, vi klarer os nok, meget bedre to end en, og vi holder sammen i tykt og tyndt.“

Fru Astrid driver det ikke til mere end en ganske lille Efterskrift: „Skønt Klokken er mange, og jeg burde gaa i Seng, vil jeg dog ikke undlade at sende Eder disse Linjer. Min lille Mand er lige gaaet i Seng, han skal op Kl. 6 hver Morgen. Tak, kære Svigerforældre, for Eders kærlige Breve, I kan tro, det gør godt at modtage dem. Tak for „Politiken“, som jeg med et stærkt Udtryk tør sige, jeg elsker at læse; der gaar saadan en underlig Følelse igennem mig, naar jeg læser noget dansk; jeg maa sige, jeg har lidt hvad man kalder for Hjemve, men min Mand gør jo alt for at opmuntre mig. Han er en sød lille Mand, vil jeg bare fortælle Eder, flittig til sit Arbejde og hyggelig i sit Hjem.“

Da Virksomheden som Arbejdsmand paa Jernstøberiet i Længden bliver Aage alt for streng, søger han den bekvemmere Beskæftigelse som Konduktør ved Sporvejen, men bliver kasseret paa Grund af Nærsynethed. Dagen iforvejen har han og Astrid været i Long Beach hos deres litterære Ven, Jensen, der „giver supper“ og drøfter Situationen med dem.

Dagbogen fortsætter: „D. 25. Juni: Aage arbejdsløs. Jeg stryger hos Grandmama. Aage fortvivlet over sin Modgang. Syg. Knækket. Sælge Uhr.“ D. 26.

Juni: „Aage vil ikke arbejde. Kan ikke. Hans Mod og Energi væk. I den danske Forening anser man ham for doven og uden Energi. Brev fra Moder. Sælger Tøj osv., som Grandmama gav os.“ D. 27.: „Vi rejser ud til Long Beach Kl. 10. Cykler 23 Mil. Rædselsfulde Veje. Maa gaa Halvvejen. Frokost paa en Grøftekant. Aages Humør stiger. Hans gamle Vandrelust vaagner. I Long Beach Kl. 6.“ —

Efter „Bad fra aaben Strand“ Kl. 7 den næste Morgen følger en Konference med Jensen, der foreslaar Aage og Astrid sammen med ham at starte en Forretning med ice-cream og candy [*søde Sager*] i et Telt „lige overfor Musiktribunen“ paa Stranden i det mondæne Badested.

De unge Folk slaar til, og et Værelse bliver lejet i Long Beach.

Denne Overflytning til Long-Beach har Astrid allerede pr. Brevkort af 25. Juni meddelt sin Moder i Danmark paa en unægtelig noget forskønnet Maade: „Jeg har meget travlt med at ordne vores Tøj, paa Lørdag rejser vi paa Landet til det mest vidunderlige Badested i Californien. Vi var der i Søndags, og jeg blev aldeles mørkebrun af Sol og Søvand, saa Aage absolut vilde have mig derned i 3 Maanedre — men jeg bryder mig ikke om det, naar han ikke kan tage med, og derfor rejser vi begge.“ —

Varerne i den Forretning, som Aage og Astrid starter i Forening med den litterære Urtekræmmer fra Danmark, Jensen, køber de andet Steds; Lokalet er et Telt paa Badeterrainet. Kundekreds og Inventar koster 200 Dollars, som Kompagnonerne skal

være halvt om, og hvortil Størstedelen af Ægteparrets i Løbet af de sidste Maaneder møjsommeligt sammensparede Penge gaar med.

Den første Søndag d. 30. Juni melder Dagbogen: „Indtægt [o: *Omsætning*] 15.⁸⁰. Aage hjælper til o: spiser ice-cream hele Dagen.“ — Selvfølgelig var det Meningen, at Aage skulde faa fat i et eller andet Arbejde i Long Beach; efter nogle forgæves Anstrengelser lykkes det ham kun igen at komme til et Asfaltkompagni at „skovle“. I sin Fritid og paa Helligdage hjælper han til i Forretningen og opnaar d. 4. Juli — selve den store amerikanske Frihedsdag — den anerkendende Udtalelse: „Aage flink Ekspedient.“ Paa denne ekstraordinære Dag melder Dagbogen: „Stor business, Dl. 49.⁴². Op 4 om Morgenen at tage imod Is. Lukker Kl. 11¹/₂. Død-trætte.“

Men det varer ikke længe, inden Antegnelser som „Sløj Dag, Kulde, Dl. 7.²²,“ „Utilladeligt sløjt, 3 Dl. Indtægt,“ „Meget sløj business, Dl. 2.⁵⁵“ bliver de overvejende.

Og efter kun en halv Snes Dages Forløb er Aage d. 15. Juli atter „arbejdsløs. Ingen Energi.“ Det varer næsten to hele Maaneder, inden Dagbogen d. 4. September atter melder: „Skovler 7—5.“

I Mellemtiden er det gaaet uhyggeligt op og ned i Forretningen og saaledes, at Stigningerne stadig er bleven mindre, og Faldene dybere. Et dagligt Salg paa Dl. 12.⁵¹ betegnes nu som „god Forretning“, og man naar ned paa Dl. 1.⁶⁷, ja endog til 86 Cents. Den virkelystne unge Kones Sindsstemning bliver ofte mørk og lunefuld, hun kan „græde og skæn-

des med Aage,“ „laver Scener,“ ikke mindst fordi hendes Mand efterhaanden føler sig ganske uoplagt til legemligt Arbejde og atter tenderer mod en litterær Virksomhed, der synes hendes praktiske Sans ret haabløs; en stor Del af sin Tid tilbringer han med alskens Læsning paa det offentlige Bibliothek. Stadig fæster han sig ved et vagt Haab om, at den lille Forretning vilde kunne bringes til at give en betydelig Indtægt, maaske ved, at den blev flyttet til et andet Strøg og et almindeligt Butikslokale. Den 22. Juli træder Kompagnonen ud mod en Afstaaelsessum, som foreløbig for største Delen debiteres; der tales med en Græker om at laane Aage „100 Dl. mod 15 Dl. Afdrag pr. Maaned.“ I Slutningen af August lejes et lille nyt Lokale i selve Byen, „Pedro [*en Meksikaner*] lover at hjælpe med Flytning og laane mig 50 Dl. Han vil give mig et let job, saa jeg kan arbejde dem af.“ Men to Dage efter — d. 31. August — lyder Dagbogsoptegnelsen: „Rædselsfuld Dag. Pedro vil ikke laane mig Penge. Jensen hverken vil eller kan. Nede paa 23 Cents. River Boden [*∴ Teltet paa Badeterrainet*] ned og flytter den til Locust Avenue [*den ny lejede Butik*]. Astrid finder en Trillebør og hjælper mig at trille op, da Flyttemanden vil have 1 Dl. i Timen.“

Til Trods for „Rædselsfuldheden“ og den tidligere Kompagnons Mangel paa baade Evne og Vilje til at hjælpe, inviterer Familien ham dog til Middag paa et Par Retter, der kendeligt smager af Forretningen, nemlig „Pandekager med strawberry [*Jordbær*] og ice-cream,“ og om Aftenen kommer en anden Dan-

sker i Besøg, der forøvrigt „vil have Astrid til at spille Komædie,“ hvad hun i Løbet af Sommeren enkelt Gang har haft Lejlighed til paa et af Badetheatrene, dog foreløbigt uden Betaling. — I det hele taget synes Astrid og Aage under Nærings-sorgerne paa det fine Badested at have tilegnet sig noget af den ægte Bohêmes Evne til at ryste Plagerne af sig og rapse de smaa Glæder, som Øjeblikket kan tilbyde. Paa den som „uhygge­ligt sløj“ betegnede 27. August med en Omsætning af kun 86 Cents i Forretningen, og hvor de har maattet løbe Byen rundt i Anledning af den forestaaende Flytning, gaar de dog „om Aftenen i levende Billeder“ og har et Par danske Bekendte hjemme „til Kaffe. Gemytligt. I Seng Kl. 1.“

Der fortælles i Brevene til Forældrene og Svigerforældrene hjemme intet egentlig usandt, men Tingene stilles dog bestandig op i en ret misvisende Belysning.

Et Brev af 4. August fra dem begge giver et udmærket Eksempel i saa Henseende og fuldstændiggør Billedet af baade Huslighed og Adspredelser.

Astrid begynder: „Aage er lige gaaet til Middag, det er Søndag og Kl. er 6 $\frac{1}{2}$, saa det er jo ikke for tidligt at faa sin Middag, men der har ikke været Tid før „Gudskelov“ vil jeg sige; det er den eneste Dag, vi har god Forretning. Jeg har været til Middag, om Søndagen gaar vi altid en ad Gangen, de andre Dage følges vi ad, saa passer min Mands Ven Forretningen, men jeg er aldrig rigtig rolig, naar han er her alene, thi han er en Del distrait og glemmer undertiden at ekspedere. Vi spiser altid

vores Middag paa den bedste Restauration her i Byen, det er ikke stort dyrere end at lave det selv, da Priserne er saa høje; det er en rædsom dyr By — men her er ganske dejligt ellers. Vi har det vidunderlige store stille Hav, som vi bader i hver eneste Dag — hver eneste Dag skinner Solen — Graavejrsdage kendes ikke. Vi har nu været gift i $\frac{1}{2}$ Aar, og i den Tid har det ikke regnet et eneste Minut, saa med Hensyn til Vejret kan I godt misunde os . . . Aage og jeg er overordentlig raske og tilfredse, kun kunde vi ønske, Forretningen gik lidt bedre, da vi har en stor Husleje at betale. Vi har 2 Huslejer at udrede, baade Forretningen og vores private Lejlighed, som ligger c. 10 Minutters Gang herfra. Aage har foræret mig en dejlig Hængekøje og et smukt japanesisk Kaffesæt, og vi har faaet en slem, men behagelig Vane; hver Aften naar vi har lukket Forretningen, c. Kl. 11 gaar jeg hjem og laver Kaffe, som vi saa drikker af det japanesiske Stel; jeg ligger i Hængekøjen, Aage sidder henslængt i en Lænestol. Vi tager ice-cream hjem i Stedet for Fløde, og vi spiser Kage til. Saa kan vi sidde og passiare til Kl. 12, henad 1, saa det kniber med at komme op om Morgenens; som Regel bliver den c. $8\frac{1}{2}$, vi lukker ikke op før 9— $9\frac{1}{2}$.”

„Aa,“ bryder det lige med et uimodstaaeligt ud af hende, „hvor kan jeg længes efter at komme hjem, naar jeg skriver Breve!“ Ærligt indrømmer hun sin Opfattelse af, at „Amerika er ikke noget for os“ og haaber allerede nu, at „vi om et Par Aar kan komme hjem, og saa bliver vi hjemme.“

Da Aage fortsætter Brevet, bliver baade Tone og

Belysning straks skruet stærkt i Vejret: „Er hun ikke et stort Barn, Fru A. Hellmann? Men sød er hun, og jeg elsker hende til Raseri. Jeg har aldrig været saa lykkelig, og Dagene flyver i en Rus af Lykke, en evig honeymoon [*evindelige Hvedebrødsdage*]. Skønt vi lige har fra Haanden i Munden og har gaaet meget igennem, falder det mig i Grunden aldrig ind, at jeg er en fattig Mand. Og vi vil tjene Penge, det er der ikke Tvivl om. Jeg er kommet ud af det modbydelige Arbejderliv og har nu lært ice-cream- og candy-business. Der tjenes godt paa det, NB. naar man kommer paa det rette Strøg . . . Rimeligvis køber Jensen og jeg en Forretning i samme Branche, men oppe i Byen og paa et bedre Strøg, hvor Konkurrencen ikke er saa enorm som her nede ved Vandet, hvor der er 50 ice-cream-Boder. Desværre har det været en usædvanlig kold Sommer — Julen var 10 Grader varmere end St. Hans — saa Forretningen gaar ikke saa strygende, som den burde, men vi sætter da heldigvis ikke Penge til, og vi vil som sagt blive ved denne Næringsvej, dog saaledes at vi vil føre varme Drikke og danske hjemmebagte Kager i Regntiden, naar det bliver for koldt til Is“ . . .

Selvfølgeligt havde de unge Folk allerede dengang sat alt det til, de havde sparet sammen og mere endnu. Og der følger seks meget bitre Uger med Laan fra 10 ned til 2 Dollars og lige pinefuld Sliden og Lediggang. Den 4. September havde Aage atter maattet tage fat paa „det modbydelige Arbejderliv“ og „skovle“, hvad han, med smaa Afbrydelser, bliver ved med en fjorten Dages Tid; Forretningen ar-

bejder paa det nye Sted med Dagsomsætninger fra 55 cts. til 1.75 Dl., paa en „legal holiday, Admissions Dag“ [*Den Dagen for vedkommende Stats Indlemmelse i Unionen*], er den kun 94 cts. Underlige Hjælpekilder og Indtægter dukker frem, f. Eks. 11. Septbr.: „Skovler 7—5, Forretningen meget sløj. Ingen Mad i Huset. Faar Levninger hos Jakobsen i Cafeteria“ [*en Art Anti-Automatkafe*]. Dagen efter: „Astrid paa Hospitalet, sælger engelsk Bog og Barberkniv (1 Dl.). Mad fra Jakobsen.“

Situationen udmales yderligere i Dagbogsoptegnelser som 14. September: „Skovler 7—5 (Maskine, haardt). En Dame ønsker at købe Forretningen. Ingen Mad i Huset. Ingen Penge. Aages breakfast: Grape nuts [*En Art vegetariansk Næringsmiddel*]. Lunch: $\frac{1}{4}$ Watermelon og bart Hvedebrød. Astrid no breakfast; en Kop Kaffe og Biscuits til lunch.“ 15. Septbr.: „Venter forgæves paa Liebhaverne til vor business. Dagen spildt af den Grund. Aage Gigt. Læser og driver. Beslutter at lukke Forretningen til 1. Novbr., og at Astrid skal have et job.“ 17.: „Aage skovler. Mister sit job, fordi det er for haardt for ham.“ 19.: „Astrid gaar paa Cafeteria. Arbejder 11 $\frac{1}{2}$ —8, fri 3—5. 1 Dl. pr. Dag + Kost. Aage hunter job. Intet Arbejde. Fortvivlet. Selvmordshumor.“ 22.: „Hører en job paa brickyard [*Teglværk*]. For haardt. Beslutter at gaa til Llewellyn [*Jernværk*]. Véd i Grunden hverken ud eller ind. Levende Billeder med Jensen.“ 26.: „Astrid Cafeteria. Aage skovler.“ 30.: „Aage arbejdsløs. Astrid Cafeteria. Aage hunter job. Intet. Astrid rasende . . .“ Søndag d. 20. Oktober: „Ude efter „Times“, nothing. 15

Cents left [*til overs*].“ 21. Oktober: „Aage paa Troy Laundry [*Vaskeri*] Kl. 1—5½. Astrid paa New Method Laundry (1 Dl. a day). Nede paa 5 cts.“ 22. Oktbr.: „Jeg [*Astrid*] opgiver mit job; Bossen [*Principalen*] ubehagelig. Aage Troy Laundry 7—5½.“

Den 26. Oktober lykkes det at sælge den nu ganske ophævede Forretnings Inventar for 10 Dollars 50 Cents, og Aage har stadig kun sit job som shaker. [*Tøjstænker*] paa Vaskeriet, medens Astrid har mistet sit og „hunter job.“ Der hviler dog et lykkeligt Genskin fra de for Inventariet indvundne Dollars over Søndagen d. 27., hvorom Aage skriver i Dagbogen: „Rar Dag. Sover længe. Fin lunch. Læser Engelsk. Duemiddag. Levende Billeder. Foredrag i Blanchard Hall af Rev. Bartlett om Emigrantspørgsmaalet. Russiske Piger synger Folkeviser. Interessant.“

Men om Mandagen begynder atter det dræbende Arbejde i Vaskeriet, hvor han maa staa fra 7 Morgen til 5½, Aften, medens Astrid „efter megen job hunting“ har været saa heldig igen at faa Plads i en Cafeteria. — Da hedder det straks: „Humøret stiger. Fin dinner. Levende Billeder.“ En Uges Tid efter glæder Aage sig over at være bleven forfremmet til den noget mere ansete og bedre betalte Stilling som „wringer [*den, der vrider Tøjet paa Maskine*]. Humøret bedre,“ men Dagen efter er han atter „degraderet til shaker.“

Engang imellem handler han sig en eller anden Bog til, faar Tid til at gaa lidt paa Bibliotheket eller høre et Foredrag. D. 11. Novbr. er han i Theatret „Auditorium“ at „se Cleopatra [*et stort Udstyrs-*

stykke]. Dejligt!“ D. 16. Novbr. bliver han atter „forfremmet til wringer. Hurra! Mer Gage!“, men allerede d. 18. er han „shaker igen. Syg og fortvivlet.“ — Om Søndagene gaar de stundom til levende Billeder, eller han læser højt hjemme. En enkelt Gang er de inviterede „i Theatret. Vidunderligt!“ D. 3. Decbr. faar Aage „Gageforhøjelse til 7 Dollars om Ugen paa Vaskeriet, og Astrid, der i nogen Tid har „hunted“, opnaar et job som dishwasher [*Opvaskerske*] i en Forretning mod en Betaling af 60 cts. pr. Dag + lunch og dinner. Dagen efter køber hun sine smaa Julegaver til at sende hjem: „Lommetørklæder til Asta, Anna, Christian, Ove, Lysedug til Laura og Svigermoder, Dukke til Esther.“ Søndagen d. 8. Decbr. fejres med saa afvekslende Adspredelser og Glæder som: „Bad. [*Tur i*] Elysian Park. Læser „Slægten“ af Gustav Wied. I katholsk Kirke. First communion. Meget stemningsfuldt.“

Og Juleaften 1907 er en „dejlig, uforglemmelig Dag.“ Efter at Aage har været paa sit Vaskeri fra 7 til 6, og Astrid vasket Tallerkener paa Kaféen fra 11 til 2, er de indbudte til en pæn dansk Dame og Fødselshjælperske, hvor der vanker „Pork [*Flæsksteg*]. Danske Retter. Mandelris osv. osv.“ og gives allehaande velmente Smaagaver. Og Aarets sidste Dag bringer den Glæde, at Ægteparret efter fuldendt Arbejde og en Tur hen at se levende Billeder, kan tilbagebetale et Laan paa 12 Dollars fra Familjens mest kritiske Periode. Aftenen tilbringes hos nogle andre Danske, men det er noget „væmmeligt Drikkeri. Don't like it [*kan ikke lide det*]. Simple

Mennesker,“ — hvad der dog ikke hindrer Aage i at tage imod den „1 Dollar, de giver mig, saa jeg kan tage fri Nytaarsdag.“

— Hele Aaret 1908 igennem bliver Aage og Astrid ved at være det, som Aage selv — og med Rette — kalder „Proletarer“; men rent økonomisk kommer de dog en Smule højere til Vejrs.

Det for Aaret 1907 afsluttede Regnskab viser en Indtægt for Aages Vedkommende af Dl. 342.²⁴, for Astrids af Dl. 191.²², tilsammen altsaa Dl. 533.⁴⁶. Udgifterne har beløbet sig til Dl. 591.¹⁸ — deraf Husleje Dl. 111.⁹⁰, Sporvogn Dl. 16, Assurance og Loge Dl. 14.⁶⁵, Medicin, Læge Dl. 1, Gas, Petroleum Dl. 12.³⁰, Køkkentøj, Cykle med Reparation, Vask Dl. 27.⁸², Barber Dl. 5.⁰⁵, Fødevarer Dl. 178.⁹⁵, Klæder og Fodtøj for Aage Dl. 23.⁹⁸, for Astrid Dl. 23.⁸², Bøger, Porto Dl. 8.⁴⁴, Fornøjelser Dl. 19, Præsenter Dl. 7.⁸², Diverse Dl. 40.⁴⁴, Køb af Forretning Dl. 100. — Det nye Aar begynder altsaa med en Gæld paa Dl. 57.⁷², foruden at Familjens Ven, Jensen, langt fra har faaet sine 100 Dollars for Forretningsafstaaelsen betalt; mundtlig har han imidlertid eftergivet Aage Beløbet.

Allerede i Begyndelsen af Januar kan Aage dog — den 8de — tilfreds indføre i Dagbogen, at han er naaet frem til paa Vaskeriet at blive „Badehaandklædeophænger, 9 Dollars-job“ — medens Stænker-Virksomheden kun gav 7 Dl. om Ugen. — „Astrid no work. Hun køber ind til Fotografimaleri. Aage cykler hjem til lunch. Flot lunch. Læseaften. Astrid laver Fotografi.“ Og d. 12. i samme Maaned tilbyder

en dansk Bekendt ham „godt job 5—1 om Aftenen. Passe en Støvsuger. Astrid kan hjælpe mig. 50 Dl. om Maaneden. Tiltræder Tirsd. 14. Kl. 5. Hurra!“

Om Tirsdagen hænger han da endnu fra 7 til 12 Haandklæder op i Vaskeriet, men bliver om Aftenen 5—10 „sat ind“ i sin nye Virksomhed, og Dagen efter, hvor han fryder sig ved at „sove længe,“ er han for første Gang — hjulpet af sin Kone — i Virksomhed med at suge Støv ud af og paa anden Maade rengøre 11 Værelser i en stor Skyskrabers Forretningslokaler. Dette job varer hele Aaret ud.

I Brev til Forældrene af 11. Februar skriver Aage taknemligt: „Nu da det gaar saa godt for os, kan jeg ikke lade være at dele min Glæde med Eder. Jeg sidder hyggeligt og mageligt i vort nymalede og af hendes fikse Hænder saa nydeligt arrangerede Hjem. Det er forbavsende, hvor hun forstaar at faa meget ud af lidt. Alle vore Venner staar maalløse og beundrende, og vor eneste Sorg er, at I ikke kan faa det at se. Det er et helt lille Dukkehjem, og saa er det dog efter amerikanske Forhold saa smaat — ét Værelse og Køkken —, men det er nok til os. Værten har givet os Farve, og jeg har egenhændig — jeg er nu bleven saa praktisk, at det forbavser mig selv — malet hele Lejligheden. Fine, hvide Tyllsgardiner, en malerisk grøn Portiære, dejlige Sengklæder, fint Tæppe paa Gulvet og Blomster over det hele. Spisekamret bugner, og vi har lige faaet en dejlig breakfast, — aldeles paa dansk. Vi har en hel Krukke Gaasefedt tilbage fra Julen. Amerikansk Mad er uspiselig, og vi lever udelukkende efter Frk. Jensen [*Frøken Jensens Kogebog*].

Astrid har faaet mig til at opgive Vegetarismen og bragt mig tilbage til Bøf og Kaffe. Jeg er i det hele bleven lavet saa mærkværdigt om, at jeg ikke kan kende mig selv igen, men jeg er selv glad ved Forandringen og har aldrig været i saa godt Humør.“

Aage indrømmer nu overfor Forældrene, at „denne Vinter var meget vanskelig for os.“ Han „var aldeles fortvivlet og ligefrem svandt hen, da Luften paa Vaskeriet var næsten uudholdelig for mig, og jeg ikke kunde se, hvorledes jeg under den skrækelige Pengekrise og Arbejdsløshed skulde kunne faa noget bedre. Men jeg holdt ud i 3 Maaneder, skønt syg og ødelagt, og forsømte ikke en eneste Dag.“

Forandringen til det bedre — med fast Dagløn af 2 Dollars — skildres i meget lyse Farver:

„Endelig kom Hjælpen, og jeg fik en ganske udmærket Plads, som jeg udfylder godt, og som jeg kan beholde, og hvor jeg kan avancere. Jeg kan sove lige saa længe, jeg vil, og har hele Dagen til min Raadighed. Foreløbig tager jeg den med Ro og søger at komme til Kræfter ovenpaa Vinterens Besvær. Astrid feder mig, hvad jeg haardt trænger til, da jeg har tabt adskillige Pund. Senere vil jeg have noget Ekstraarbejde om Dagen; vi kan jo ikke tjene for mange Penge. Astrid behøver nu ikke at arbejde, men da hun er altfor energisk til at ligge ledig og elsker at tjene Penge, vil det ikke undre mig, om hun tager Plads i en Cafeteria, hvor hun faar god Mad og gode Penge. Alt hvad hun tjener, bruger hun til at starte sin Portrætmaleribusiness . . . Vi er meget lykkelige, og vort Ægteskab, som maaske

kunde synes et voveligt Eksperiment, tegner til at blive saare godt og solidt.“

I sin glade Stemning beklager han endogsaa meget, at Familien ikke, som forventet, har faaet nogen Forøgelse; Dagbogen talte for et halvt Aar siden et andet Sprog, idet den med Henblik netop paa de omtalte Forventninger, pr. 18. August anførte, at Aage var „synlig trykket af Situationens Alvor,“ og senere, at han nu var „lettet,“ om end Astrid, til Trods for sin Nøgternhed, som Kvinde „græder.“

Fruens samtidige Brev til sine Svigerforældre vidner ikke blot om hendes Mangel paa Sentimentalitet og Sans for Hjemmehygge, men ogsaa om godt Humør: „Jeg ser, Aage har skrevet et længere Brev til Eder, og har nu læst det igennem, og alt synes at være, som han har fortalt, kun har han ikke været syg og taget af i Vægt — han var i daarligt Humør en lille Tid, fordi hans Arbejde ikke konvenerede ham — jeg ved ikke, om man kalder det Sygdom! Nu er han straalende af Glæde og Lykke, og jeg véd ikke, hvor mange Gange om Dagen han lovpriser vores Hjem, og jeg maa ogsaa sige, vi har et aldeles idyllisk lille Hjem . . . Kl. er 7 Aften, Aage er gaaet, og jeg er ganske alene med mine Tanker og mine Blomster. Kl. 8 à 8 $\frac{1}{2}$ gaar jeg ned til Aage og hjælper ham, saa bliver han før færdig; forinden jeg gaar ned til ham, dækker jeg Tebordet, jeg har et helt japanesisk Stel, som Aage har givet mig, og som vi altid bruger. Baade Aage og jeg sætter Pris paa et stilfuldt Bord. Jeg

har et helt Hjørne i Stuen af grønne Slyngplanter med en Masse afskaarne Kalaer.“

Familjens gamle Kompagnon og Ven Jensen er pludselig død: „Vi havde inviteret ham til Middag om Søndagen, og om Mandagen fik vi Brev, at han var død, og hvis vi vilde se hans Lig, maatte vi komme næste Dag Kl. 10 til Long Beach. Jeg var lidt betænkelig over at skulle se et Lig, jeg havde tænkt mig det saa skrækkeligt, men jeg maa rigtignok tilstaa, det var alt andet end uhyggeligt . . . Kisten var polstret med hvidt Silke, han var fuldstændig klædt paa med sort Tøj og hvidt Lintøj, det bruges herovre, et Glas laa over ham, og der var ikke Spor af Lugt, han var balsameret. Aage bar. — Jeg synes, deres Begravelse her staar langt over de Danskes; istedetfor som de gør hjemme at kaste Tov om Kisten, trykker de her paa en Knap, og Kisten glider ganske sagte ned. Jensen var Fritænker, saa der blev ikke sagt et eneste Ord, jeg syntes alligevel, det var saa tomt!“ — Dagbogsoptegnelserne bekræfter, at Astrid fra Aages Overtagelse af Janitor-Pladsen at regne i de første fem Uger kun passer sit Hus, „vasker, bager, syr osv.“ samt hjælper særligt den danske Fødsels-hjælperske, Fru Madsen, med Husgerning og lignende. Notaterne om den Brug, Aage gør af sin Fritid, viser, at han atter er begyndt at gaa meget paa Bibliotheket, driver en — lidet indbringende — Bladagentur for det dansk-amerikanske Blad „Bien“, hvortil han ogsaa faar afsat en Humoreske (der betales med 2 Dl.), uden at have samme Held med

et Par andre Artikler, som han indsender. Disse „uvisse Indtægter“ varierer i det første Halvaar fra 50 Cts. til Dl. 3.⁰⁰ og 3.⁰⁰ pr. Maaned. Fra Slutningen af Februar er Astrid, da det ikke gaar med Fotografimaleriet, begyndt at lære „hairdressing“ [*Frisering og Haararbejde*] og „scalp treatment“ samt „face massage“ [*oved- og Ansigtssmassage*], hvad hun i den første Tid af sin Uddannelse honorerer med Rengøringsarbejde for sin Lærerinde. D. 9. April faar hun første Gang lidt Arbejde for en dansk Dame til 1 Dl.

I et Fødselsdagsbrev — af 7. April — til Faderen sender Aage først „Hilsen og Tak for de lykkelige Aar, som jeg tilbragte i Hjemmet,“ og udvikler derefter det Indtryk af Amerika, som hans Hustru og han er naaet til:

„Underligt at tænke sig: Vi drog ud, fordi vi syntes, det var saa trangt hjemme, og nu herovre skræmmes vi af Livets knugende Brutalitæt og sløvende Ensformighed, og vi skaber os en Oase i Ørkenen, en dansk Idyl; uden den kunde vi ikke eksistere . . . Aldrig faar vi Ro i Sjælen i dette Land; altid det nagende Savn, evigt en Længsel, som ikke kan tilfredsstilles . . .“ Han vender atter tilbage til, at „det frygtelige ved Amerika er, at man bliver aldeles Slave af Pengene, man er slet og ret Maskine, ikke Menneske. Vor Tilværelse er dræbende ensformig; hvad der hjælper mig oppe, er min stærke Pligtfølelse og min store Kærlighed til Astrid. Illusionerne brister, alle, og Livet er grænseløst nøgternt, saa prosaisk, at I i Danmark intet Begreb kan gøre Eder derom. I har dog Kunst,

Litteratur og Theater, vi har Klowner og Negerkomikere og religiøse Vanvittige, som taler i „Tunger“, naar den hellige Aand farer i dem. Ogsaa det berømte California-Klima er en Illusion; det er sløvende, enerverende og svækkende for raske Nordboere. Astrid, paa hvis grundmurede Helbred jeg troede som paa et Evangelium, har været meget syg af Klimatfeber; hun har tabt 14 Pund i et Par Maaneder og har Blegsot; nu kommer hun sig godt igen ved at holde streng Diæt . . . Jeg taaler det bedre, men jeg har ikke den gode Appetit som hjemme, og jeg er bleven noget sløv.“

Det er ikke med overdreven Tillid, han tilføjer, at Astrid og han „maaske senere vil trives bedre.“ De har dog gjort et Forsøg paa „at knytte sig fastere til Landet og rigtig faa Energien frem ved [*paa Afbetaling*] at købe Jord nede ved Havet, 5 danske Mil fra Los Angeles. Det er i Redondo, et meget fint Badested. Vi fik fri carfare [*Befordring*] og kørte i Automobil ud til Grundene, som vi besaa sammen med en Mand, som forstod sig paa det, som selv købte og raadede os til at købe. Højt oppe paa en Bakke, et Kvarter fra Havet og med glimrende Udsigt over L. A. og den mest henrivende Luft fik vi en lot, 50 × 150 Fod, vendende mod Syd for en Spotpris af Dl. 90.00, Dl. 4.00 ned [*ɔ: kontant; pay down, betale kontant*] og Dl. 4.00 om Maaneden, skattefri og rentefri. Der er allerede budt mig Dl. 200.00 for den, men vi lader den ganske roligt ligge nogle Aar endnu.“ [*Grunden blev dog først saa sent som i 1913 solgt — for 90 Dl.*].

Forhaabningerne om en Pengesucces er saaledes endnu ikke opgivne, hvor meget Parret end føler sig i materiel Henseende „for smaat anlagte til disse gigantiske Former, hvorunder Livet udfolder sig her.“ —

Dagbogsoptegnelserne viser, efterhaanden som Tiden gaar, hvorledes Aage giver mere og mere efter for sin gamle Tilbøjelighed til dilettantisk litterær Sysselsættelse. Samtidig prøver han paa at bilde baade sig selv og andre ind, at det sker for at tjene Penge og vil blive en god Maade at tjene Penge paa.

Han virker nærmest som en Skoledreng, der har sit kedsommelige Arbejde at gøre, men saa, efter at Lektierne er læste, kan lege, som han vil.

Samvittighedsfuldt passer han sit Støvsugeri fra 5 til 12—1, og af hans Indtægt, med Konens Bifortjeneste, kan Parret faktisk leve og endda sætte lidt i Banken. Om Formiddagen sidder han vel tilfreds paa Bibliothekerne, læser Fransk og Historie, populære bibelkritiske Skrifter og dengang aktuel fritænkersk Agitationslitteratur; oversætter meget til og fra Engelsk for at uddanne sig yderligere i Sproget. Han sender atter Artikler over selvvalgte Emner til Blade og gaar uden nogensomhelst Undersøgelse af den forretningsmæssige Side af Sagen i Gang med et stort Arbejde: „Roosevelt i Karikatur“, hvortil Dagbogen oplyser, at han i lange Tider paa Bibliotheket og hos Antikvarer gør Optegnelser og samler Bidrag fra Tidsskrifter og Blade. Lige pekuniært meningsløst viser begge Arter af Fore-

tagender sig at være, Bladene vil ikke have Artiklerne, og Forlæggerne ikke Bogen.

Tiden gaar fra Maj til November; men da har Fru Astrid tabt Taalmodigheden.

Med rigtigt Instinkt bedømmer hun Aages litterære Morskab og forlanger i Begyndelsen af December, at han skal lægge alt dette til Side. D. 7. December hedder det i Dagbogen: „Alvorlig Kurre paa Traaden mellem Astrid og Aage. Astrid vil absolut have Aage ind i en Bank, forlanger, han skal gaa direkte til Mr. Robinson [*en Bankdirektør, som Aage kan faa nogen Forbindelse til*]. Aage vil nødig. Astrid truer med Skilsmisse. Frygtelige Scener.“

Scenerne fortsættes Dagen efter, hvor den arme Aage ydermere maa „skrive Julebreve,“ og Dagen derpaa rejser „Astrid til Riverside at besøge Mrs. Aye, vil ikke komme tilbage, før Aage er Bank-assistent,“ hvad der er nogen Chance for, at han kunde blive, og hvorved den unge Kone ikke blot fik ham socialt forfremmet, men ogsaa efter sin Formening kunde se hans Tid planmæssigere og nyttigere anvendt end hidtil.

Fru Astrids Bestræbelser lykkes imidlertid ikke i første Omgang; hun er aabenbart gaaet for tidligt og for stærkt paa. Aage tager det sindigt. Medens hun er borte, „fuldender“ han „i Ro“ et nyt af sine litterære Arbejder, Oversættelsen af et agitatorisk Skrift „Selfcontradictions in the Bible“ [*Selvmodsigelser i Biblen*], som han selv mener maa blive en oplagt Succes for Gyldendalske Forlag i Køben-

havn; d. 12. December afsender han sin Oversættelse til Firmaet, og Søndagen gaar helt godt med at oversætte en af Aages paa dansk offentliggjorte Bladartikler til Engelsk.

Dagen derpaa, ligesom han har afsendt sin Artikel til det Ingersollianske Selskab „Truth Seeker Co.“ [*Sandhedssøgeren*], „kommer Astrid uventet tilbage, har tjent 5 Dl. paa Haarbejde i Riverside. Stor Forsoningsscene.“

Den unge Kone har foreløbig lagt sine Planer hen.

Dagbogsoptegnelserne viser, at det gaar ganske i den gamle Skure med Bibliothekslæsning, Oversættelse og uden nogen Indtægt af al den megen Tidsanvendelse; Aages „uvisse Indtægter“, som i Oktober Maaned har været 65 Cts., synker i November til 25 og naar i December Nulpunktet for i Januar 1909 at stige til Dl. 1.⁷⁵, men atter i Februar at dale til 50 Cts. Han faar i Februar Nej! fra Gyldendal, men kaster sig da kun dobbelt ivrigt over at gengive det i Danmark refuserede Skrift paa Tysk uden at have undersøgt eller kunnet undersøge, om det ikke allerede skulde foreligge i tysk Oversættelse. Fruen arbejder som Frisørinde og Ansigtsmassøse, opkøber ogsaa Haar og laver kunstige Haarsæt; stilfærdigt gaar hun fremad i Indtægter med kun smaa Tilbageslag fra Dl. 7.⁷⁰ i Oktober til 14.⁰⁰ i November, 13.⁵² i December, 15.¹⁵ i Januar 1909, 27.¹⁵ i Februar; Aarsregnskabet er begyndt med et Overskud paa 55 Dl., der roligt staar hen i Banken. Samtidigt sætter Astrid sig skriftligt i Forbindelse med en intelligent dansk-ameri-

kansk Læge andet Steds i Californien, hvem hun indtrængende beder hjælpe sig med at faa sin Mand bort fra hans Arbejdsmandsgerning og planløse Skriveri over i et maalbevidst Arbejde, der passede for hans Evner og boglige Uddannelse. Paa Bryllupsdagen d. 2. Februar har Astrid, medens Aage var paa Arbejde, besøgt en af de bedre stillede danske Familjer, og „det piner hende, fordi Aage kun er janitor,“ som der staar i Optegnelserne for den Dag. Da Aage efter sit Arbejde træffer sin Hustru, er der derfor „frygtelig Scene. Dagen ender daarligt. Paa Natkafé. Ussel Kaffe. Søvnløs Nat.“

Men to Dage efter er der kommet Brev fra den velvillige Læge, der „raader Aage til at blive Lærer i en Latinskole“, hvad der kræver, at han underkaster sig en Eksamen ved et amerikansk Universitet.

Raadet slaar Astrid som det eneste rigtige, og hun foresætter sig, at det skal blive fulgt, koste, hvad det vil.

Men den energiske Kones Taalmodighed stilles endnu paa en ret lang Prøve. Aage vil foreløbig overhovedet ikke høre tale om Eksaminer igen og afsender blot d. 6. Februar sine Avisartikler til Doktoren som til saa mange andre.

Naar han, som denne samme 6. Februar, klager over „bestandige litterære Skuffelser,“ er Astrid „ond“; men foreløbig faar hun ikke vendt ham. Han forhører sig i Lærernes Forening, hos Skoleinspektører og andre Fagmænd om Muligheden for at faa Undervisning paa sin Eksamen hjemme fra

og sine praktiske Sprogkundskaber, men tager efter indhøstede negative Resultater kun saa meget ivrigere fat paa at oversætte og skrive Artikler. Dog nævner han i Brev hjem af 5. Marts Planen om at studere ved Stanford-Universitetet i Californien som en alvorlig Mulighed, „jeg vil da rejse fra Los Angeles i August og arbejde paa Universitetet for Kost og Logis og kan med mine Forkundskaber antagelig faa Eksamen efter et Aars Studium.“ Astrid skubber yderligere lidt paa i en Efterskrift til Svigermoderen alene: „Jeg er glad ved, at Aage snart kan komme paa sin rette Hylde, jeg har altid arbejdet paa at faa ham ind paa sine aandelige Interesser, og jeg tror, han kan blive en god Lærer paa en Latinskole. Aage er for god til det Arbejde, han har nu.“ „Og,“ fremhæver Fru Astrid sluttelig, „saa vil vi faa en meget bedre Omgangskreds.“ —

Men den endelige Sejr vinder hun dog først efter haarde Kampe.

Hendes Mand har nok skrevet og spurgt sig for, ogsaa ved det Californiske Stats-Universitet i Berkeley, han har omsider — d. 10. Juni — bedt Faderen hjemme sende ham hans danske Eksamenspapirer, men den faste Beslutning kan han ikke faa sig til at tage. Langt mere optaget er han lige fra de sidste Dage i April af at handle med Frimærker, hvorved han forøger sine Indtægter med fra Dl. 2.⁴³ til Dl. 10.²⁷ om Maaneden. Og da han staar foran det uundgaaelige Ja! eller Nej!, refuserer han pludselig til sin Hustrus Fortvivlelse.

Dagbogen indeholder for Dagene den 15., 16. og 17. Juli den betegnende Stigning: „Astrid brain

storm [ordret: *Storm i Hjernen*] . . . Astrid brain storm, hysterisk Krampe . . . Astrid brain storm, falder om paa Gulvet i Krampe 3 Gange,“ — først da følger Tilføjelsen: „Endelig maa Aage give sig og love at tage til Berkeley. — Cafeteria dinner.“

Og Dagen derpaa lyder Dagbogen: „Aages Papirer kommer hjemme fra og afsendes øjeblikkelig til Berkeley.“ —

Slaget er vundet, og d. 26. Juli skriver Fru Astrid lykkelig til sin Svigermoder: „Du synes naturligvis, kære Svigermoder, at jeg er en underlig En, at jeg ikke for længe siden har skrevet, men tro mig, mit Humør har været saa daarligt, helt nede paa Nulpunktet, ja næsten under, og naar jeg er bedrøvet og noget tynger paa mig, bliver mine Breve ikke rare, men nu er jeg atter glad og fornøjet, saa glad, som jeg ikke har været nogensinde. Nu skal jeg betro Dig min Sorg . . . Du véd, hvor megen Pris jeg sætter paa Aage, og hvor gerne jeg ser, at hans gode Kundskaber og hans gode og grundige Uddannelse hjemme kunde komme ham til Nytte her, men Aage fik jo for 1½ Aar siden denne janitor-plads, som han endnu har, hvor Lønningen er lille og Arbejdet haardt og kedsommeligt, og det vil aldrig føre til noget, kun at han fuldstændigt taber sin Energi og bliver som en Maskine. Jeg har bedt og bedt ham om at lære et eller andet, da man uden en trade [*Forretning, Profession*] herovre er intet uden en Maskine, og Aage vidste stadig ikke, hvad han skulde tage fat paa; jeg bad ham stadigt om at fortsætte sine Studier, og jeg lovede at arbejde for

ham, til han var færdig; det vil kun tage et Aar; men han var bange og ængstelig, syntes, han havde gennemgaaet saa meget, at han ikke turde give sit Arbejde op . . . Jeg er saa glad, kære Svigermøder, at han nu fuldstændig har slaaet om og givet mig Ret, han er saa glad nu og har lovet mig at blive rigtig dygtig. Vi har i Dag haft Brev fra Universitetet, og Aage er optaget paa Universitetet fra den 17. August, hans Papirer var saa gode . . . Han er saa glad og takker mig, fordi jeg holdt saa tappert ud og ikke lod ham gaa i Skuren hele Livet. Jeg vil hjælpe til, og vi vil klare os stolt; jeg har jo lært en udmærket trade . . . Vi har 150 Dl. at begynde med foruden vores Jord, som stadig stiger. Den 12. August rejser vi med Baad til San Francisco, vi tager 1ste Klasse, og vi glæder os vældig til Rejsen . . . Det bliver en hel Omvæltning i vort Liv. Jeg véd, Aage holder af mig, ellers havde han aldrig gjort det. Vi har aldrig haft nogle Rivninger uden denne ene, men nu er det ovre. Jeg glæder mig til den Dag, jeg kan give Aage en god manicuring, og saa skal han ikke bruge sine Hænder mere til haardt Arbejde, men sit gode Hoved . . . Du kan tro, jeg tæller Dagene eller rettere sagt Aftenerne, thi nu har jeg i 1 $\frac{1}{2}$ Aar været alene hver Aften, og det er ikke morsomt; det er om Aftenen, man skal have sin Mand, og ikke om Dagen, naar man skal gøre sit Hus rent.* —

Med en ret tarvelig Damper gaar nu Astrids og Aages Rejse d. 12. August fra Los Angeles 3 Dage til Søs til San Francisco og derfra til Universitets-

byen Berkeley ved Oakland. De faar efter en Del Søgen en 1-Værelses Lejlighed med Køkken til en forholdsvis dyr Pris, og d. 17. August er Aage ude at „tale med Professorerne i Latin, Fransk og Historie. Føler, som var han faldet ned paa Maanen. Vanskeligt at faa startet rigtigt.“ Men allerede Dagen efter er han i Gang paa Universitetet „fra 9 til 12 og 2 til 5. Hører Forelæsninger i Latin, Fransk og Opdragelse.“

D. 20. August begynder Astrid at „canvasse [*canvas, fange i et Net; hverve f. Eks. Stemmer; købe og sælge ved Dørene, i dette Tilfælde Haar*], faar Ordre for over 5 Dollars“ paa Haararbejder; hun tjener indtil Maanedens Udgang allerede 19 Dl. 95 Ct. Aage faar kun Tid og Lejlighed til nogle Gange om Ugen at have „en Elev i Fransk 50 Ct. i Timen.“ Han læser „flittigt“ eller „meget flittigt“, uden at Dagbogen fortæller stort mere om ham. Den 17. September føjer Astrid til sin Haarvirksomhed „Hovedmassage ude i Byen. Tager sin Kunde med hjem til The“; hun passer ogsaa smaa Børn, mens Forældrene er ude, f. Eks.: „Lørdag d. 2. Oktober. Astrid i Oakland. Aage læser flittigt. Astrid canvasser; passer Baby, Aage henter hende. Kommer ikke hjem før Kl. 12 Midnat.“

D. 8. Oktober faar hun en Elev i Haararbejde, Miss Jensen, Dansk-Amerikaner, fra 1—5; Dagen efter lyder Dagbogen: Aage flittig, Astrid Elev 1—6; hun betaler 10 Dl. Afdrag. Spadserer til S. Berkeley med Haar.“

Himmelglad har hun allerede d. 10. September skrevet til sin Svigerfader: „I kan tro, vi er glade

for Forandringen; for det første er Klimaet meget koldere og friskere, saa ens Hoved for det meste er klart, og for det andet er Aage saa glad for sine Studier, hvor han gør store Fremskridt . . . Jeg sørger for Opholdet og har haft meget at bestille, lige siden vi kom herover; jeg lærte jo dette her med det Formaal for Øje at kunne hjælpe Aage medens han studerede; det er ikke Meningen, jeg ellers skal arbejde, kun dette Aar. Vi sætter os ikke for større Husleje, end vi kan betale, men vi har haft en Del Udgifter til Bøger. Aage er voldsom flittig . . .“

Den flittige Student skriver den 16. November til sine Forældre: „Nu har jeg umaadelig travlt med at læse til Eksamen, som holdes fra 7.—17. December. Først engelsk Stil, saa Latin (Litteraturhistorie) og Latin (om St. Augustinus' Confessioner og latinske Salmer), saa Fransk (Oversættelse fra Engelsk til Fransk), amerikansk og engelsk Historie og pædagogisk Historie, ialt 7 Fag. Eksamen er udelukkende skriftlig og selvfølgelig særlig vanskelig for mit Vedkommende. Jeg følger dog godt med og er interesseret i det. Jeg er glad ved Berkeley, der er et af de meget faa Kulturcentrer i Vesten; her drejer dog ikke alt sig om at tjene Penge, Gudske-lov; det er saa kedeligt evig og altid at høre om Penge, og i Los Angeles var det aldrig andet fra Morgen til Aften. Børn i Vuggen begynder at tale om money, og Voksne har aldrig andet i Hovedet. Naar jeg har Eksamen, vil vi gaa til Østen, der er langt mere civiliseret; Boston f. Eks. er et af de bedste Kulturcentrer i Amerika, næsten som

i Europa. Hvad vi især savner her, er, at man aldrig kan faa Kunst at se, ingen Museer, ikke engang paa Universitetet, ingen Malerisamlinger, ikke andet end Kirker. Vi har en god Samling danske, norske, svenske Bøger i Originalsproget her paa Universitetsbibliotheket, Ibsen, Bjørnson, Brandes, Oehlenschläger, Paludan Müller, Drachmann komplet.“

Aage udtaler yderligere sin Glæde over, at hans Hustru og han her i Berkeley med de tilgrænsende Byer Oakland og San Francisco „er kommen ind i en god Klike;“ der er flere flinke Danske, som de kan have Glæde af at omgaas lidt med; Aage har endogsaa faaet Tid til at deltage i en vellykket dansk Dilettantkomedie og høstet nogle smaa Laurbær for sit gode Sangforedrag; „Oakland Tribune“ har bragt et Billede af de optrædende. —

Under Universitetsferierne fra d. 18. December til d. 10. Januar „læser og skriver“ Aage — i Følge Dagbogen — flittigt hjemme, men søger desuden at skaffe sig lidt mere Pengefortjeneste. Eksempelvis gaar han d. 20. Decbr. med Færgen over til San Francisco „til Frelsens Hær, vil være Santa Claus“ [c: *Indsamler af Penge til Hæren, udklædt som den angelsaksiske Julemand Santa Claus, i rød Hue, graa Bluse og med langt hvidt Skæg*] og paabegynder d. 21. et Aftenkursus i at trykke billige Visitkort til Salg.

Juleaften var „ganske hyggelig,“ de havde „et lille Træ“ og inviterede nogle gamle Pensionatsdamer „til The og Julekage, de har alle Hørerør, saa vi havde det ret livligt. Jeg fik en Tandbørste

og gav Astrid et Sæt Thekopper.“ Men „vor Nyt-aarsaften var trist. Astrid passede Børn, og jeg sad med hende i et fremmed Hjem og maatte vente til halv to, inden Familien kom hjem; vi fik hverken vaadt eller tørt — Amerikanerne trakterer aldrig — og kunde ikke drikke Nytaar ind; men i Aften skal vi have fremmede til Skinke og Langkaal, og saa tænder vi Træet igen.“

Midt i Ferien faar han, d. 3. Januar, Resultatet af sin første Eksamen at vide; det er fortræffeligt i Latin og Engelsk, hæderligt i de øvrige Fag.

I det kommende Semester bliver Dagbogsnotitserne magrere og magrere, ofte kun Dag efter Dag: „Astrid Haar. Aage læser.“ Enkelte Gange kan der lidt fyldigt være udviklet, hvorledes Aage har deltaget i Øvelser paa Universitetet, maattet holde Foredrag paa det store, aabne, i græsk Stil byggede Theater, som Universitetet ejer, el. lign. Og d. 4. Maj begynder da den spændende afsluttende Prøve: „Eksamen i english poetry. Den værste og mest frygtede.“ Aage „læser voldsomt,“ gaar op i Fag efter Fag, og endelig anfører Dagbogen Onsdag d. 18. Maj med Understregninger og Kruseduller, næsten helt paa Engelsk: „Greatest event i Aages career. Bachelor of Arts. Cap and gown. [*Den største Begivenhed paa Aages Løbebane. Baccalaureus artium. Hue og Kappe*]. Astrid og Miss N. i Greek Theatre. Meget højtideligt 10—1. Lunch hos Hastrup Kl. 2. Jespersen dinner Kl. 6. Ball and reception hos Præsident Wheeler. Astrid og Aage introduced to Wheeler, nice man. [*Bal og stor*

Modtagelse hos Universitetets Rektor W. A. og Aa. bliver forestillede for W., flink Mand]. Ice-cream, coffee, cake. Fine [Storartet!].“

Dagen efter følger den glædestraalende Beretning hjem til Forældrene: „I Gaar oplevede jeg en af mit Livs største Begivenheder, idet jeg i det berømte græske Theater sammen med c. 400 andre Studenter af Universitetets Præsident højtideligt fik overrakt mit Diplom og blev kreeret Bachelor of Arts (A. B.).

Jeg begyndte mine Studier d. 18. August 1909 og har altsaa paa mindre end et Aar faaet min Grad; dette er et ganske enestaaende Tilfælde, da den sædvanlige Tid er 4 Aar, og alle mine Professorer har da ogsaa rost min Flid. Jeg har da maattet læse ogsaa hver Søndag i et halvt Aar. Jeg skylder Astrid umaadelig meget, uden hendes utrættelige Flid og gode Humør vilde jeg neppe kunne have gennemført min Plan. Hun er en ganske sjælden Kone, og jeg giver først og fremmest hende Æren.

Er det ikke interessant, at netop i Aar falder 50-Aarsdagen for Universitetets Stiftelse, som fejredes med meget store Højtideligheder! En af Grundlæggerne, en 91aarig Gubbe, blev udnævnt til Æresdoktor, og „commencement day“, som den Dag kaldes, da Kandidaterne faar deres Diplom, var derfor særlig stemningsfuld.

Universitetet i Berkeley er Stats-Universitet i California og anses for det bedste i Vesten og det femte-største i U. S. Eksaminerne er svære, især for en Udlænding, saa det er al Ære værd, at jeg saa hurtigt kunde tage dem . . .

Undervisningen er fri; jeg har kun betalt 4 Dl. hvert Semester for Brug af Gymnastiksal, Bade og Hospital. Mine Bøger har været forholdsvis billige. Mine Fag var: Latin (Hovedfag), Engelsk, Fransk, Tysk, Historie. Jeg passerede fint til begge de to Eksaminer. — Nu til Jubilæumsfesten, 14.—18. Maj. Lørdag den 14. havde jeg den udsøgte Nydelse at se Sophokles' Tragedie Oedipus spillet paa det græske Theater af Professorer og Studenter i det græske Fakultet. Næsten ligesaa godt som af professionelle Skuespillere, korrekte Dragter, dejlige Korsange, gribende Scener, især da Oedipus tilsidst kommer ind, blindet, tilsølet med Blod. — Søndag den 15. Baccelaureate-Prædiken. — Mandag den 16. drog alle seniors, hvoriblandt jeg, i Procession rundt til alle Bygningerne i campus [*Universitetets Grund*] for at sige et vemodigt Farvel til hver enkelt. — Tirsdag den 17. Golden Jubilee Adress af Rektor ved Yale-Universitetet, jeg fik gennem hans Tale udmærkede Oplysninger om amerikanske Forhold. Om Aftenen en vældig Parade af Studenter i Kostumer gennem Byen, vældige Baal antændtes paa campus, Sange blev afsungne etc. Og endelig Onsdag den 18. Maj i det historiske Tidsrum, da Halleys Komet passerede Jorden og indhyllede vor Klode i sin taagede Hale, afholdtes commencement. Kl. 9⁴⁵ drog alle de lærde Mænd i højtidelig Procession ind i det græske Theater. Først Præsident Wheeler og hele det akademiske Raad, alle Professorerne i samtlige Fakulteter og saa alle Kandidaterne, to og to, delt i forskellige colleges; jeg hører til college of letters. Vi var alle iført den

klædelige Studenterkappe og den firkantede Hat med Kvast. Doktorerne bærer paa Ryggen et langt Skærf i Universitetets Farver Blaåt og Gult (blue and gold); der var 7 i Gaar, der blev kreerede Doktorer og højtideligt fik dette Skærf hægtet paa Ryggen. Det er min Ambition at bære dette. Alt efter deres forskellige akademiske Grader bærer Professorerne forskelligt farvede Rygskærf, andre har Guldkvaste osv. osv. Kort sagt, den hele Ceremoni var saa overordentlig stemningsfuld og poetisk, at jeg følte mig paa en Gang rørt og meget stolt over at være en „graduate“ fra dette unge, men store og progressive Universitet. Der er ikke nær saa megen Højtid over Universitetets Fester hjemme. Præsidenten (svarer til Rector magnificus) holdt en Tale til de unge, som kom fra og gik til Hjertet, og vi passede alle Revu for ham, college efter college, en imponerende Procession. Det var smukt at se de gamle Stiftere, Pionerer fra „49“, Guldfeberens Dage, blive udnævnte til Æresdoktorer. Da jeg fik mit Diplom overrakt, for det som et smerteligt Stik igennem mig, en dyb Sorg i min stolte Glæde: „If mother and father could see me now [*Om Moder og Fader nu kunde se mig*]!“ Hvorfor kunde I dog ikke være til Stede her paa min Hædersdag: Hvor Livet dog er haardt! Det eneste, jeg kan gøre, er at gemme min cap & gown som en Hædersdragt til jeg engang kommer hjem. — Astrid overværede selvfølgelig Festen i ny Hat. Jeg har i Dagens Anledning faaet et flot, graat Sæt Sommertøj, som klæder mig nydeligt, og A. har — hvorledes begriber jeg ikke — faaet Raad til at give mig et

flot Gulduhr (jeg har ikke haft Uhr siden 1906, da de stjal mit gamle). Vore danske Venner gav flot Frokost og Middag for os, og om Aftenen var vi begge til fint Bal hos Præsident Wheeler. Jeg blev præsenteret for ham, han har lige været i Tyskland og er stærkt interesseret i Professorudvekslingen mellem Danmark og U. S. Han er en meget ligefrem Mand af radikal og demokratisk Tankegang, og, "tilføjer den gamle Fantast og Optimist i Aage, „jeg vil se at faa ham interesseret i at ansætte en Professor i skandinavisk Litteratur her i Berkeley! . . . Nu søger jeg Plads i en Skole i Oakland, Berkeley eller San Francisco og haaber snart at kunne faa en god Stilling . . .“

Han faar dog ikke lang Tid til at hvile paa de akademiske Laurbær.

Allerede den 20de, to Dage efter Eksamen, maa han begynde at søge Arbejde. Konens Forretning bliver hverken begunstiget af Aarstiden eller af noget særligt Held; Penge er der meget lidt tilbage af. En Elev i Tysk faar han, noterer den 25. Maj: „faar ny Elev, tjener ialt 8 Dl.,“ men søger iøvrigt forgæves Dag ud og Dag ind noget fastere at bestille ved Undervisning. Han opnaar at føre lidt Bøger for en Slagter, samler sig fortræffelige anbefalinger fra sine Professorer og fortsætter iøvrigt paa det ivrigste Studiet af sit gamle Yndlingsfag, Latinen, der nu fuldkomment har indfanget ham. Han læser Martial, Catull og paabegynder en Oversættelse af Petronius' Satiræ efter Büchelers Udgave.

Men de smaa spredte Indtægter viser sig ganske

utilstrækkelige. Der gaar 3 Uger efter Eksamen, Fru Astrid er i en meget nedtrykt Stemning, Nøden tvinger, og den 8de Juni vandrer da den eksaminerede Baccalaureus fra Berkeley Universitetet ud til den lille By San Leandro, c. 10 miles fra San Francisko, for at tage fat som Kirsebær-Plukker. Den 10. faar han de tre Dages Arbejds løn udbetalt med „ialt 3 Dl. Kan ej faa andet job.“ Den 13. driver han det endog med en Arbejdstid fra 10¹/₂ til 5¹/₂, kun til 90 Ct. Og d. 23., ligesom „Masser Lykønskingsbreve fra Danmark“ i Anledning af Eksamen er kommen ind ad Døren, kan Akademikeren fra Berkeley end ikke ved Frugtplukning faa noget at bestille. At Astrid nogle Dage forinden „sælger switch [*forloren Fletning*] til 14 Dl.“ er det eneste økonomiske Lyspunkt i hans Tilværelse.

Det gaar Maaneden ud og langt ind i den næste. Dagbogen beretter: „Aage arbejdsløs . . . Astrid Haar . . . Aage læser . . . Aage læser Catull . . . registrerer hos Esterly employment agency [*et Arbejdsanvisningskontor for Lærere*] . . . Aage i Hagword, picker Abrikoser . . . Aage hjem, færdig, kan ikke betale sig, Værelse og Kost for dyrt i Hagword . . .“ indtil den 15. Juli endelig et lykkeligt Budskab kan indføres i Dagbogen — Aage har været oppe at tale med Skoleraadet i en lille Landsby omtrent 120 miles fra San Francisco og fik Plads dér som Enelærer fra 15. August at regne. Han skal have 80 Dl. om Maaneden i Løn + 10 Dl. for at holde Skolen rent. Hans Bolig vil blive billig, den er „umøbleret, med 4 Værelser, 2 acres Have, Hønseshus og Stald.“ Befolkningen er „gemyt-

lige Tyskere, men jævne Bønder. Slem Ravnekrog. Astrid henrykt.“

I Brev til Forældrene af 17. Juli hedder det videre: „Sagen er den, at jeg, skønt mine gode Kundskaber absolut kvalificerer mig til at undervise paa en Latin-skole, dog ikke kan faa teachers certificate [*Lærerbevis*], før jeg har undervist praktisk i c. 8 Maaneder og desuden taget et post-graduate Kursus [*Efterkursus*] paa Universitetet. Jeg har ikke Ret til at undervise paa en highschool her i California uden certificate; derimod kunde jeg gaa til Nevada, Oregon eller Washington og undervise paa highschool uden certificate. Jeg har dog gode Grunde til at foretrække California. Sagen er den, at her ude omkring San Francisco-Bugten er saa at sige Centrum for hele Vestens Kultur, og alle disse helt unge Stater som Nevada, Oregon og Wash. er halvvilde, og det koster $\frac{1}{2}$ Gang saa meget at leve dér som her foruden den dyre Jernbanerejse derud.“

Nu, da den nærmeste Fremtid er Aage og Astrid sikret, gaar Maaneden før Rejsen op til den lille By med glade Afskedsbesøg, stadig interesseret Latinlæsning og af og til lidt Pengefortjeneste, bl. a. lige et Par Dage før Afrejsen ved, at Aage, efter en omhyggelig Prøve, optræder paa en stor populær Variété i San Francisco som „skandinavisk Folkesanger“ med „Du gamla“ og „Hr. Peder“ [*kasted Runer osv.*]. Gør stormende Lykke.“

Og den 15. August ankommer han og Hustruen til deres Hjem i hvert Fald for det første Aarstid, idet den underskrevne Kontrakt gælder fra Skole-

aarets Begyndelse d. 5. September til dets Slutning ved Sommerferiens Indtræden den 1. Juni.

Et Brev af 24. Oktober til Forældrene giver et fyldigt Billede af Aages og hans Hustrus Arbejde og af deres Stemning efter et Par Maaneders Virksomhed i den lille By paa Landet:

„Der var en lille By —

Nu kommer den drastiske Beskrivelse.

Tænk Jer Herning 25 Gange formindsket og mindst 25 Gange saa prosaisk. Stationsbygningen er som et middelstort Das og Kirken er som en Lade med højst Plads til 50 Mennesker. Altertavlen er et 5-Øres Glansbillede forestillende Kristus i Skyen; Døbefonten er et Blomsterglas; (jeg har overværet 2 Daabshandlinger); Menigheden sidder paa Skolebænke og Malkestole, og Orgelet har Brystsye. Da jeg i sin Tid søgte Pladsen her og fremstillede mig for the secretary for the schoolboard [*Sekretæren i Skoleraadet*], blev jeg højst forbavset ved at se en lille, fed, snavset Øltysker med kolossal Mave, siddende dovent i en Lænestol, myrdende Fluer med en enorm Fluesmække. Det var „Doktoren“, en forhenværende Cirkusberider og „Tramp“. Dette er Byens mægtigste Mand, der sammen med to Bonde-mænd har med det lokale Skolevæsen at gøre og som engagerer Læreren.

Da jeg havde taget min Eksamen, kunde jeg gøre et af to, enten søge ud paa Landet og faa 20 Maaneders Erfaring og saa tage et Efterkursus paa Universitetet, eller ogsaa søge Plads som Vikar paa en

Latinskole 1 Aar uden Løn. Da jeg ikke godt kunde gaa uden Penge et helt Aar, havde jeg alt-saa intet Valg, og jeg fortryder det absolut ikke. Herude sparer vi hver Maaned i 8 Maaneder c. 50 Dl., hvad vi aldrig vilde kunne i Danmark eller her i en By. Vi er jo slemt paa Knæene efter min Studietid og maa absolut spare; skulde gerne næste Juni have c. 500 Dl. i Banken; men morsomt er her ikke, vi er 30 miles fra Byen, og det koster Dl. 1.⁰⁰ at gaa derind og tilbage igen. Adspredelser har vi ingen af, og for Astrid er det en haard Tørn, livlig som hun er . . . Jeg selv er meget vel tilfreds og befinder mig udmærket vel ved denne sunde Blanding af aandeligt og legemligt Arbejde; jeg tilbringer her den lykkeligste Periode i min Amerikatilværelse. Mit Liv gaar aldeles paa Klokkeslet efter et Skema, den ene Dag absolut som den anden, men jeg holder af mit Arbejde paa Skolen og har fuldt op at gøre dér, og i min Fritid kan jeg dyrke min Yndlingsbeskæftigelse, at læse Latin; jeg studerer for Tiden Plautus' Komedier. Jeg nyder rigtigt denne stille Tilværelse med mine kære Bøger, Bogorm som jeg er, men for Astrid er Livet trist. Vi deltager i al den Selskabelighed, her er, men det morer os ikke, og jeg gaar i Kirke (tysk Prædiken) næsten hver Søndag. Herude sidder hver Mand i sin lille Krog og grabber til sig, alt hvad han kan; her er Drik og Daarlighed og Sladder . . .; men Astrid og jeg har skabt os en fuldstændig lille Idyl, og skønt vore Møbler ikke er kostbare, har vi det hyggeligst og renligst af alle . . .

Hver Morgen er jeg oppe Kl. 6, mens A. sover

til Kl. 7. Jeg piller Kaalorme af Tomaterne og fodrer Hønsene med dem og Grønt og Korn og gør Ild paa Komfuret . . . Vi kan leve saa billigt, fordi vi har saa mange Grøntsager. Kød kan ikke faas i Byen eller gaar til „Købstaden“ 6 miles herfra . . . Vi har Salat, Radiser, Turnips, Ærter, Gulerødder, Agurker, Kaal osv., d. v. s. vi har saaet det, men det gror ikke saa godt, før Regnen kommer, skønt vi vander hver Aften. Sandheden er jo, hvad I bør fortælle, hvis I hører Folk ønske at tage til California, at dette saa overreklamerede, som et Paradis skildrede, Land er en Ørken, hvor intet vilde kunne gro uden evindelig Vanding. Nu har vi ikke haft Regn siden April, og vi lider skrækkeligt under Tørken; da vi kom herud i Juli, troede vi, vi skulde gaa fra Snøvsen af Hede og Fluor, vor Have var aldeles udtørret og fuld af knastørt Ukrudt, og Huset var en Svinesti; nu har vi efter meget Slid faaet Huset overordentlig nydeligt, og Haven er rigtig smuk. I skal snart faa Fotografi af Huset, som Astrid har taget. — Jeg føler, at jeg ikke skriver saa korrekt Dansk mere; det kommer af, at jeg taler Engelsk næsten hele Dagen. I maa undskylde . . . I gør Jer ingen Begreb om, hvilken vanskelig Stilling, jeg har her, men det interesserer mig levende, og Børnene gør gode Fremskridt. Skolen er i Vanry, og Børnene meget forsømte, fordi de to forrige Lærere var ligeglade og gik paa Kroen. Børnene gjorde kun, hvad de havde Lyst til, og de er endnu meget vilde og raa, som de jo kan være paa Landet . . . Jeg er desværre nødt til at lange Lusinger ud, og af og til maa jeg bruge en Hundepisk;

jeg hader dette Prygleri og søger at tage dem med det gode, og Skolen er allerede gaaet langt fremad; jeg kan forstaa paa alt, at i de sidste to Aar har Tilstanden været kaotisk. Jeg har en Del Hjemmearbejde med at holde Skolens Protokoller og Stileretning men har meget Otium. Guderne maa vide hvorfor, men over hele Amerika er alle Skolerne lukkede hver Lørdag hele Dagen. Vi har mange Helligdage, i December 14 Dages Juleferie. 1ste Juli udløber min Kontrakt, og i Sommermaanederne faar jeg selvfølgelig intet. — Men nu mit Arbejde i Skolen. Kan I tænke Jer 45 Børn, Dreng og Piger i et eneste Rum, fordelt i 8 Klasser, alle urolige, skrabende med Fødderne, hviskende, sludrende, lavende Spilopper etc. Og saa paa Engelsk! I Begyndelsen var det ved at rende rundt for mig. Jeg kan gennemsnitlig kun ofre 10 Minutter paa hvert Fag til hver Klasse, og jeg har Klasser paa 10 Børn. Selvfølgelig har jeg for mange Børn; burde ikke have mere end 30. Men det er et fattigt Distrikt, kun rigt paa Unger. Heldigvis kan jeg sende de tre mindste Klasser hjem Kl. 1 $\frac{1}{2}$. Jeg har dekoreret Skolen med Flag og Grønt og friske Blomster hver Dag; søger at vække deres Skønhedssans og faa dem til at holde af Skolen. Der er adskillige opvakte og lærelystne Børn, som holder af mig og af at gaa i Skole, og de urolige Elementer sender jeg af og til hjem til Klø hos Fædrene, naar de bliver for slemme. Kl. 8 $\frac{1}{2}$ ringer jeg for første Gang, og Kl. 9 marcherer de ind til Orgelmusik. Saa har jeg Time til 10⁴⁰. Fra 10⁴⁰ til Kl. 11 Frikvarter og Undervisning til Kl. 12. Fra 12 til 1 Middagspavse. Undervisning fra Kl. 1 til 2⁴⁰.

Frikvarter fra 2⁴⁰ til 3 og Time Kl. 3 til 4. Jeg underviser i Læsning, Stavning, Skrivning, Stil, Historie, Geografi, Naturhistorie, Tegning, Musik, Grammatik og Civics (om det borgerlige Livs Institutioner). Børnene er meget uvidende sammenlignet med danske Børn i samme Alder, og de har det altfor godt, de har ingen Lektier hjemme, læser paa Skolen. Jeg maa sande, at de danske og tyske Skoler er de bedste i Verden, og jeg er stolt af at være dansk. Vi Danske staar i Kultur og Lærdom himmelhøjt over Amerikanerne . . .“

Aage er i sin Lærervirksomhed vendt tilbage til en bestemt foreskrevet, regelmæssigt fortløbende Gerning som den, han i sine Skoleaar fandt sig saa udmærket til Rette i. Ligesom dengang benytter han sin Fritid til den Læsning, der særligt interesserer ham; han fuldender den i Berkeley paabegyndte Oversættelse af Petronius og oversætter videre nogle af Plautus' Komedier og Apolejus' satiriske Roman „Det gyldne Æsel“, skriver for en stor Del Manuskripterne flint og pertentligt rent. Han fremhæver ofte den Ro, Fred og Hygge, han finder hos sin Hustru og i sit Hjem. „Jeg gennemlever her min lykkeligste Tid i Amerika,“ gentager han i Brev af 31. Decbr. til sin Broder, Erik.

Men — der er et meget stort Men. Det hele aandelige Luftlag i Amerika bliver det Aage umuligt at vænne sig til og saa meget mindre, jo mere Tid og Ro han nu faar til stadigt aandeligt Arbejde. „Dette Land,“ hedder det videre i samme Brev til Broderen, „er et Paradis for Indremissionsmænd, og man bliver saa kedelig

afsobret og nøgtern her . . . Her er skrækkeligt for en litterær Natur som jeg. Æsthetikeren i mig, som i Danmark skød lovligt vilde Skud, er nu stækket, men dog ikke helt død, og det bliver vel ogsaa den, som drager mig hjemad, thi her er ikke godt at være uden for businessmen og Humbugsmagere.“

Allerede da Aage tidligere overfor Forældrene omtalte, at han nu, efter at være bleven Lærer, tænkte paa at søge over mod det mere kultiverede, østlige Amerika, har det heddet: „Maalet er dog at komme hjem. Det varme Klima er alt for enerverende, især for mig; man ældes hurtigt her, og Livet er altfor trist og glædesløst i dette Land. Her er ikke andet end Slid og vanvittig Higen efter Penge. Her er ingen festivitas, ingen virkelig sund Livsglæde.“

Og hans Hustru, som aldrig har kunnet lide Amerika, længes mere og mere hjem imod Europa. Hun har — i Amerika og, mener hun ogsaa, ved Hjælp af Amerika — faaet sin Mand ind paa en Gerhing, som hun mener, han vil kunne baade timeligt og aandeligt trives ved; men det er i det gamle europæiske Fædreland, at hun ønsker den fortsat.

„Aa,“ skriver hun i et — udateret — Fødselsdagsbrev til sin Moder fra Januar 1911, „hvor har jeg haft godt af at komme til Amerika, den bedste Skole for en ung Mand og Kvinde! Jeg har lært at bestille noget og blive praktisk;“ men blive derovre — aldrig! . . „Nu, kære Moder, ønsker jeg Dig alt muligt godt i det nye Aar; næste Aar kommer jeg over at give Dig Kaffe paa Sengen, med en stor Buket Blomster i Favnen.“

Skoledirektricen for det county, hvorunder Aages Skole hører, kommer i Foraaret 1911 paa Inspektion og roser ham meget; det lokale tyske Blad beretter, at „Frøken Skolesuperintendenten“ udtalte sig „meget tilfreds med Skolens gode, renlige Tilstand og med de kendelige Fremskridt, Børnene havde gjort i saa at sige alle de forskellige Fag“; en anden Artikel i samme Blad fremhæver, hvorledes ved en officiel Præmieuddeling et forholdsvis stort Antal Belønninger er tilfaldne Elever i Sognets Skole, og tilføjer: „Læreren i vor Skole har vist, at han baade vil og kan bringe den ham betroede Skole frem til et højt Stade, hvorfor Forældre og Børn ikke kan være ham noksom taknemlige“, og det stedlige engelske Organ udtrykker sig i lige saa tilfredse Vendinger.

Men desuagtet føler Aage en stedse stigende Usikkerhed med Hensyn til sin Stilling og sin Fremtid overhovedet som Lærer i Amerika. Selv indenfor hans lille Sogn føres der en Kamp mellem det fremmede — tyske — og det ægte amerikanske eller allerede helt amerikaniserede fremmede Element, og den synes ham kun Afspejlingen af en stor Kamp overalt i Amerika af Amerikaneren imod den Indvandrede, hvor det gælder andet end de beskedeneste Livsstillinger. Hvad Lærervirksomheden angaar, randt de Ord ham efterhaanden alt for tydeligt i Hu, som han havde læst i sin egen Lærebog ved Berkeley, Ch. de Garmo's „Principles of secondary education“, hvori det hedder: „Meget stærk Selvbevidsthed med Krav paa Anerkendelse findes hos Ynglingen i en Grad, som ikke kendes hos Bar-

net. Denne naturlige Følelse af egen Betydning forstærkes i Amerika ved den Frihed i Opførsel, som i Almindelighed tillades, og ved at den unge tidligt indvies i Verdens Tanker og Sæder gennem udstrakt Læsning og Deltagelse i det selskabelige Liv. I den Retning er amerikansk Ungdom saa vidt forskellig fra europæisk, at man kun med største Betænkkelighed tør betro amerikanske Børn og unge Mennesker til en Udlænding, som ikke har haft Lejlighed til at blive fuldt ud fortrolig med deres Ejendommeligheder.“

Efter at have arbejdet den foreskrevne Tid i Elementarskolen kunde Aage vel gennem endnu en Universitetsseksamen have gjort Springet fra Bachelor til Magister of Arts (A. M.) og dermed paa Papiret have opnaaet Ret til Ansættelse ved den højere Skole overalt i de forenede Stater; men stærkere og stærkere frygter han for, at han af de amerikanske Skoleraad vilde blive befundet utilstrækkelig gennemtrængt af den „amerikanske Aand“, der sikkert fyldte deres amerikanske eller amerikaniserede Protegéer.

I Brev af 18. Marts 1911 til en af de Mænd i Danmark, som Aage skriver til med Forespørgsel, om han ikke skulde kunne opnaa en Lærerstilling hjemme, giver han en lille Udsigt over sin Udvikling og dvæler ved, hvorledes han i Skoleaarene „hadede Gymnastik og Sport, elskede Poesi,“ senere som ungt Menneske „led meget af Ensomhed og gik i evig Længsel efter „Kvinden i mit Liv““ samtidig med, at han „led ubeskriveligt af aandelige Anfægtelser og religiøse Kampe.“ Han

mener nu at have forstaaet, „at den evige Uro, som er Ungdommen egen, og som jager tusinder fra deres Fædreland ud i „den vide Verden“, mange til evig Ruin, for de flestes og absolut for mit Vedkommende skyldtes utilfredsstillet Erotik.“ Nu er han imidlertid udviklet „fra æsthetisk mollycoddle [*Ærtekælling*] til Mand.“ Der er „skrækkeligt i Amerika. Hvis jeg kan faa Plads hjemme, rejser vi hjem næste Aar. Guld har jeg ikke gravet herovre, men jeg har faaet den Rygrad, som er saa nødvendig i Livets Kamp . . . Jeg føler, at jeg kan gøre Danmark mere Nytte ved at gaa hjem og bruge mine dyrekøbte Erfaringer hjemme. Amerikaner kan jeg dog aldrig blive; her er jeg rodløs, og her tager jeg bare Skade paa min Sjæl; og Penge tjener jeg altfor lidt af, til at jeg af den Grund skulde hænge ved Amerika.“

Hans Hustru „tæres hen af Længsel efter Danmark,“ hvad Fruen selv energisk bekræfter: „Lige meget, om vi kommer til den usleste lille Provinsby, bare vi kommer hjem!“

Hverken han eller hun er bange for at tage en ny Kamp op i Danmark, om end de nok begge forestiller sig, at Aages Eksamen fra Berkeley og hans praktiske Kundskaber vil have lettere ved hjemme at skaffe ham vellønnet Lærervirksomhed, end det senere viser sig at være Tilfældet.

Hjem kommer de — i Juli 1911 — til smaa Kaar og nyt Arbejde.

I en om end ikke „ussel“ saa dog i Sandhed lille Provinskøbstad bliver Aage i et Aar Lærer ved en

Realskole, og faar derefter Ansættelse ved en højere Privatskole lige ved København, hvor han stadig arbejder.

I Fritiden forbereder han sig til Skoleembeds-eksamen med sin kære Latin som Hovedfag, Græsk og Engelsk som Bifag — om et Aar maa han have skaffet Udveje til at kunne fuldende Studierne ved Universitetet i København uden at være optaget af Skolegerning.

Quod deus bene vertat!

FARMACEUTEN

Efter udstaaet Tid som Apothekerlærling kom i 1893 Ernst Geisler, 20 Aar gammel, til København for at gaa paa pharmaceutisk Læreanstalt. Han var et velbegavet ungt Menneske fra et godt borgerligt Købstadshjem paa Sjælland og havde afsluttet sin Skolegang med en fin Præliminæreksamen; i Drengesaarene var han bleven adskilligt paavirket af Aand og Tone i en kulturelt højtstaaende Ingeniørfamilje paa Landet, som han i Kraft af Slægtskab havde hyppig Adgang til; Familie og Venner fandt ham fornøjelig og elskværdigt sorgløs.

Den unge Ernst dyrkede i København sine æstetiske og selskabelige Interesser med megen Iver, men de pharmaceutiske Studier saa uforholdsmæssigt mindre, at han faldt igennem til sin Eksamen.

Forsøgene paa at tage Eksamen om blev ret hurtigt opgivne, og efter at Ernst havde aftjent sin Værnepligt og haft forskellige Pladser som Medhjælper paa Apotheker, rejste han i Vinteren 1897 til Australien. Han var da i Følge med sin ældre Broder Hermann, der havde været medicinsk Student og senere haft forskellige løsere Livsstillinger i Europa og andre Verdensdele, samt en theologisk Kandidat med en ret trøstesløs Eksamen.

De tre Kolleger fra forskellige Fakulteter fik ovre i New South Wales først anskaffet sig en gammel Hest og en Vogn, lidt Tobak og nogle Galanterivarer, hvorpaa de kørte om og gjorde Forretninger med Landboerne; men efter et godt Aars Forløb fik Theologen Hjemve og rejste tilbage til Danmark, hvor han tog sin Eksamen om og nu lever som velbestaltet Præst; Brødrene vilde da forsøge paa at slaa sig fast ned som Landmænd.

Farmaceutens — og til Dels den tidligere Mediciners — Skæbne fremgaar ret detailleret af 17 Breve, som Ernst fra d. 10. December 1898 til d. 12. April 1913 har skrevet dels til en jævnaldrende Fætter, Ven og Skolekamerat, Axel, Landbrugskandidat og Ingeniør i København, dels til sin ugifte Søster Emily.

Ernst beklager straks i sin første Skrivelse, at han ikke har svaret paa „saare velkomne Breve;“ ganske vist har han erindret den Aftale, som gik ud paa, at han skulde lade høre fra sig „en Gang om Aaret i det mindste . . ja, jeg huskede den, men paa vanlig Vis: Kødet er skrøbeligt, og Aanden er vel redebon. Kære Ven, jeg takker Dig for din Trofasthed mod mig mislykkede „outcast“ [*Forstødt, Landsforvist*]. Det er ikke værd Umagen at stikke til mig [*to stick to ɔ: holde fast ved*]. Jeg vil dog, trods denne pessimistiske Begyndelse, haabe, at Du vil meddele mig, hvad der maatte befalde Dig og — selv om Du aldrig faar noget Svar — vær dog vis paa, at det er kommet til og modtaget af en Ven, som det sig hør [*og bør*] for en Ven at modtage gode eller onde Tidender fra en Ven. Well! Jeg for-

moder, at Du vil goutere nogle faa facts angaaende min og min Broders Eksistens. Vi har en lille Farm til Leje ved en Flod kaldet Nymboyda. Paa Grund af en Tørke, der ikke har været set Magen til i de sidste 14 Aar, er Kornet, Majs, paa nævnte Farm ikke godt, og vil (very likely) [*højest sandsynligt*] dø Straadøden; hvad der saa bliver af os, er i det mindste, for ikke at sige mere, questionable, men never mind [*tvivlsomt, men lige meget*] — — — Jeg skriver dette i et lille Hotel i en lille By; her hørte jeg noget daarlig Musik, men det var gamle og kære Melodier, og de virkede paa mit endnu impressionistiske Sindelag til den Ende, at jeg skriver denne jammerfulde Epistel. — Du spørger om, hvad jeg er her for, og jeg svarer for at indkøbe de for os fornødne Ting til at leve et Aar og se, om Kornet, som vi med Møje har saaet, vil gro. I Morgen rider jeg de 27 Mil hjem, og jeg ønsker, at i Morgen tidlig min Bagdel ikke vil være saa øm, som den er i Dag (fra den megen Ridning i Gaar (27 Mil)).“

Og med et poetisk Tankespring tilbage til det gamle Land slutter Brevet pludseligt uden nogen-
somhelst Overgang med Spørgsmaalet: „Kan Du sige mig noget om, hvorledes Ingeborg lever, den eneste Kvinde, jeg har elsket og elsker.“

— Ernsts bange Anelser for hans egne og Broderens Udsigter som Farmere bliver hurtigt bekræftede af Begivenhederne.

Et Brev af 3. Marts 1899 fra „den Udørk, som jeg nu lever i,“ fortæller først om hans Juleaften.

Baade den „og den nærmest paafølgende Maaned

tilbragte jeg i Hospitalet, mere død end levende: Dysenteri. Det var ikke just muntert, men jeg erfarede ved den Lejlighed, at det er sundt for en Mands Sjæl at være ved at dø i et fremmed Land, blandt fremmede Mennesker. It will knock some of his confounded pride out of him. [*Det vil banke ham noget af hans forbandede Overmod ud af Kroppen*]. Medens jeg var syg, var Hermann hjemme og såa efter Farmen. Og vi har ikke haft megen Lykke med os i Retning af Farming. — En frygtelig Tørke hærgede Landet 4 Maaneder uden en Draabe Regn med en glødende, skoldende Sol paa den hvide Himmel og Luften tyk og blaa af Røgen fra de hundrede Skovbrande. Al vor Majs døde, og da jeg kom hjem fra Hospitalet, blev Hermann og jeg enige om, at Farmen i dens nuværende Tilstand ikke kunde ernære to; saa blev det besluttet, at jeg skulde gaa bort og søge noget Arbejde, og Hermann skulde blive og se at gøre det bedste ud af denne Tingenes sørgelige Tilstand. — Jeg rullede min swag (mine Tæpper) sammen og pakkede min tuckerbag (Pose med salt Kød og Mel), tog min billikan [*billy-can*] (lille Spand af Blik til at koge The i) i min Haand og startede ud i bushen [*Kratskoven*] to look for work [*for at se at faa fat i noget Arbejde*]. — Efter en Dags March blev jeg overfaldet af stærk Tordenregn, og jeg laa og svømmede rundt i en Pøl Vand hele Natten uden Ild, uden varm The. Uha! Uha! Næste Dag kom Dysenterien igen, (hvad jeg da ogsaa havde forventet; der er intet sikrere Middel til at fremkalde den end at sove i Regnvejr). Jeg slæbte mig miserabelt videre og havde den gode

Lykke at komme (aldeles tilfældigt) til en gammel Guldgravers camp [*Lejr*], ham kendte jeg fra Hospitalet, hvor han havde været syg paa samme Tid som jeg. Han tog mig ind i sin Barkhytte og gav mig plenty god Mad, tørrede mine Klæder og inviterede mig til at blive hos ham et Par Dage, til jeg blev bedre. Da Bestyreren af en nærliggende Station kom forbi, talte han godt for mig til ham, og jeg fik den næste Dag Arbejde her, hvor jeg nu er, i Cunglebung Station. Jeg er Gartner, Slagter, Kok o. s. v. o. s. v. o. s. v. o. s. v. 10 s. om Ugen = 9 Kr. — Jeg formoder, at Du ikke véd, hvad en Station er. Det er et Stykke vildt Land — 5, 6, 7, 25 eng. \square Mil stort. Et Sted paa dette Areal er der et Par smaa Træhuse, hvor Folkene bor; paa dette Land har de enten Faar eller Kvæg, tusinder, ti tusinder. — Cunglebung er en Hornkvæg-Station; vi har omtrent ti tusind Stk. og 100 Rideheste, 1 Arbejdshest [*Trækhest*]. Kalvene af det Kvæg [*the cattle*] skal brændemærkes hvert Aar. Saa rider vi ud, fanger dem ind i en hegnet Gaard, binder dem og brænder dem. Jeg er den eneste hvide Mand her foruden Mesteren. Alle de andre (4) er halfcastes [*Halvblods*] . . . Jeg kan ikke lide vilde Heste, og for den Sags Skyld heller ikke vilde Tyre. Stationens Land er Bjærgland, bevokset med bush. Det er vel værd at se disse halfcastes fare i Karriere ned ad Klipper saa stejle som en Stuevæg. Det er farligt. Det kryber altid paa min Ryg, naar jeg rider paa stejle Steder . . .”

En Uges Tid efter varierer og supplerer Ernst sin Skildring af „Stationen“ i Brev til Søsteren Emily, „som med beundringsværdig Taalmodighed

har sendt os Brev efter Brev uden at faa noget Brev igen." Foruden alt det til Vennen omtalte er han „Tømrer, stockmann (ridende Røgter) o. s. v. o. s. v. m. m. etc. . . . I et af Barkhusene bor Me-steren og hans Frue (en yngre ælderlig [*elderly*] Dame med forlorne Tænder og sorte Negle), i et andet vi ar-bejdende Dyr. Jeg sover ved Siden af en Kasse fuld af raadden Tælle, der stinker ugudeligt, og For- og Bagvæggen er faldet ud af mit Værelse; igaar kom der en Kalv ind til mig. En Opossum [*Pungrotte*], som bor i et stort Træ lige ved Siden af mig, brøler mig ind i Ørerne hele Natten; den siger: Fgnæ-æ-da-da-da-d . . . a. En Gang om Aaret, det er netop paa denne Tid, nemlig naar Kalvene har naaet en vis Størrelse, rider vi alle ud i bushen efter Køerne og Kalvene; efter megen Karrieren op ad Bjerge og ned i Dale faar vi dem samlet sammen i en umaadelig Flok. Ved Hjælp af afrettede Hunde dri-ver vi dem ind i en stor hegnet Gaard, og saa be-gynder det farlige Arbejde med at tage Kalvene fra Køerne, der vil stange. Naar en Ko gaar løs paa En, springer man hastig op ad Plankeværket, der hegner Gaarden, akkurat som en Abe. I Gaar var jeg dog lidt for sen, en Ko bortførte Bagdelen af mine Bukser paa sit spidse Horn . . .“ —

Længe er Ernst ikke blevet paa sin Station, og næppe stort længere har hans Broder Hermann kunnet hænge ved den lejede Farm.

I det mindste fremgaar det af det næste Brev til Vennen, Axel, at Ernst d. 10. Maj 1900 har en Til-værelse som „Pelsjæger“ bag sig, og at han „i det

mindste maatte skrive 800 Sider for at meddele Dig noget videre, efter Gennemlæsning af hvilket Du vilde vide „noget“ om mig, ikke meget, og tilmed noget ganske andet, end jeg ønskede at meddele; men nok derom, Meningen (min) er god, Resultatet faar være, som det kan. Saa vid da, at jeg, der før mindst af alt tænkte paa at tjene Penge, og som, da jeg var hjemme, hovedsageligt beskæftigede mig med Filosofi over Tingenes indre Væsen og med Kunstens Hensigt og Maal, med Hypotheser og Theorier, Melankolier etc. etc., jeg, ja, jeg tænker nu stadig paa, ad hvilke Veje det røde Metal kan tilflyde mig. Hermann og jeg har i de senere Maaneder været Mælkemænd og har faaet en Del Indsigt i Mejerivæsenet (Andels-) i N. S. W., og det er klart, at det er, hvad der kaldes a good game [*en god „Geschäft“*]. Udgiften ved at producere Mælk her er næppe $\frac{1}{10}$ af, hvad det er hjemme. En Forretning med 60 Køer behøver kun 3 Mand og giver £ 30 om Maaneden i de 6 Sommermaaneder og mellem £ 8 og £ 16 om Vinteren. Nu er det saaledes her, at en Mand, der har Masser af Land og Kvæg og derfor er rig og ikke selv behøver at mase med Malkning, giver 60 Køer og tilsvarende Land til en fattigere at malke; denne faar for sit Arbejde Halvdelen af Pengene i den maanedlige Betaling fra Mejeriet. Hermann og jeg har tjent saadan en Mand og malket for ham (Du forstaar, vi har tjent en fattig Mand, ikke den rige). Nu er det vort Haab at gaa halvt i en rig Mands Affære, og hvis det gaar, saa vil der tilflyde os Penge. — Saa vidt om mine Forhaabninger i Pengesager.“

Hvad andre Forhaabninger angaar, mener Ernst, at „naar jeg har £ 1000 vil jeg komme hjem. Ved den Tid, hvis den kommer, vil jeg være gammel og graa, men saa kan vi to jo sidde sammen ved Ilden om Aftenen og ryge Tobak og saa I will tell you all about it [*skal Du faa det hele at vide*]. Forhaabninger i Retning af Kvinder har jeg ikke; den eneste, jeg virkelig har elsket, er Ingeborg, og jeg er en En-Kvinde-Mand. Forresten skal de females [*Kvindevæsener*], der er her, ikke sætte Ens Følelser i Bevægelse, hverken ved Skønhed eller elskelig Kvindelighed. — Hils din Fader og Moder fra mig. Jeg tænker tit paa vort Barndomsliv i Eders Hjem, og jeg ser, at jeg skylder dem Tak for mangen en solblank Dag og for mangen kær Erindring . . . Good bye!

He who has but a tiny little wit
O hey! O ho! the wind and the rain,
must make content with his fortunes fit,
for the rain it raines everyday.

Shakespeare.“

[*He that has and a little tiny wit, —
with hey, ho, the wind and the rain, —
must make content with his fortunes fit,
for the rain it raineth every day.*

(Shakespeare: *King Lear* III. 2. 74 ff.)

I Lembckes Oversættelse lyder Citatet:

*Og den, som har kun liden Forstand, —
Hej, hopsa, i Regn og i Blæst! —
maa nøjes med Lykken, alt som han kan —
men Regnen den regner hver evige Dag.]*

— Over 2 Aar gaar hen, inden Ernst — pr. 14. Septbr. 1902 — „med et skyldbetyngt Sind“ besvarer et „velkomment Brev“ fra Axel, hans „kære gamle Dreng.“ „Ja,“ siger han, „jeg har i Sandhed skammelig undladt at skrive, men jeg tror, at hvis Du havde været i mit Sted, vandret omkring som jeg, vilde Du selv have gjort noget lignende.

Og paa den vidtstrakte Jord forfulgt af ulidelig Armød
Vandrer han om, hverken Mand eller Gud ham agter det ring'ste.

[Og paa den hellige Jord, forfulgt af græsselig Armød
Vanker han om, hverken Gud eller Mand ham agter det
mindste.

(*Iliaden XXIV, 532 f. i Wilsters Oversættelse*).]

Imidlertid, gamle trofaste Ven, mange, ja utallige er de Breve, jeg har komponeret til Dig i min egen Hjerne, men de har ikke naaet Papiret. Ved den brændende Træstamme i bushen om Natten, indhyllet i et Tæppe, har en Mand ofte tænkt paa Dig og meget ønsket for den Adækvatfølelse, som dit Selskab kunde give mig.“

De to Brødres Veje er aabenbart definitivt bleven skilte. Ernst er atter i Tjeneste som en Art Mejerist hos en Landmand i et „township“ [*en Kommune*] paa Øen Tasmania. Hans Omstændigheder er dog „i den senere Tid en stor Del bedre end ovennævnte Citat af Homer kan lade Dig formode, og jeg har i Sinde i en ikke meget fjern Fremtid at danne et Hjem for mig selv her i Løbet af et Par Aar eller saa.“

„Hvem véd,“ tilføjer han dog forsigtigt, „hvad Aarene vil bringe;“ men, hedder det videre i stærkt

flammende Optimisme og Længsel, „skulde Omstændighederne tillade det, hvilken uhyre Glæde vilde det være at modtage Dig her som min Gæst! Du kan gøre en Tur ud her med Sparsommelighed for c. £ 40, c. 750 Kr. Rejs 3. Kl. paa Damper til Melbourne c. £ 24, fra M. til Lauceston £ 1, hertil 7 sh.; med nogen Snille vil dit Ophold her koste næsten intet, selv om jeg ikke har et Hjem for Dig.“

Lige efter Jul 1902 følger et langt Brev, hvori „der bliver at berette, at mit Liv glider hen udadtil jævnt og med faa Sorger og faa Begivenheder. Jeg staar op, malker, arbejder, malker, gaar til mine Venner Parsons om Aftenen, gaar til Sengs o. s. v. For at gøre dette modtager jeg saa megen Løn, at jeg, efter at have praktiseret Sparsommelighed i nogen Tid, imorgen sender Kr. 120 ind til government-Kontoret for Land, hvilket er et Depositum for Køb af 50 acres, de resterende £ 18 er at betale i Afdrag i Løbet af 18 Aar. Hvis jeg kan rejse de fornødne Penge, vil jeg ansøge om andre 50 acres, fordi 100 acres er et passende Areal til at leve behageligt af. Dette Land er aldeles i Naturtilstanden, dækket med Skov og Krat og Bregner etc. Til Vinter begynder jeg at leve og arbejde paa det, fælder Krat og Underskov, efter Jul næste Aar brænder jeg af, hvad jeg har fældet, og saar det med Græs, og 3 Maaneder efter vil jeg være i Stand til at ernære mig ved Mejeri-Brug. Hvis alt gaar vel, 50 acres bør ernære c. 12 Køer baade Sommer og Vinter, og Gennemsnitsprisen for Smør er c. 60 Øre pr. *℔*. Hvilket bør komme til en ugentlig Indkomst af i det mindste £ 1—10.“

Ernst mener, at hans Ven derhjemme „maaske undres, hvorfor jeg gaar til denne store Besvær, og Du er ikke istand til paa Afstand at forstaa, hvor stor denne er. Men jeg skal svare og sige, der er en Kvinde i Sagen, og Du vil baade smile og beklage mig, naar Du hører de nærmere Forhold. Du er den eneste, jeg har meddelt dette, og jeg haaber eller rettere véd, at det er i et sympathetisk Øre, jeg gyder min halvt pathetiske, halvt komiske Fortælling.

Mrs. Parson, i hvis Hus jeg daglig kommer, er en excellent Kvinde af et venligt Sindelag, med et klart Hoved og ellers alt hvad kan være prisværdigt; hendes Mand er min gode Ven, en noget uciviliseret, men ikke desto mindre prisværdig Mand. De har talrige (8) Børn, af hvilke den ældste er en Pige, som jeg (God forgive me) [*Gud tilgive mig*] elsker, skønt hun kun er 13 Aar, hvilket er 17 Aar yngre end jeg. Du smiler — men jeg river mig i Haaret. Hun kan imidlertid komputeres til at være et Par Aar ældre end en Pige af det samme Antal Aar hjemme, men det hjælper ikke meget. Det værste er, at hun bryder sig ikke om mig, og hvad nytter det saa mig, at Mrs. Parson understøtter mine Bestræbelser! Jeg har nu i mange Aar ikke haft Samkvem med Kvinder, og nu, da Lidenskabens har taget et Tag i mig, er den alt overvældende og har sat mig Lus i Skindpelsen. Skinsyge og lignende Ubekvemmeligheder plager mig Dag og Nat. Fancy, [*tænk Dig*] skinsyg over en 13aarig Pige! Bevidstheden om, at jeg ikke er en acceptabel Elsker paa Grund af min Alder, gør mig stadig miserabel. I

Haab om i Løbet af 5—6 Aar at gifte mig har jeg startet dette store Foretagende med Landet . . . Der er en god Ting ved mit Foretagende denne Gang, at jeg forstaar, hvad jeg foretager mig. Det kan ikke siges, at jeg har gjort det før! Kommer Tid, kommer Raad, jeg faar maaske baade Hus og Hjem og Kone og Børn. Der er i det mindste 5 Aar at vente, og hvem véd, hvad der kan hænde! Men jeg er desværre ikke en Digter, og min Magt over Pennen er kun maadelig, ellers skulde jeg skrive en Bog — for et Brev er ikke nær nok — saa at Du kunde forstaa min Situation, men Du gør bedre i at komme selv, og jeg skal fortælle Dig det alt sammen by word of mouth [*mundtligt*]. Jeg har allerede købt Tømmer til at bygge et lille Hus af, vi vil sidde i det Hus ved Ilden om Aftenen og ryge og snakke. Jeg har i det mindste nok Samtalestof for 4 Timer hver Aften i 2 Maaneder . . . Naar Du kommer, skal Du høre alt about [*alting om*] „den færende Svend“. By Jingo [*omtrent det danske: Ved Grød!*] vi vil le og more os, og overstaaede Besværligheder skal blive Fornøjelser, saa make up your mind and come [*tag en Beslutning og kom*]! Begynd i Tide at læse noget Engelsk!

Kan Du anbefale mig en Bog om „the breeding of the dairy cow“ [*Opdrættelse af Malkekvæg*]. Du burde vide noget om Kvægavl, som vil blive min fremtidige Beskæftigelse; jeg véd ganske vist mere om det end Folk her i Tasmania (som ingen Fidus har i poorly bred cattle [*Kvæg i daarlig Kondition*]), men det er ikke nok,“

Brevet slutter med nogle elskværdige Indrømmelser i Anledning af en Bemærkning fra Vennens Side om Ernsts unægtelig noget mærkelige Retskrivning, som den vil fremgaa af det følgende med Originalens Retskrivning gengivne Citat: „Du har Ret i at min stavelse ere mere end Lunefuld jeg staver ganske som Aanden driver mig uden den mindste Overvejelse, da jeg ved af Erfaring at Overvejelse kun gør Problemet mere mørkt. Jeg har næsten tabt Evnen til at tale danske, hvilket er værre, men haaber at genvinde den igen naar Du kommer. Adieu so long!“ —

Den 26. Maj 1903 har Ernst taget sig mægtigt sammen for at skrive rigtig udførligt:

„Du ser af dette umaadelige Stykke Papir, at jeg har i Sinde at skrive et ordentligt Brev til Dig. Papiret er købt for det specielle Formaal, ved lange og omstændelige Breve at vække i Dig en Interesse for de Steder og Folk, som disse Breve omhandler, saa at Du kan komme til at føle stærk Lyst til at besøge mig; følgelig begynder jeg nu en længere Afhandling om Tasmanske Forhold i Almindelighed og mine egne i Særdeleshed. At Du vil komme, er det Formaal, for hvilket jeg overvinder den mig fra Barndommen nedarvede Afsky for Skrivning; hvis en Tønde Land dækket med beskreven Papir kan bringe Dig, saa skal det (i vor gamle Rektors Udtryk) ikke manquere paa kraftig Opmuntring fra min Side. Men min stadig groende [*growing, voksende, tiltagende*] Vanskelighed ved at skrive dansk vil vanskeliggøre min Opgave, saa Du maa prøve, saa godt som Du kan, at fordøje engelske eller snarere

Tasmanske Vendinger, der maatte forekomme. Saa vid da, at Breve, jeg hidtil har sendt Dig i den senere Tid, kom fra (var sendt fra) mit gamle township, hvor jeg, som Du véd, var en Slags Mejerimand for en vis Blouet (gid der vil hænde en eller anden voldsom Ting til ham!). Samme-steds var George Parson den næste Nabo, og Du véd, hvad der kom af det. Dette Brev er skrevet under andre Omstændigheder. Allerede førend jeg forlod Blouet, havde George Parson flyttet ud c. 5 Mil bort fra township'et havende taget et Stykke (c. 150 acres) bushland op. For 14 Dage siden kom jeg herud og bor nu hos Parsons, betaler Kost og Logis, indtil jeg kan faa bygget et Hus paa mit eget Land.“

Ernst beretter videre, at „det aabne clearede [ryddede] Land, der omgiver the township, „er 3—4 Mile langt og bredt. Dette har for ikke mange Aar siden været uigennemtrængelig bush ligesom alt andet Land i Tasmania, hvoraf største Delen er saadan, at man næppe kan komme frem tilfods, aldeles ikke tilhest.“ Men der gaar „udmærkede Hovedlandeveje“ fra the township mod Nord til en Havneby, „der, før Jernbanen kom, var en Eksport-Havn for Kartoflerne, der saa rigelig er dyrkede i vort township. Mod Syd gaar Landevejen til et Tinminedistrikt. Mod Vest gaar Vejen til en af de største Byer paa Øen. Imidlertid vi er nu her i et 4 Værelsers Træhus og er omgivet af bush paa alle Sider. George har fældet Underskoven (hvilken Handling kaldes scrubbing), brændt den af og saaet Græsfrø i Asken. Han har et halvt Hundrede Stykker Kvæg, der gaar

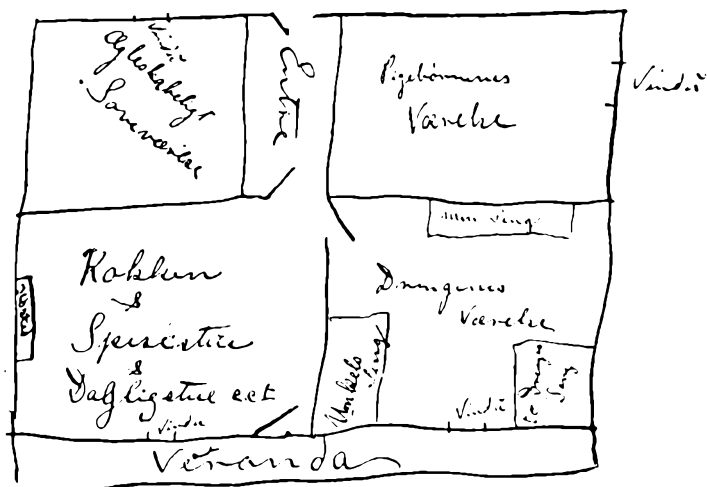
og lever af Græsset. Han købte dem som Kalve og sælger dem, naar de er fuldvoksne og fede.

Jeg vil nøjere beskrive dette Land, for det er saa vidt forskellig fra en dansk Gaard, som det kan være. Det er overalt overstrøet med forkullede Stammer. Man kan ikke gaa 15 Skridt i nogen Retning uden at maatte klatre over Stammer (de kaldes logs), nogle 6—8 Fod i Tykkelse; desuden gror der mange Steder mandshøje Ørnebregner. Jeg tror virkelig ikke, en velopdragen dansk Ko kunde eksistere her. Imidlertid det stedlige Kvæg kommer meget vel ud af det og gaar ude Vinter og Sommer, skønt der paa denne Tid af Aaret er Rim paa Græsset hver Morgen. Langs Grænsen af Georges Land løber Floden; man kan næppe kalde den en Flod, den er kun 10 Skridt bred, men vandrig og hastigt løbende, fuld af sorte Træstammer, Grene og Kvas, over og gennem hvilket den suser og bobler.“

Ernst skildrer Huset ved at tegne omstaaende Grundrids, der „vil give dig alle fornødne Oplysninger.“

„ . . . Jeg vil kun omtale Køkkenet, hvor man opholder sig mest. Det er et rummeligt Værelse, 16 Fod langt og 12 Fod bredt med Døre arrangeret som Du ser paa Tegningen. Ingen Tapet eller Maling; men de bare, nye Trævægge gør et renligt og behageligt Indtryk. I den ene Ende er et stort aabent Ildsted, hvori der brænder vældige Stykker Træ, hvilket er et oplivende Syn, man ikke har i Danmark. Paa Væggen ud mod Verandaen er et Vindue, paa den anden lange Væg hænger to Olietryk, et af en godmodig udseende gammel Mand, der tager

En Hytte der tjener
til nærmere Køkken
Bægen Pølte-kammer etc.

Laksefluer af mange Farver ud af en Lommebog, det andet af samme Olding, der sidder ved en Bæk med en Fiskestang i den ene Haand og en lille Laks i den anden; hans Glæde synes overdreven over saa lille en Fisk. Under disse Billeder er en Slags Løjbænk. Paa den ene korte Væg ind mod Drengenes Værelse er et Madskab, over hvilket der er en Tallerkenrække. I Hjørnet mellem Vinduet og Ildstedet er en Symaskine, paa hvilken den flittige

Mrs. Parson ofte snurrer. Over Ildstedet er en Hylde med et Uhr, over dette paa Væggen hænger en Bøsse. Midt paa Gulvet er et langt Bord, langs den ene Side en Bænk, langs den anden Stole. Saa meget om Huset, imorgen kommer vi til Beboerne.“

Dagen efter forestilles nu alle Beboerne for Vennen: „Først George, der er en Mand paa omtrent 50, men som ser ældre ud. Graahaaret og med en vis undertrykt Halten i sin Gang, der er Følgen af et Slagtilfælde, han havde for nogle Aar siden. Han er en rasende Arbejder (works like a tiger) [*arbejder som en Tiger*] til Trods for hans mindre gode Helbred. Jeg vilde foretrække at være i Tugthuset for at arbejde sammen med ham, for det er nok til at gøre mig baade døv og blind. Han er villig til at række enhver, der behøver det, en hjælpende Haand, hvilket er hans hovedsagelige gode Punkt. Til Gengæld er han af en gnaven og noget arrig Disposition, og han behandler næppe sin fortræffelige Kone med den Venlighed og Hensyntagen, som hun fortjener. Dernæst er der Mrs. Parson, der er en Husmandsdatter fra Danmark; for c. 17 Aar siden var en Broder af hendes Fader (uncle, som vi alle kalder ham) saa heldig at rage noget Guld op et eller andet Sted i Ny Zeeland. Han rejste hjem og hentede sin Broder, hans Kone, to Døtre og tre Sønner ud her til Tasmania. De to gamle Mænd tog Land op i Kompagniskab, ragede selvfølgelig uklar; uncle solgte sin Part til en anden Mand og vendte Broderen Ryggen, bandende. Broderen vil aldrig glemme, at uncle solgte sin Part til en Fremmed og saaledes partlig [*partly, til Dels*]

ødelagde Ejendommen. — Mrs. Parson er c. 36, lille af Vækst, tiltalende at se til, men dog ikke køn; hun har en ejendommelig Lethed og Raskhed af Bevægelser, der er fornøjelig at se; hun er flittig som en Bi, en god Ægtefælle og en kærlig Moder, men det gør mig ondt at se, at hun ikke har den svageste Mistanke om at opdrage Børn. Hun er en god Kristen, lænende noget i Retning af indre Mission. Vi synger alle Salmer Søndag Aften, med lydelig Røst om end ikke med harmonisk Effekt. Saa er der uncle, en krumbøjet, hvidhaaret, hjulbenet lille Mand med et Udtryk i Ansigtet af „crafty cheerfulness“ [*forslagen Munterhed*]. Til Trods for sine 80 Aar er han rask og dygtig i mange Ting; han arbejder for George og har vist i Sinde at blive hos ham, til han dør [*den gamle Mand vendte trods sin høje Alder tilbage for at ende sine Dage i Danmark*]. Han kan svinge en Økse saa godt som enhver. Han fanger Kænguruer i Snarer og splitter Tømmer. Han har Penge i Banken. Han er ganske overordentlig gerrig; men naar alt kommer til alt er han, synes jeg, ganske prisværdig. Hvis alt gaar vel, vil han hjælpe mig at skrubbe i Vinter. Hans Molskinsbukser er et fuldstændigt Vidunder af Lapper; de har vist varet ham 20 Aar, og han mener uden Tvivl, at de skal vare andre 20. Dette er de voksne Beboere af Huset foruden mig. Saa kommer vi til Børnene. Taget collectivlig [*collectively, under et*] er de en uvorn Bande, der forbitrer mig Tilværelsen med deres utaaelige Spektakel. Her maa dog undtages Katie, den ældste, 14, bleg, tynd, og, det nytter ikke at

nægte det, noget rundskuldret, blondt Haar og meget ejendommelige, graabrune Øjne. Hun er sin Moders trofaste Hjælpefælle i al den Masse Arbejde, som den store Familje (uden Hjælp af Tjenestepiger) foraarsager. Hun siger intet, er en fuldstændig Gaade for mig, og sluttelig lever hun i Fred med alle Mennesker, undtagen med mig, som hun desværre aldeles ikke kan lide. At hun sover med kun 2 Tommer Trævæg til at adskille hende fra mig, bidrager ikke til en ligelig og rolig Sindstilstand hos mig. Dernæst kommer vi til Herbert, 12 Aar, der for Tiden har sin Arm i Bind, han har brækket den. Han er en uartig Dreng, der kan rejse Støj nok til at vække de døde. Dernæst Ruth, 10 Aar, gør skrækkeligt Spektakel og kives med Søsteren, Jenny, 8 Aar, der er meget støjende, dernæst Fanny, 6 Aar, der raaber som en Bullock-Driver [*Studedriver*]; saa kommer vi til Ellen, der er 5 Aar, hun er min Kæledægge og en ganske sød Pige, saa er der Sarah, 3 Aar, ganske sød, naar hun ikke er for uartig, sluttelig Baby, der ogsaa er en Pige, men der, som alle andre Babys, skraaler gjaldende." . .

„Der bliver nu at berette om den voldsomme Cyclon, vi havde her i Forgaars. Om Morgenens gik George og jeg til the township i hans Vogn, det blæste temmelig stærkt, og vi såa Træerne over vort Hoved svaje frem og tilbage med en Del Ængstelse. Da vi havde forrettet vore Ærinde og vendte tilbage, havde Vinden steget til en Storm, og vi havde ikke kørt langt, førend et Træ faldt med brølende Brag over Vejen foran os. Vi

havde Økser med os, stod af og huggede en Passage gennem det, men medens dette stod paa, ønskede jeg mig selv vel hjemme, for Stormen brølede i Trætoppene over os, og hvert Øjeblik kunde vi forvente mere Træer ned ovenpaa os. Imidlertid vi var saa heldige at slippe hjem, førend Vejret brød ud i al sin Voldsomhed. Om Aftenen vi sad her i Køkkenet med en betydelig Frygt for, at Huset skulde flyve væk, og vi hørte Træerne falde med Lyd som Skud. „Ud vælded Stormen af Himmels Porte, fælt knager Granen i sorteste Nat.“ [*„Ud stormer Vinden fra Himmels Porte, fælt knager Granen i kolde Nat.“ (Oehlenschläger: Hakon Jarls Død (Digte 1803))*]. Vor Angst for Kvægets Sikkerhed var betydelig, og George priste sig selv lykkelig ved kun at finde 2 Stude knuste under Træerne næste Morgen. Hele Natten faldt Træerne, saa Jorden rystede, og først henad Morgenen bedagedes Vejret. Da vi stod op næste Dag, såa det ud, som en gigantisk Plov havde pløjet en Fure gennem Skoven, c. 1000 Alen bred, alle Træerne laa ned med Rødderne ude af Jorden. Ved nøjere Undersøgelse viste det sig, at der var 40 Træer falden paa tværs af Vejen, der gaar herfra ned til Tinminedistriktet, saa at vi var saa at sige lukkede inde. Vi har arbejdet de to sidste Dage med Økser, Save og Hest og Slæbekæder, Dunkrafter osv., og det er lykkedes os ved Homeriske Anstrengelser at faa Vejen klaret, hvilket var saa meget mere nødvendigt, som Georges Broders Kone behøver Jordemoderens Assistance. Vejen herfra Huset op til mit Land er ligeledes fuld af Træer, hvilket er beklageligt, da Tømmeret, hvoraf mit Hus

skal bygges, er her paa Georges Land, og jeg maa klare Vejen, før jeg kan køre det op. — Min Dag gaar saaledes: Jeg vaagner om Morgen, medens det endnu er mørkt, ved at høre Mrs. Parson rumstere ude i Køkkenet med at berede Frokost; lidt efter staar jeg op, sidder ude ved Ilden og snører mine Støvler og tager mine Lædergamascher paa, hvilke er nødvendige i Krattet (scrub). Saa spiser vi Frokost, saa snart George kommer ind efter at have fodret og striglet Hesten. Frokost er Havregrød med Mælk, Mutter-Bird [ɔ: *mutton-bird*, en Slags Skraape, *Puffinus brevicauda*] (en saltet og kogt, derpaa stegt Søfugl, som man køber i Lage i en Tønde ligesom Spegesild), Smørrebrød og Kaffe. Jeg tager derpaa min Økse, løser min Hundehvalp „Stockman“ af Kæden, hvor den er bunden, og begiver mig op ad Vejen med Hunden ved mine Hæle og Øksen paa Nakken. Paa min Block Land arbejder jeg til 12, først gaar jeg rundt og tilser mine Kangaroo-Snarer, og naar der er Vildt i dem, tager jeg det hjem, naar jeg Kl. 12 gaar til Middag, der for det meste bestaar af stegt eller kogt kangaroo eller wallaby [en lille *Kænguruh*] og Kartofler samt stuvede Pærer eller Æbler. Jeg fanger kangaroo mest af Hensyn til Skindene, der bringer c. £ 1 Dusinet. Efter Middag gaar jeg sammesteds hen, kommer tilbage Kl. 5 for Aftensmad (Smør, Brød, The); efter at have røget en Pibe (aldrig mer end tre om Dagen, en efter hvert Maaltid; gak hen og gør ligesaa!) og læst lidt i en Bog fra det temmelig begrænsede Bibliothek, tager jeg fat paa dette storlaaede Skriveri. Kl. 9 lægger jeg mine Skrivema-

terialier i min Kasse, som staar under min Seng, passiarer lidt med Mrs. Parson, hvilket i Reglen bestaar i, at jeg bejamrer min vrede Skæbne angaaende hendes Datters Uvilje mod mig, hvortil hun svarer: „Time enough, she is only child yet“ [*Der er jo Tid nok; hun er kun Barn endnu*]. Derpaa gaar jeg tilsengs og ligger en lang Tid og tænker paa mange og forskellige Ting, blandt andet paa Dig, gamle Ven, for derpaa i Tidens Løb at falde i Søvn o. s. v.

Nu kommer vi til Jeremiaden over Pigebarnet. Jeg løber mit Hoved mod en elastisk Væg, der bøjer sig, men brister ikke. I alt hvad jeg maatte gøre, hvad hende angaar, hun parerer mig af med en Grad af circumspection [*Omtanke*], som man ikke skulde forvente af nogen paa hendes Alder. Jeg formoder, at hun lider Brocher og den Slags Ting (Kæder og Armbaand) saa vel som andre Pige-børn, men naar jeg producerer saadanne Ting, modtager hun dem med det korteste og knappest „Thank you“, hun kan rejse, og de forsvinder derpaa for stedse i Bunden af en eller anden Skuffe.

Forleden Dag havde jeg plukket en Buket af en storklokke, smuk Lyng, der vokser i bushen, og som jeg véd, hun ynder; jeg kom gaaende mod Huset med den i Haanden. Jeg såa hende staa paa Verandaen; saa snart hun såa mig, maa hun have gættet, at den var til hende. Hun gik ind ad Døren hurtigt, og da jeg kom ind, var hun intet Steds at finde. Det forbitrede mig betydeligt, og jeg kunde

næppe afholde mig fra at sparke min trofaste Stockman, der intet anende sprang gøende op ad mig. Imidlertid der er én fornuftig Grund for hendes Handlemaade, nemlig en grundet Frygt for Ungerne Plagerier, hvergang de ser mig vise hende nogen Opmærksomhed, og jeg trøster mig, saa godt jeg kan, med den, for jeg er hverken gammel eller affældig, og jeg smigrer mig med, at mer end én Pige her vilde være vel tilfreds med mig."

Til Støtte for denne sin Opfattelse anfører Ernst sluttelig, at der i hans Nærhed er en yngre Dame, „der med Vold og Magt vil gifte mig med sig;" men desværre er hun „ikke nær saa værdifuld," som den af Ernst saa stærkt roste Mrs. Parson, „bærende Briller og havende en Skrue løs angaaende religiøse Spørgsmaal og havende forsøgt at forpurre mine Planer angaaende Mrs. Parsons Datter."

En lille „Arvelod", som Ernst i Begyndelsen af 1904 faar tilsendt hjemme fra, kommer yderst belejligt under alle hans Udgifter i Anledning af den Jord, han vil fæste Bo paa. Den lille Sum Penge var „besynderlig kærkommen, da min Situation her er ved at blive unangenem formedelst Kreditorer, thi Folk, der har solgt mig Værktøj, Tømmer, Provision etc. paa den Betingelse, at de skulde betales i Oktober, er nu ved lang Venten bragt til den yderste Grad af Raseri, og jeg, som, naar jeg selv skal sige det, har haft Navn for at være retskaffen og en god Betaler, er nu mere eller mindre anset

for en snedig Bedrager, som har cirkuleret Historier om kommende Penge med snydagtige Hensigter. Det er nu ovre, og jeg haaber, at jeg i Fremtiden ikke skal tilbringe en Tid, som de sidste 2 Maaneder har været. Jeg og gamle Hansen (Mrs. Parsons Onkel) har i [*de*] sidste 5 Maaneder været optagne med at scrubbe, vi har ved ihærdige Anstrengelser faaet c. 30 acres gjorte rede for Ilden, og i Marts haaber jeg, at bushen vil være tør nok til at brænde af. Jeg vil ikke have noget at gøre her paa mit eget Land indtil da, og som en stræbsom Mand vil jeg tage Arbejde hos en af de mægtige Mænd, det vil bringe mig nogle Syle, og mit Ophold imidlertid vil ikke koste mig noget. — Saa snart jeg har brændt af, vil jeg have en Overflod af Arbejde, nemlig Landet maa hegnes (*fencing*) [*fence, indhegne*]. Dette Land rundt omkring hvad Land jeg har cleared, vil blive c. $\frac{3}{4}$ engelsk Mil, og jeg formoder, det vil tage mig hele Vinteren at fuldføre det, og jeg vil maaske endda være nødsaget til at leje Mænd med Trækokser til at slæbe Træstammerne sammen for mig. Omkring September vil Græsset være rede for Køerne.“ —

I Marts Maaned s. A. er Ernst — i Følge Brev af 9. April — naaet til at have i det hele 50 acres „cleared“ og har faaet ogsaa de sidst indvundne 25 acres besaaede med „Hundegræs, Hvidkløver, italiensk Rajgræs og to nye Græsser (tall fescue og hard fescue), som jeg tror er en Slags Engsvingel [*fescue, lat. festuca, Engsvingel*]. Jeg har lige nu været ude og inspiceret dette, og det er lige

begyndt at komme op; vi har haft svære Regnskyl. Hvis det gaar vel, vil jeg købe nogle Kalve til at græsse paa det, eller ogsaa vil jeg begynde Mejeri-brug næste Foraar“. —

Gaar det saaledes nogenlunde med „Bedriften“, staar det alt andet end godt til med det, der ligger ham allermest paa Hjerte. „Jeg vil ikke begynde paa mine egne Besværligheder i dette vanskelige Spørgsmaal,“ hedder det pr. 9. April, „da det ikke er opmuntrende at dvæle ved; for den, der uophørligt ansøger om Gunst, der lige saa uophørligt er nægtet, han maa gennemgaa en Del Ydmygelser osv. osv.“

Og i Maj Maaned 1904 ser det endnu mørkere ud.

Ernst sender sin Ven et Brev, der indledes med et — noget korrumperet — Citat af I. P. Jacobsen:

„Nu Dagen queller,
og Jorden har vendt
sig bort ifra Sollysets Strømme,
Vilde Rose paa Alfarvej
Hvor er vor svundne Sommernats Drøm.
Svunden som Tonernes flygtige Strøm.
Vinrose — Vinrose —“

*[Nu Dæmringen kvælder
Og Jorden har vendt
Sig bort ifra Sollysets Strømme.
Vilde Rose ved Alfarvej,
Vinrose, Vinrose!]*

*Vilde Rose ved Alfarvej,
Hvor er vor lyse Sommernats Drøm?
Svunden som Tonernes flygtige Strøm?
Vinrose, Vinrose!*

(I. P. Jacobsen: *Løft de klingre Glaspokaler*.)

Derefter følger:

„Jeg hører her, hvor jeg sidder og skriver, hvorledes Flodtiden kommer ind mod Kysten med drønende Buldren; denne Lyd og Lyden af Frøernes stedsevarende Koncert er som de eneste Lyde i Verden. Jeg og min Nabo og hans Søn er herude, Norden for Lov og Ret, for at se, om vi kan rejse nogle Penge ved Jagt og ved at snare kangaroor. Til den Ende begav vi os ud til dette gudsforladte Sted.

Forestil Dig umaadelig vidtstrakte Heder, tæt ved Kysten, halvt Heder, halvt Moradser; gennem dette Terrain løber Floden i en stor Bue, langs dens Bredder er sparsom Skov for et Par Hundrede Skridt paa begge Sider. Paa Bredden af et Morads er der et lille forladt og forfaldent Skur, hvori vi bor.

Hver Morgen ifører vi os store Støvler, Gama-cher og en tyk Tasmansk Uldkappe og begiver os paa vor Runde til vore Snarer, 2—300 spredte over en Afstand af et Par danske Mil. Og vi har været heldige nok hidindtil til at faa omtrent et Dusin daglig, hvilket betaler sig ganske godt; men nu er Vildtet blevet for snedigt for os, saa vi vil flytte vor camp til bedre Jagtgrunde. Til den Ende er mine to Kammerater imorges gaaet ud paa en to Dages Tur for at finde et godt Sted og har efter-

ladt mig her for at tilse Snarerne. Det er Aften, og jeg har siddet ved Ilden og spillet paa min Fløjte, og jeg har læst en gammel Avis fra Ende til anden. Dette er et usigelig melankolsk Sted, Vinden piber klagende i Sivene (juncus) omkring Hytten, og for lidt siden piskede en Regnbyge paa det utætte Bræddetag. Den gamle pinlige Kærlighed, der nu paa Grund af flere Omstændigheder er bleven aldeles haabløs, plager mig; den gaar til Sengs med mig og staar op med mig og sidder til Bords med mig, men hvad nytter det at jamre!“

Haabet om at faa Vennen at se ovre hos sig vil Ernst ikke opgive, uagtet hans Invitation just ikke tør siges at være meget betryggende. „Du spørger,“ hedder det, „om Du kan tjene Føden i Tasmanien ved at nivellere — maaske, men jeg véd ikke for sikkert. Men hvis Du kommer om Vinteren, kan vi altid gaa paa en Jagtekspedition efter Skind. Om Sommeren kunde Du hjælpe mig paa min Farm, og vi vilde paa en eller anden Maade faa noget at spise.“ —

Der foreligger fra November s. A., efter at Ernst er vendt tilbage til sin gamle Arbejdsplads, endnu en Skrivelse — til Søsteren Emily, der var i Huset hos en velstaaende Professorfamilje i København: „Det er sen Aften, jeg sidder og skriver i mit lille enværelses Hus i Midten af den susende bush. Regnen pisker paa Taget og Træerne svajer og knager og bruser; nu og da hører jeg et Tordenbrag af et Kæmpetræ, der falder, smadrende alle

mindre Træer under dets vældige Stamme og Krone. Dette her er altsammen meget livligt og romantisk, hvis jeg blot ikke havde Kvæg, 300 Kr. værd, gaaende ude mellem disse Træer. Da jeg føler mig noget for ængstelig til at sove, gør jeg bedst i at skrive til Dig i Stedet. Jeg har 3 fede, smukke Kvier, en ung Stud og en Ko, kaldet Penelope, som en af de første Dage vil glæde mig med en Kalv, som, hvis den er af Kvindekønnet, skal hedde Emily. Ligervis er jeg den lykkelige Ejer af en smuk, sort, halvblods Hoppe ved Navn Fairfax. Den er i Sikkerhed i Stalden, ude af Fare for faldende Træer.

Dit Brev var meget velkomment, og det er glædeligt at høre, at Du er tilfreds med Tilværelsen. Det er mærkeligt at reflektere over Forskellen mellem dine Omstændigheder og mine. Du er i det allerhøjeste Lag af Samfundet, omgivet af Kultur og Civilisation, medens man egentlig ikke kan sige, at her er nogensomhelst Kultur. Jeg slider med mine Hænder i Solskin og Regn, Du bevæger Dig i Højenloftssale. Imidlertid ligner vi hinanden i, at vi begge er ganske tilfredse, og jeg tror ikke, at jeg for min Del kunde være det uden at være i den frie Luft. Stormen tager til, og Braget af Træerne kommer Slag i Slag som Minut-Skud fra et Skib i Havsnød — mit stakkels Kvæg! — — Vil Du takke Sigrid for hendes venlige Hilsen. Ak, hvad vilde jeg ikke give for en Spadseretur med en civiliseret Kvinde, som hun! Jeg har vist glemt, hvordan en Samtale føres, uden Fordybelse i Stude og Kalve,

Centrifuger og Gulerødder. Nu god Nat! lad mig se, at Du skriver!”

Denne Længsel efter Civilisationen og den Kultur, Ernst har maattet lade bag sig, kommer gentagende til Orde i hans Breve fra 1905 og 1906 — et til Søsteren og tre til Vennen.

„Onklen“ i den Parsonske Familje har oven i Købet været paa Besøg hjemme i det gamle Land og hilst paa Ernsts Slægt og Venner. Ernst har ikke oppebiet hans Hjemkomst, men er taget ned at møde ham i Havnebyen, hvor den gamle derpaa „i en Ugestid dvælede i et billigt Sømandslogi,“ og hvor han „snakkede væk om alle sine Oplevelser i Danmark,“ som derpaa atter engang meddeles hjemme i the township, men desuagtet stadig „interesserede mig overmaade. Jeg er glad ved, at alle I derhjemme har vist ham saa megen Venlighed, og han var fuldstændig begejstret. Den Glans og Herlighed, I lever i, er ham ganske blændende.“

Gamle Hansen havde baade Brev med fra Ernsts Søster og Billeder til ham af danske Landskaber, der straks bliver slaaede op paa Væggen: „Kunde Du engang sende mig et af Kronborg!“

Ernst gør sig bestandig de største Anstrengelser for i den lille Landsby at opdrive noget læseværdigt ud over „det dybt uinteressante stedlige Organ;“ Goethes *Wilhelm Meister* fordyber han sig i, og Carlyles *Den franske Revolution* vender han flere Gange tilbage til med stor Begejstring, den er „tremendous good [voldsom god].“

Alt i alt er hans Stemning trykket, stundom helt tungsindig, hvad der tillige i høj Grad skyldes, at det, hvorpaa han byggede sit Haab om en Erstatning for al den Kultur, som han maa savne, mere og mere glipper.

Et Brev til Axel af 30. Juni 1905 indledes med Citatet:

„Hvad var vel i Verden det fattige Liv
med al dets fortærende Tant,
om ikke en Plet med en Dal og lidt Siv
vort Hjerte i Skælvinger bandt!
Om ikke vi drog fra det yderste Hav
for bøjet og rynkøt at staa
og høre de Kluk
de Mindernes Suk
fra Bækken, vi kyssed som smaa!

J. Aakjærs „Jylland“.

og fortsætter: „Jeg fik det remarkable Dokument, Du sendte mig, med de mange Underskrifter fra de mange gamle Venner og Bekendte, mest af alt glædede det mig at se, at gamle Line Erlands [*en gammel Husmandskone fra Axels Barndomshjem*] endnu kan erindre mig. Vil Du takke dem alle; naar en Mand lever paa slig ensom Vis, som jeg gør, véd han at vurdere saadant. Vil Du ogsaa takke din Moder for de venlige Ord, hun sendte mig bag paa Brevet. Jeg tænker paa hende og paa din Fader med Venlighed og Taknemlighed. — Jeg véd ikke, hvordan det er, men jeg griber altid Lejligheden til at skrive til Dig, naar jeg er kummerfuld og nedtrykt; man er altid mere villig til at besvære sine Venner med Jammerklager, Hysten, Askepaastrøelse

og deslige end andre Mennesker. Altsaa, nu er det galt igen, hun har givet mig et Puf og et Spark mere; den sidste Uge har jeg tilbragt med at rive mig i Haaret. Men, min kære, gamle Ven, disse Ting, i Betragtning af at de har varet c. 4 Aar, begynder at blive trættende, for det er utroligt smerteligt at være en Sport for den, man elsker. Det har gjort mig saa desperat, at jeg næsten tænker paa at gifte mig med en frisk, fed Pige, som er ganske og aldeles villig. Hvilket dog turde være at springe fra Asken og i Ilden.

Imidlertid, jeg brydes med dette Stykke Land her, og det er aldeles ikke en let Sag at overvinde det og tvinge Sagerne til at gaa, som de skal. Dog er jeg kommen saa vidt, at jeg om 3—4 Maaneder, naar Foraaret kommer, vil begynde at malke 6—7 Køer og saaledes erhverve et Levebrød. Jeg har haft nogle Uheld, en Ko døde, og nu døde dens 8 Maaneder gamle Kalv for et Par Dage siden. Well, such things happens! [*Naa, det er af de Ting, der hænder*]. Ligeledes har jeg nu maattet skyde min Hund, fordi den havde faaet „distemper“ [*Hunde-syge*], hvilket er en sorgfuld business. Jeg har dog en anden en nu, som jeg næsten ligesaa godt kan lide.

Hvis jeg bare havde Dig her, og vi kunde tale sammen til Daggy, det vilde sikkert lette mig meget betydeligt, but there is no such luck! So long my dear.“ [*Men saa lykkelig skal man nu ikke være. Lev vel saa længe, kære Ven!*]

Det kommende Aar bringer ikke Ernst økonomisk fremad.

I Brev af 15. Juni 1906 hedder det:

„Det er nu Vinter her, og ingen Penge kan tjenes, før Kørne kælder i Oktober. I de sidste Par Maaneder har Regnen øset ned, og den vil vedblive andre to Maaneder. Det er usigelig melankolsk. Jeg opdriver et Par Skilling nu og da ved at grave Kartofler for andre Folk, naar Regnen standser for en Dag, men det beløber sig ikke til meget, og det vil uden Tvivl blive Tilfældet, at jeg vil begynde Malkesæsonen med en Del Gæld, men hvis de Ulykker, der synes altid at ligge paa Lur og vente paa mig, udebliver, og jeg faar en taalelig god Sommer, vil jeg være paa ret Køl næste Efteraar (April—Maj) . . . For de sidste 3 Maaneder har mine syv Køer vandret omkring i nogle udstrakte Moradser fem-seks Mil herfra, og de har holdt sig i temmelig god Kondition. Imidlertid er Græsset herhjemme groet en god Del til Trods for Regn og Vinterkulde. Jeg har nu bragt dem hjem og vil lade dem blive her, til de har ædt næsten op, og saa vil jeg tage dem til Moradserne igen. En saadan Omveksling er gavnlig. Min Hoppe vil fole om to Maaneder, en Begivenhed, jeg imødeser med megen Forventning. Jeg mangler ikke ganske den australske Hestegalskab.“

Med Hensyn til Giftermaalsplanerne søger han at trøste sig selv igennem et Raad, han giver Ven-
nen:

„Du taler ofte om Giftermaal i dine Breve, og Du holder Idealets Fane højt, hvad den Sag angaar;

det synes mig imidlertid, at, hvis Du kunde finde en rar og elskværdig Pige, som Du kunde „godt lide“, saa var det bedre, om Du giftede Dig med hende, selv om Du ikke nærede den mest glødende Elskov for hende. For Du maa huske paa, at vi ikke er saa unge, som vi har været, og man kan vente, til det er for sent, og at det blotte Samværen med en elskværdig Kvinde er betydeligt at foretrække for evigvarende Pebersvendedom. Det er ganske muligt, at jeg i Løbet af et Aar eller to, hvis jeg kan faa Sagerne her paa Farmen paa Fode igen, vil selv følge det Raad, jeg giver Dig.“

Ernsts næste Brev, af 12. Decbr. 1908, som har ladet hele to Aar vente paa sig, viser imidlertid, i hvor ringe Grad han har været i Stand til at følge sit eget Raad.

Han er „for Tiden en Savmøllemand, hvor jeg faar 1 £ 16 sh. om Ugen — ikke saa daarligt, naar det tages i Betragtning, at min Kost og Logis ikke koster over 10 shillings om Ugen.

Tænk Dig en Lade uden Vægge i, men hvis Tag er støttet af Søjler, der er afsavede Træstammer. Denne Lade er bygget midt i bushen paa den svagt skraanende Bred af et lille Vandløb, i den er et Lokomobil, en lodret Sav og en Rundsavbænk. Her slider jeg daglig. Jeg er en Slags arbejdende Bogholder. Jeg stakker Tømmeret, som det kommer brasende ned ad Slisken og kører Savsmuldet ud paa en dump [*Losseplads, Styrteplads*] med en Tipvogn, kort sagt drager Omsorg for Forretningens Produkter. Savene gør et Helvedes Rabalder, og

hele Forretningen gaar for sig med næsten amerikansk Hast, og for ikke at blive begravet i Brædder og Savsmuld, maa jeg springe omkring med stor Hurtighed. Her maser jeg saa hele Dagen.

Lørdag Eftermiddag standser Arbejdet, jeg svinger mig paa min udmærkede Bicycle og farer de 7 miles over til min Farm; dér barberer jeg mig og tager smukke Klæder paa, bestiger atter Cyclen og haster til mit township 6 Mil. Der er saa Indkøb og blandt andet den Nydelse at spise et tillavet Maaltid, en Plasér, jeg kun har Lørdag Aften. Hastigt besørger jeg disse Ting, hopper igen paa Cyclen, med tændt Lampe, og rucher hjem, hvis det paa nogen Maade er muligt, før Kl. 9, for i saa Fald kan jeg finde Parsons endnu oppe, og det er Højdepunktet af Ugens Glæder at passiare dér (hvis Katie er hjemme) en halv Times Tid. Saa gaar jeg op til mit, tænder Lys og spiller lidt paa min Fonograf og undersøger hvad Litteratur, jeg maatte have opdrevet i Byen. Saa Du ser, at mit Liv er travlt, og det er min eneste ordentlige Undskyldning for min træge Korrespondance. Jeg begyndte dette Brev før Jul, nu er det den 2den Januar. Jeg har haft Juleferie og burde have besørget al min skyldige Brevveksling i denne Ferie, men har ikke gjort det. Jeg har tilbragt nogle faa Dage nede ved Kysten, men har følt mig trist og nedtrykt. Min sørgelige Opdagelse er, at jeg ikke kan føle mig tilfreds noget andet Sted, end hvor denne Pige er. Vogt Dig for at faa saadan en Hundelænke paa! Hold dit Velvære i din egen Haand! Imidlertid, nok om det."

Først to Aar efter er „Hundelænen“ brudt, men Manden, synes det næsten, med det samme.

Han skriver, d. 1. Maj 1910, „med en ond Samvittighed.“ Lørdag efter Lørdag har han fra sin Ven faaet sendende det lille danske Blad „Vore Landsmænd i Udlandet“, som han er højst taknemlig for at modtage, og hver Gang sagde han til sig selv, at „i Morgen, Søndag, vil jeg skrive og takke, men det har vist sig, at den Drivfjer, der giver Handlekraft, er rusten eller ødelagt; i hvert Fald viser det sig, at det er med den yderste Vanskelighed, at jeg kan faa mig sat i Gang. Det betyder dog ikke, at jeg har glemt Dig, for, som jeg før har sagt, hvis Du havde alle de Breve, som jeg har tænkt sammen til Dig, i Særdeleshed i Tiden, naar jeg er gaaet til Sengs i Straastakken, før jeg falder i Søvn, saa vilde Du ikke klage over mig.

Jeg er nu begyndt at gaa ned ad Bakke; siden jeg gav op alt Haab om Katie, er jeg plaget af en evigt varende Livslede (Livet synes mig ganske meningsløst). Jeg arbejder paa en ambulant Tærskemaskine, der flytter rundt omkring i dette Distrikt, (jeg gør det hovedsageligt, fordi jeg ellers vilde skyde mig selv, hvis [jeg] ikke havde noget til at adsprede mine skumle Tanker.) — —

O the years we waste and the tears we waste
and the work of our head and hand
belong to the woman, that did not know why
(and now we know, she never knew why)
and did not understand.

A fool there was and his goods he spent
honour and faith and sure intent —
but a fool must follow his natural bent.

The fool was stripped to his foolish hide
which she might have seen when she threw him aside
(but it is not on record, that the lady tried)
so part of him lived, and most of him died."

[Disse Vers er hentede fra R. Kiplings Digt „The Vampire“, der først blev trykt i et Udstillingskatalog 1897 som Tekst til Burne-Jones' Maleri af samme Navn og senere inspirerede en paa den Londonske Varieté fremstillet „Vampyr-Dans“. Det danske „Maanedsmagasin“ bragte Digtet i April 1910. Det bestaar af 6 Vers, hvoraf her er gengivet de første to Linjer af andet Vers sammen med de sidste tre af fjerde Vers; derpaa første, tredie og femte Linje af tredie Vers og hele femte Vers, dog uden Omkvæd. De lyder i ordret Oversættelse:

Oh, de Aar, vi spilder, og de Taarer, vi spilder,
og vort Hoved og vor Haands Gerning
tilhører den Kvinde, der ikke vidste hvorfor
(og nu véd vi, at hun aldrig vidste hvorfor)
og som ikke forstod.

Der var en Taabe, og han ødede sit Eje,
Ære og Tro og sikker Hensigt —
men en Taabe maa følge sit naturlige Hang.

Taaben blev klædt af til sit taabelige Skind
hvilket hun kunde have set, da hun stødte ham fra sig;
(men der er intet overleveret om, at Damen prøvede derpaa);
derfor levede en Del af ham, men det meste af ham døde.]

Kun om Natten, naar han „ligger ovenpaa en høj
Stak og ser paa de Millioner af Stjerner,“ kan han
finde nogen Tilfredsstillelse ved at tænke paa, „hvor
ubetydeligt én Mands Liv er blandt disse tusinde
Verdenen.“

De sidste Meddelelser fra Ernst — af Juni 1910, April 1911 og April 1913 — bringer dybere set intet nyt om hans Forhold og Sindsstemning.

I 1911 sælger han sit Land „og bor for Tiden som „Dybsø-Fisker“ i et lille Fiskerleje.“ I 1913 skriver han fra en lidt større Havnestad, hvor han nu „er en Slags Kontorist, nemlig jeg (i Stedet for som før at lade og losse Damperne, der kommer her) nu fører Bøgerne over, hvad Ladning der gaar i Skibene (det kaldes tallyman). Det bringer mig 30—40 Kr. om Ugen, da dette er den bedste Tid paa Aaret. I [ɔ: in = om] et Par Maaneder vil det blive betydelig mindre. Jeg har en Motorbaad, som en Ven har laant mig for Barracoutafiskeriet i den kommende Vinter, naar der ikke er meget at tjene ved Damperne [*Barracuda, Thyrsites atun, en stor, værdifuld Fisk af Trichinridernes Familje*]. Desforuden giver jeg nogen Undervisning i elementær Mathematik, saa med disse forskellige Midler faar jeg jo til Livets Ophold.“

Ud over dette er Ernst Geisler ikke naaet.

Axel hjemme har giftet sig, og til sine varmeste Lykønskninger føjer Ernst de tungsindige Ord: „Det er jo en almindelig Ting at sige, at et Mandfolk gør bedst i ikke at gifte sig, men min Erfaring i Livet er, at hvis man kan faa en Kone, man rigtig holder af, saa er det langt det bedste. Livet faar mere Indhold og undgaar den Tomhed, der i mit Tilfælde er en daglig Byrde. Ægteskabet har Sorger og Bekymringer af mange Slags, men de er saadan

beskafne, at de er „good for the soul“ [*til Gavn for Sjælen*].“

Og i dette Ernsts allersidste Brev falder der ham i Pennen en lille Historie, som ikke kan være mere betegnende for dens Personer.

De er to, Ernst selv, den nu fyrretyveaarige, hærgede Mand, der lige kan bjerge Føden langt borte fra sit gamle Fædreland, og saa „en gammel Dansker ved Navn Petersen,“ der ogsaa lever i den lille Havneby paa Tasmaniens Kyst.

Denne gamle Mand kommer en Dag ind til Ernst „med en dansk Sangbog, og han ønskede, at jeg vilde synge nogle af disse Sange for ham.“

Men da „opdagede jeg, hvor dansk jeg er. Det gik jo temmelig godt med „Den Gang jeg drog af Sted“; men da jeg skulde prøve paa: „I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme“, saa gik det aldeles ikke. Mine Følelser fik ganske Overhaand over mig.“

Og i Brevets Efterskrift ligger der en yderligere Vemod, som er typisk for langt flere end ham selv.

Den lyder: „Jeg er bange for, at næste Gang, jeg skriver, maa det blive paa Engelsk, da Dansk falder mig mere og mere vanskeligt.“

— Denationaliseringens pinefulde Proces for den Udvandrer, der har nogen Kultur i sig, kan vel næppe fremstilles anskueligere og i al sin Simpelhed mere gribende.

BOGHANDLEREN

Der boede en højtstillet juridisk Embedsmand med sin store Familie paa en Villavej ved København. Hele Kvarteret deromkring laa i en stadig Kamp mellem den gamle idylliske Ro og Trangen til nye Fabrikker, Forretningshuse og Boliger for den talrigere og talrigere Arbejderbefolkning.

Da, kort før Jul 1868, det syvende Barn blev født — en lille Dreng, som fik Navnet Harald — var det ældste af Børnene kun 13 Aar gammel, og deres Antal øgedes til ti. Det blev vel mange Munde at mætte og vel megen Anstand at skulle opretholde udadtil. Hverken Penge eller Tid blev der rigtig Forslag i, og Børnene kom for en Del til at skøtte sig selv. Særlig gjaldt det sagtens Harald, der voksede op, da de ældre Sønners og Døtres Uddannelse stillede stedse stigende Krav til Forældrenes Midler og Arbejde, og som tilmed var af en noget tilbageholdende Natur.

Han gik i Latinskole ligesom sine ældre Brødre, men var — i Følge egen Forklaring i Brev af 3. Juni d. A. — „som Dreng egentlig ganske overladt til mig selv og kunde søge mine Venner, hvor jeg havde Lyst. Jeg omgikkes næsten ingen af min egen Samfundskreds, men fandt mine Kammerater

mellem Arbejderbørnene paa Frederiksberg og især i de Classenske Boliger. Jeg tilbragte ogsaa en stor Del af min Fritid paa Værksteder og Nybygninger. Fra Svendene, fra Arbejderbørnene og fra de fattige Hjem, hvori jeg kom, hørte jeg altid om, hvor daarligt Smaafolk har det i Danmark, og hvor uretfærdigt Smaafolk er stillet under dansk Lov og i dansk Justits. Jeg var jo en stor juridisk Embedsmands Søn, tilhørte Overklassen — derfor fandt alle det nødvendigt at vise mig Smaafolks usle Stilling i Danmark. Svendene fik mig til at læse alt, hvad der stod i „Socialdemokraten“ om Arbejderklassens Undertrykkethed. Og hjemme fandt jeg i de voksnes Samtaler ofte — dem ubevidst — fuld Bekræftelse af, hvad jeg havde hørt om Lovens Uretfærdighed. Jeg erindrer, at Fader fortalte om en velkendt Grosserer, hvis Hus var brændt, hvem Birkedommeren havde arresteret som mistænkt for Ildspaa sættelse. Paa sin Morgentur næste Morgen, sagde Birkedommeren, kom den ene efter den anden af Omegnens bedre Borgere og udtalte deres Glæde over, at Grosserereren sad i Fængsel. Flere af dem sagde rent ud, at de ikke for et Øjeblik troede, at han denne Gang havde begaaet nogen Forbrydelse — „men hold ham alligevel saa længe som muligt, det kan det storsnude Bæst have godt af.“ Fra den Samtale lærte jeg, hvor rædsom en Magt dansk Justits lægger i Haanden paa Enkeltmand, og hvor let den kan misbruges for privat Hævn. Det var jo netop, hvad „Socialdemokraten“ havde sagt hele Tiden.“ —

Henimod Haralds Konfirmationstid maatte hans

Fader af Helbredshensyn tage sin Afsked, og de følgende Aar var meget pinlige for Familien: „Vi søgte at bevare Skinnet, skønt vi var fattigere end Kirkerotter. Kartoffler og Løgsauce til Middag var en ren Begivenhed. Fra de Aar lærte jeg at kende den rædsomme „stille Fattigdom“, af hvilken der er saa usigelig meget i Danmark, hvor det fremfor alt gælder at bevare Skinnet.“

Medens der var blevet Raad til at lade de to ældre Sønner studere — henholdsvis Medicin og Jura — maatte Harald opgive sit Ønske om at studere Theologi og nøjes med at tage 1ste Del af examen artium for derefter at blive anbragt i Boghandlerlære med „haardt Arbejde og lang Arbejdstid uden en Skillings retmæssigt Vederlag.“

Efter endt Læretid fik han Plads som Boghandlermedhjælper i en Provinsby paa Sjælland og skriver selv, at som „Baggrund“ for hele hans besværlige og utilfredsstillende Liv i de følgende Aar „stod Provisoriekampen. Denne Kamp for vor politiske Ret stod for mig næsten som en Religionssag. Naar jeg sang: Ned med Estrup! saa sang jeg det saa sjælefuldt og alvorligt, som om jeg sang en Salme. Jeg plejede at gaa bevæbnet paa mine lange Spasereture, og jeg var fuldt og fast beredt paa, at hvis nogen Gendarm skulde standse mig eller forhøre mig, saa vilde jeg benytte mine Vaaben imod ham. Jeg hadede og foragtede Kongen, Regeringen og Domstolene, der tillod disse ulovlige Tilstande . . . Min Yndlingssang i de Aar var „Over de høje Fjælde“ [*af Bj. Bjørnsons „Arne“*].

Jeg vilde gerne bort fra alle de Forhold, jeg foragtede og hadede — men af en eller anden Grund tænkte jeg aldrig paa at rejse til Amerika . . . Det faldt mig ikke for et Øjeblik ind, at der kunde være Tale om, at jeg vilde rejse bort fra Danmark, som to af mine Brødre allerede havde gjort.“

I August 1889 mistede han Pladsen i Provinsen og levede et helt Aar hos sine Forældre i København uden at kunne finde Ansættelse indenfor sit overfyldte Fag.

Her overværede han d. 17. Marts 1890 for første Gang i sit Liv et Møde i Frelsens Hær.

Det var kun faa Aar siden, at Frelsens Hær — i 1887 — var naaet over til Danmark, og den stødte under sin Udbredelse endnu stadig paa en ret betydelig Modstand af baade gejstlige og juridiske Autoriteter.

Harald var religiøs og højst medfølelse med alle dem, der led og trængte, han hadede ethvert Forsøg paa Undertrykkelse og følte sig utilfredsstillet af den officielle Kristendom. Frelsens Hærs Lægmandsforkyndelse og hele sociale Program greb ham paa det stærkeste. Han sluttede sig begejstret til den.

Men Haralds Virksomhed som Soldat i den religiøse Hær, der ofte stødte sammen med baade Præster og Politi, vandt ikke Bifald indenfor den gamle Embedsmandsfamilje, hvor hans fire Aar ældre Broder nu var juridisk Kandidat og inde paa Vejen til Politimester og Dommer.

Dette skabte hos Harald en yderligere Uhyggefornemmelse ved Forholdene i Danmark, og da ogsaa det internationale i Hærens Kamp havde grebet den

unge arbejdsløse Boghandler, bestemte han sig i Sommeren 1890 til at rejse til Amerika.

„Jeg forlod Danmark,“ skriver han, „fordi jeg ikke kunde finde Arbejde, fordi jeg indsaar det uheldige i, at jeg skulde arbejde i Frelsens Hær i Danmark og komme i Vrøvl med Politiet, samtidig med at min Broder søgte en Fremtid som Politimand, fordi Militærtjenesten stod for Døren, og jeg var rød Antimilitarist, fordi jeg var utilfreds med de sociale og politiske Forhold . . . Jeg husker ikke, at jeg nogensinde havde været interesseret i Amerika. Jeg havde saa at sige intet læst om Landet eller dets Stats- og Samfundsindretninger. Det eneste, jeg vidste, var, at dér kunde jeg begynde paa bar Bund og arbejde mig selv frem uden at have en Sjæl at takke derfor uden mig selv — og det lokkede mig. Jeg havde iøvrigt de vildeste og mest romantiske og upraktiske Idéer om, hvad jeg vilde tage fat paa — jeg var „grønnere end en grøn Ir-lænder“.“

Det er særlig sin 10 Aar ældre ugifte Søster i København, som Harald flittigt skriver til derovre fra, og der foreligger bevarede Breve til hende, en yngre Søster og Forældrene fra 17. November 1890 til 9. April 1913; desuden 4 Breve — fra 3. December 1912 til 30. August 1913 — til en Korrespondent i København.

Paa Trods af en meget stor Lakune for Aarene 1900—1907 vil det dog være muligt paa Grundlag af det foreliggende Materiale at tegne en Profil af Haralds Udvikling, fra han som 22-aarig Arbejdsløs

og Soldat i Frelsens Hær gik i Land i Hoboken og til den Dag i Dag.

Det første bevarede Brev — som er mærket Nr. 5 — er skrevet fra en lille Avenue i Brooklyn, hvor Harald har faaet Ansættelse hos en dansk Værtshusholder som en Slags Opvasker. Arbejdet dér er haardt, og Logiset daarligt; men det generer ikke den unge Mand, som ene og alene er optaget af Frelsens Hær i Amerika og Frelsens Hær i Danmark. Om den danskes Virksomhed beder han Søsteren stadig skaffe ham nøjagtig Underretning, og om den „Officerskongres“, som „den amerikanske Hær“ lige har holdt i New York og Brooklyn fortæller han helt betaget.

Det af de store Møder i den Anledning, som han selv fik Lejlighed til at overvære, var „et saa straalende Møde, at man skal lede længe for at finde Magen dertil. Hvad der mest overraskede mig, var at se Hærens Household-Corps [*Garde-Korps*], et glimrende uniformeret Korps med hvide Hjælme og lys Uniform. Hvad Arbejde, Korpsen udfører, véd jeg ikke, men jeg tror nok, det arbejder ved Fattigplejen . . . Naar jeg har fri om Aftenen, er jeg stadig til Møde i Brooklyn 6te Korps kun et Par Hundrede Alen herfra! Jeg taler hver Aften paa Dansk (naar de andre, der sidder paa Platformen, har talt, siger Kaptajnen: „Saa har vi her en Broder fra Denmark, som vil sige et Par Ord i sit eget Sprog — jeg haaber, der maa være nogen her tilstede, som forstaar ham“) — Engelsk tør jeg ikke tale endnu — men jeg forstaar alt, hvad der bliver

sagt. Vi har en smuk Sal, fuldt Hus hver Aften og gode Møder.“

Forøvrigt beder han venligt om Portrætter af et Par af Familjens Medlemmer for saaledes at faa sin „Portrætsamling“ af dem alle kompletet, og han er endnu ikke fjernere fra verdslig Læsning end at han beder om at, hvis de hjemme skulde være „i Uvished med hvad de skal give mig i Julegave,“ saa „vil Ingemanns Morgen- og Aftensange, Bjørnsons Fortællinger eller I. P. Jacobsens samlede Skrifter være velkomne; „Juleroser“ har jeg selv bestilt . . . Nu slut — Klokken er 12¹/₂ Nat, og Kl. 7 Morgen begynder en ny 13—20 Timers Arbejdsdag.“

D. 16. Maj 1891, fortæller Harald i et Brev af 1. Juni s. A., sagde han til den danske Værtshusholders „store Ærgrelse Farvel. Lidt Trøst havde han jo i, at han havde faaet en ny dansk „greenhorn“ 14 Dage før til pantryman [Køkkenkarl], men han vilde dog helst have beholdt mig.“ Harald faar udbetalt som Rest af Tilgodehavende for 8¹/₂ Maaned 34 Dollars, flytter til New York og melder sig efter faa Dages Hvile paa et Fæstekontor som Farm-Arbejder.

Han har i New York en noget flygtig, to Aar ældre Broder, August, der fra Latinskolen fik en Kontorplads hjemme, men udvandrede og for Tiden ernærer sig som en Slags Handelsagent. Han „var med og spurgte om Arbejde for mig, idet han meddelte, at jeg talte Engelsk, Tysk og Skandinavisk. Nu vidste Fæstemanden rimeligvis ikke, at der var andre Skandinavere end Svenskerne — hvad der

er en almindelig Tro i N. Y., hvor der vimler med Svenskere — ligesom min elskede Kaptajn kaldte mig „swede“, hvad jeg ikke gad protestere imod. Og saa kom der en pæn ældre Herre og spurgte efter en „swede“, der kunde tale Engelsk. Saa blev jeg præsenteret, og skønt jeg tilstod, at jeg ikke var indviet i Malkningens Mysterier, samt ikke forstod mig paa Heste, ligesom jeg ikke turde paastaa, at jeg var dygtig i Plovning og rent ud sagt aldrig havde givet mig af med Landvæsen — saa blev jeg dog antaget, men rigtignok med den lille Begyndelsesgage 10 Doll. for første Maaned (derefter 2 til hver Maaned indtil 16 ell. 20).

Manden, jeg arbejder hos, er en Theaterdirektør, og Farmen er hans Landsted. Her er en temmelig stor Frugt- og Køkkenhave og nogle Græsmarker, det er alt. 2 Køer og 3 Heste samt Høns . . . Maden er fin og god samt fint serveret. Behandlingen er særdeles god. Manden er i N. Y. fra 8—4, saa vi gaar og passer os selv. Damerne blander sig heldigvis ikke i Arbejdet. Foruden mig er der 1 Karl til, f. T. en Svensker, der ikke forstaar Engelsk. Det var for at faa en Tolk, at Manden antog mig. Jeg forstaar fuldt og taler temmelig godt Engelsk. — Havearbejdet er Lugning, Skufning, Hypning. Den grovere Skufning besørges med Plov og Hest, og Haven holdes slet ikke ren som Haverne hjemme; Sten og Ukrudt bliver liggende paa Stedet — aldrig Rivning. Jeg malter nu ganske godt, men Seletøjsmysterierne er jeg noch nicht indviet i. Jeg synes godt om Pladsen, og „Herskabet“ synes godt om mig, saa dette er jo meget godt.

Manden sagde i Aften, at det var mest Profit for mig at blive staaende hele Aaret, for der var slet ikke noget at gøre i Vintermaanederne uden Staldtjenesten („og naar den er forbi, sætter Du Dig ganske rolig ind ved Kakkelovnen og læser i dine Bøger“), og dog vanker der om Vinteren foruden fuld Løn Jule- og Nytaarsgaver. Vort Værelse er uhyre elegant i Hovedbygningen imellem de andre Soveværelser. Tæppe paa Trappen og fint nyt Tæppe over hele Gulvet hos os. Ekstrafint Sengetæppe. Den Slags bød Olsen i Brooklyn ikke paa. — Noroton ligger 40 miles fra New York, omgivet af henrivende Skove og med Vand til alle Sider . . . Alle Farmene her er Herskabspladser („Gentlemen places“) ligesom Skodsborg hjemme, og om Søndagen vrimler her med elegante Køretøjer. For at det kan blive til noget, byder Noroton paa 3 Kirker (til en Plads mindre end Hellerup), og da der langs Landevejen mellem de andre Avertissementer findes smaa Bibelskrifter malede, saa formoder jeg, at der ogsaa findes noget Missionsvæsen her. Saa heller ikke i den Henseende kan jeg klage.“

5. Juli-Brevet fra samme Aar bekræfter, at „jeg ikke er bleven køligere i min Begejstring for Noroton, siden jeg sidst skrev dig til. Foruden de mange Behageligheder ved Pladsen, som jeg har opregnet i mit Brev, byder den nemlig paa Strandbade i frisk Vand direkte fra Hovedoplaget — Atlanterhavet — saa henrivende salt og frisk, som jeg ikke har prøvet det før. Vi gaar i Vandet paa Gaardens Grund, idet Skoven gaar lige ud til en af Atlanterhavets Bugter. En anden Fordel ved at bo ved

Stranden er den, at her aldrig er for hedt, idet Atlanterhavet stadig sender en af Skovene afdæmpet Brise ind over os. Den, der kender noget til New Yorks Temperatur (højeste Temperatur i Juni Maaned var 108 Grader i Skyggen d. v. s. saa meget som 30—40 Grader af den Størrelse, I holder i Danmark), vil vide, hvad det vil sige, altid at have frisk Luftning. I de sidste 14 Dage har vi høstet Hø. Derved fik jeg Lejlighed til at vise min Færdighed i at bruge en Le, idet jeg havde at slaa alt, hvad Maskinen ikke kunde tage. Det gik godt nok — bedre end da jeg blev betroet en Hest og Hestrive. Jeg havde nemlig aldrig før haft med en Hest at bestille og kendte ikke de engelske Ord for hyp, staa osv. Det fik jeg dog snart lært, men da jeg en Dag stod et Øjeblik ned af Riven, saa løb Hesten hjem og smadrede efter bedste Evne baade Rive og Seletøj. Saa fik vi lavet begge Dele i Orden igen, men to Dage efter lykkedes det det samme Bæst (Hesten, ikke mig), at knække Hjulakslen af. Nu er det dog ogsaa repareret for to Dage siden, men Smeden erklærede, at selv om det ogsaa var lavet saa stærkt, han formaaede, saa vilde han dog ikke garantere, at Riven vilde holde, naar jeg igen vilde rive Træer op med den — eller samle Stengærder i Bunke — og der er 3 Agre endnu at rive! . . . Apropos! Jeg kunde ønske, at Du i dette Øjeblik kunde sidde her paa mit Værelse med Udsigt over Søen, hvor der vrimler med Skibe — og saa høre Klokkespillet paa Methodistkirken give en Snes henrivende Salmemelodier til bedste . . .

Det var et galt Udtryk, jeg brugte, da jeg kaldte

min Principal Theaterdirektør. Han er Skuespildirektør ell. rettere Skuespilejer. Intet Theater her har sit faste Personale, Theaterdirektøren har kun Theater med Mandskab, almindeligt brugelige Rekvizitter og Kulisser og nogle Statister. De dygtige Skuespillere og -inder lader en eller anden Forfatter skrive et Stykke efter hans eller hendes Anvisning og afpasset efter de Kræfter, han eller hun har skrabet sammen. Saa lader Direktøren for det nydannede Selskab forfærdige alle Rekvizitter osv., rejser Landet rundt og giver Stykket 1 Uge i hver By — aldrig mere. Slaar Stykket an, spiller han det hele sit Liv, som f. Eks. en Skuespiller, der nylig døde. Han rejste omkring med et tysk Selskab og fik derved lært den morsomme „anglo-germanske“ Dialekt. Saa lod han i 1868 (otte og tres) en Mand skrive et Stykke „Fritz“, hvori han var Hovedpersonen og spillede Anglogerman. Det slog an, og lige til for 1 Maaned siden har han 6 Gange ugentlig i mere end 20 Aar spillet „Fritz“. Nu vil hans Søn fortsætte Forretningen og for Resten af sit Liv spille „Fritz“ . . .

— Paa Trods af sine beskedne økonomiske Forhold sender Harald dog pr. 13. Septbr. „fem Dollars, som jeg vil bede Dig benytte for en fornuftig Fødselsdagsgave for Fader.“ Iøvrigt er „alt ved det gamle,“ han er kun lykkelig ved at kunne berette, at „din lille Broders Navn vil i disse Dage blive læst af nogle hundrede tusinde Personer. I forrige Uges War-Cry [*Feltraab, Krigsraab, Titlen paa Frelsens Hærs officielle Organ*] var der nemlig et Forslag om, at hver U. S. Soldat skulde give 1

Dollar hver (uden Hensyn til hvad de tidligere har betalt) til Fordel for Opførelsen af en ny Kontorbygning i New York (vil koste 175,000 Dollars!). Jeg har selv haft samme Idé, og gik straks ind paa Forslaget, og da min Dollar var den første, der blev sendt ind, blev det Brev, der medfulgte Dollar'en, aftrykt i War-Cry i Redaktørens Spalte, Bladets fineste Plads. Jeg er stolt. Er Du? — Jeg har nu 15 Dollars om Maaneden, saa lidt Skillinger har jeg jo paa Kistebunden. Det kriblede svært i mig, da Kommandør Bratt for to Uger siden averterede efter Mandskab for den amerikanske „social wing“ (Fattigarbejdet) — og da Major Perry averterede for Kontormandskab forrige Uge. Det er nemlig sin egen Sag at bo i Connecticut, naar det gaar løs med store Møder i New York.“

To Aar bliver Harald dog som Avlskarl ude paa Landstedet, stadig tilfreds med sit Herskab, som taler venligt til ham og samtidig øjensynligt udnytter ham saa meget som muligt; i Slutningen af Maj 1892 skriver han, lige betegnende for Herskabet og for ham selv: „Om 3 Uger begynder Høhøsten, og Herren overraskede mig forleden Dag med at erklære, at jeg var Mand for at besørge den med blot en ung Fyr til Hjælp. Jeg vilde jo helst være fri for den Ære og meddelte derfor, at jeg mistvivlede, at jeg forstod mig tilstrækkeligt paa at køre Slaa-maskine, læsse og køre ind osv.; men der hjalp ingen kære Mo'r — han holder nu engang fast ved, at jeg kan udrette alting. Well — we'll do our best [*Ja — saa maa vi jo se at gøre vores bedste*].“

Da han skal til at begynde paa denne Høhøst og har faaet „en rask Karl“ til Hjælp, gaar den gode Hjælp „hjem igen til New York uden at sige et Ord iforgaars Nat. Jeg havde endda tilladt, at han maatte bo i mit flotte Værelse i Stedet for i Badeværelset, hvor vor Mo'er vilde putte ham.“ Derpaa „fik vi efter megen Besvær fat i en irsk Jernbanearbejder med Kone. Der var daglig Vrøvl med dem for henvend to Uger — saa rejste de. Saa tog jeg fat med Slaamaskine og fraregnet, at jeg knækkede Tandhjulet, gik det bedre end nogen Sinde i de sidste Aar. Til Hjælp fik jeg en Malersvend, Invalid fra Borgerkrigen . . En Cirkusberider og Pjerrot gjorde god Nytte som Høstkarl.“

Muntert supplerer Harald sine Skildringer fra Lystejendommen med en Fremstilling af de „Pigekvaler“, den velhavende, amerikanske Landliggerfamilje er udsat for: „Laura (smudsig-orange) gik for 3 Uger siden; Emma (bleg-sort-gul) kom og gik 5 Dage efter; Harriet, der blev forskrevet og kostede 44 Kr. i Fragt (hun er mørkebrun) er her endnu, men hun forstaar ingenting. Hun forbliver dog her, til Fragten er afbetalt. Ada („røget“ og desuden altid snavset) kom til Hjælp som Kokkepige og gik ti Dage efter. En Uge efter dukkede hun uventet op igen og plager mig med tynd Kaffe og en snavset Budding. Hver af dem kostede 4 Doll. til Fæstekontoret samt fri Rejse.“ Frøken Ada efterfølges imidlertid hurtigt af Dolly, som rejste igen, uagtet hun fandt, at „her var godt,“ men hun havde været her hele 28 Dage, og det var for meget for en ærekær Negerpige. Kl. 6 Fredag Aften kom Principalen tilbage [*fra et af*

Fæstekontorerne i New York, hvor han maa have været en stadig Gæst] med en stiv, bebrillet, hvid Pige; hun var den værste.“ I Anledning af, at denne nye Pige serverer Frokosten 1 à 1½ Time senere end foreskrevet, gaar Principalen — efter at først Harald beskedent har protesteret — høfligt „ind og bad om Forklaring. „Var ikke færdig før nu,“ var Svaret. Saa spurgte han, hvad Tid, hun stod op. Han mente, det var for sent; men hun mente nej. — Saa kunde hun gaa. — All right — det var netop hendes Ønske, da hun ikke kunde faa sit eget Værelse, men maatte sove med den anden Pige. — Principalen forlangte dog først godtgjort Fæstepenge og Jernbanepassage; ellers maatte hun blive her, til det var betalt i Arbejde. „Nej,“ hvis han prøvede at holde hende tilbage, vilde hun sætte sig i Gynge-stolen og ikke arbejde. — Da han gik ud, gik hun ind til Fruen og gjorde et rædsomt Spektakel, indtil hun fik Lov til at gaa straks. Men de Rejsepenge, hun tilmed fordrede, fik hun ikke.“

Heller ikke ellers forlader Haralds Humor ham, som naar han i et Brev fra Slutningen af Maj 1892 indlægger det betegnende Udklip fra et af de store New Yorker Blade: „Kejserinden af Østrig er en fuldendt Kunstnerinde. Hun er uddannet af sin Fader, den nuværende Konge af Danmark, som før sin Tronbestigelse tjente sit Brød ved at give Under-visning i Tegning og Maling.“ —

Samtidig sender han kærligt den for ham betydelige Sum, 5 Dollars, „for en Fødselsdagsgave for Moder“ og protesterer senere ivrigt mod, at han

ikke skulde vedblive at interessere sig for de Familjeanliggender, der skrives til ham om, selv om det er Frelsens Hær og hans Fritidsgerning som Soldat i den, der fylder baade ham selv og hans Breve i den Grad, at Familien gentagende har bebrejdet ham det som for stor en „Ensidighed“.

Ikke blot den Boothske Forkyndelses religiøse Indhold, særlig Spørgsmaalet om „fuld Frelse“, optager Harald paa det mest levende, men ogsaa Hærens praktiske Gerning, „Feltarbejdet“ med de missionerende Møder, Bladsalg, Hus- og Sygebesøg og — ikke mindst — dens „sociale Arbejde“ for alle Samfundets Stedbørn og Udstødte, Herbergerne, Slumarbejdet, Eftersøgelsesvæsenet, Redningshjemmene.

„Maaske,“ skriver han d. 20. Juni 1892 til Søsteren, „vil Du sige, at et Frelsermøde er for larmende. Well — gaa til et Soldatermøde, et Helliggørelsesmøde eller et „3 Timer ved Korset“. Saafremt Du i den lutherske eller nogensomhelst anden Kirke kan vise mig et Møde, hvor Du selv er kommen Gud nærmere end i et „3 Timers“ Møde i Hæren, saa skal Du faa min røde Trøje til Pudseklud, og jeg skal lade Dig ommodernisere min ny Soldateruniform . . Du véd, at Onkel Anton [*en Præst i Danmark*] sagde, at han havde aldrig blot tænkt sig, at Kristendommen kunde forkyndes saa simpelt, saa dejligt, som han hørte den forkynde paa et stille F. H. Møde (ved den evang. Alliances Møde i Kbh.). „Jeg vilde samle Jer som en Høne samler Kyllingerne under sine Vinger. Men I vilde det ikke.“

— Det bliver selvfølgelig ikke mindre med Haralds „Ensidighed“, da han beslutter sig til at træde fuldt ud i Hærens Tjeneste. Efter at have været Avlskarl sine 2 Aar faar han sin Plads opsagt, da Ejeren vil sælge, og søger da og faar midt i November fast Plads ved Frelsens Hærs Hovedkvarter i New York som Assistent i den statistiske Afdeling. „Kære Broder,“ hedder det i Afdelingschefen, Major Perrys Svar paa hans Ansøgning, „jeg tror, Du vilde passe udmærket til den paagældende Stilling, men selvfølgelig er den ikke til at lægge mange Penge op paa. Vi kan tilbyde Dig 7 Dollars om Ugen . . Det er fast Arbejde og vil komme til at foregaa saa at sige i Baggrunden eller mellem Kulisserne, saa at det vil have den inderligste Føling med vor store Krig imod Synden; dine Aftener og Søndage vil være dine egne, saa at Du kan deltage i saa mange Møder, som Du blot ønsker.“

Harald er „sjæleglad;“ han kommer til at bo i en „rolig, stille Gade ikke langt fra New Yorks Forretningskvarter“ hos en „Methodistdame“ for „1 $\frac{1}{2}$ Dl. om Ugen,“ saa lever han for de øvrige 5 $\frac{1}{2}$ Dollars om Ugen fortræffeligt og laver Mad hjemme Morgen og Aften i sin Kogeovn sammen med en Kammerat i Hæren, „der arbejder ved samme Pult og lever her i Huset. Vor Kontortid er fra 8 $\frac{1}{2}$ —10 $\frac{1}{2}$, Bøn 12 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{3}{4}$, Middagsmad i en af de nærmeste Restaurationer 12 $\frac{3}{4}$ —1 $\frac{1}{4}$, Arbejde 1 $\frac{1}{4}$ —5. Efter 5 (Lørdag Kl. 2) er jeg min egen Herre.“

Dels er det allehaande statistisk Kontorarbejde, han udfører, dels maa han oversætte til „War-Cry“

fra de skandinaviske Sprog og forøvrigt — altid til sin største Glæde og Tilfredsstillelse — tage en Haand i med ved al mulig forekommende Gerning.

Det hedder saaledes i Brev af 6. Maj 1893: „Jeg har det selvfølgelig f. f. — yderst tilfreds med Tilværelsen. Denne Uge har mit ellers lidt ensformige statistiske Arbejde været livet op med andet Arbejde, idet jeg en Dag agerede Tapetserer i Majorens Kontor, en Dag hængte i som Oversætter og i de sidste to Dage har kopieret Skøder, Lejekontrakter og andre juridiske Dokumenter . . . Siden jeg skrev sidste Linje har jeg 1) været paa Apotheket for Fru Perry, 2) fulgt Fru Perry, Kommandør Booth og andre Stabsofficerer paa Jernbanen, 3) nu venter der nedenunder 2 Haandkufferter paa at blive bragt til min Kaptajns Kvarter.“

Der har været Tale om, at Harald i Hærens Tjeneste skulde forflyttes til København; men det er indtil videre opgivet: „Naa der er jo nok at gøre for mig her, ogsaa med Hensyn til Feltarbejde, jeg er nu en taalelig dygtig Platformarbejder — særlig føler jeg mig hjemme i Helliggørelsesmøderne — og da jeg kan tale Skandinavisk og Tysk, er jeg undertiden til Nytte ved „Fiskeriet“ nede i Salen. Det gaar stadig paa, at jeg under Bønnemødet bliver kaldt ned fra Platformen, fordi en „Fisker“ har fundet en Mand nede i Salen, der ikke taler Engelsk. Saa anses det som en Selvfølge, at jeg kan tale med ham, og som Regel slaar det til. Det er for en Del Sømænd, jeg derved bliver bekendt med, og som siden, hver Gang de kommer til New York, kommer ind og hilser paa mig. Jeg har derfor en

ganske god Skare virkelige Venner selv blandt de ufrelste.“

De følgende 3—4 Aar i Haralds Liv staar saa fuldkomment under „Hærens“ Tegn, at det stundom næsten kunde være vanskeligt at afgøre, hvad Land han egentlig skriver fra, hvis det ikke var for de amerikanske Adresser og Stednavne i Brevene. Han har Himlen over sig og i sig og føler sig alene som dens internationale Tjener og Soldat, der kæmper paa en Plet af Jorden, som i og for sig kunde være en hvilkensomhelst anden.

Helt fanatisk og samtidig med en pudsig, forretningsmæssig Vending siger han i et Brev af 31. Maj 1893: „I Samtale er jeg endnu mere ensidig, da jeg stadig stopper ethvert Forsøg paa at bringe Samtalen paa interessante Emner og beder vedkommende holde sig til Spørgsmaalet: Er Du frelst? Er Du saa god, som Du kunde være? Er Du lig Jesus i et og alt? Jeg har søgt at blive mindre ensidig i mine Breve til Jer, skønt jeg ikke holder af at tale om andet end Frelse og alt til Faget henhørende.“

„Det kan synes til Jer,“ fortsætter han, „at det maa være haardt at give Afkald paa „Verden“. Det synes utroligt for en 6 Aars Tøs, at hun nogensinde kan give Afkald paa sin Dukke. Men hun gør det en skønne Dag, fordi hun ikke har nogen Lyst til at lege med Dukken og betragter den som en dum, meningsløs Ting. Paa samme Maade taber et frelst Menneske i Frelseøjeblikket uden Spor af Paavirkning Lyst til „Fornøjelser“, Theater, Bal, Dans,

Kaffeselskab og Kaffesladder, Tobak, Spillekort, Væddeløb osv. osv. Dagen efter skammer han sig over, at han nogensinde har været saa dum at lege med disse intetsigende „Dukker“. Genfødsel er mere end et smukt Dogme, Talemaade, poetisk Vending. Det er en Kendsgerning i ethvert frelst Menneskes Liv . . . Du taler stadig om Frelse, fuld Frelse, Frelse fra Tobak, Drik, Theater, Dans, Selskabsliv, fine Klæder, Juveler o. s. fr., som om det alene var Hærens Lære. Det er splittergalt. Det er kun i de lutherske Lande, at alle disse Ting er tilladte. Alle Kirker her, der duer noget, lærer det samme som Hæren og lærte det samme flere hundrede Aar, før General Booth tog fat. Kristendom herovre og i England mener noget mere end i de lutherske Lande. Men derfor staar jo ogsaa de lutherske Lande (især Danmark) nutildags som de mest gudsforladte Lande. Glem ikke, at det lutherske Land Danmark staar saa uhyre lavt, at kun ét Land (Bayern tror jeg) er mere fordrukkent, at flere Mennesker berøver sig selv Livet i Danmark end i andre Lande, og at Fattigdommen er saa omgribende i Danmark. Visse- ligen „Herren har forladt sit Folk“, vilde Biblen sige, hvis den talte om Danmark. Kend Træet paa Frugten. De evangeliske Lande er mere velstaaende, mere lykkelige, mindre forfaldne og har færre Selvmordere end det lutherske Land Danmark, hvor Præsterne ryger og drikker — selvfølgelig „til Maade“. Nej, saa hellere være Fanatikere end bære Skylden for hele Landets Forbandelse.“

— Overfor sin letsindige Broder i New York, Au-

gust, anvender Harald al sin Indflydelse paa det religiøse Omraade, men kun med forbigaaende Held; Broderen rejser bort og forsvinder baade for ham og Familien. Derimod bliver hans yngre Broder, en ung Styrmand, Otto, der med sit Skib oftere kommer til New York, „frelst“ og bliver sin Religion tro.

I Sommeren 1893 tager Harald Frelserhærens Officerseksamen og arbejder som Løjtnant stadig videre ved Hovedkvarteret og i „Feltarbejdet“. Aaret efter forlover han sig — efter indhentet Tilladelse fra Hovedkvarteret — med en ung Pige, der staar som Soldat i Hæren, og er Datter af en ret tarvelig stillet, indvandret, tysk Kontormand.

Hun holder efter Moderens Død Hus for Faderen, og det er længe et stort Spørgsmaal, om Samlivet med Faderen skal fortsættes, ogsaa naar hun engang har haft Bryllup.

Harald skriver til sin Søster, at skønt Faderen „aldrig har gjort en Kat Fortræd eller kunde falde paa at gøre det“ vilde det, paa Grund af hans kølige og tørre Karakter, „med ham i Huset være umuligt at faa et hyggeligt lille Salvationisthjem med den Bøn og Sang, som hører til i et saadant Hus.“

Derfor tænker han sig Muligheden af, at der fra en Paarørende hjemme kunde skaffes ham de „Par Hundrede Daler at begynde med,“ som vilde „være Betingelse for mit eget Hjem;“ fra „Stabschefen“ venter han nu i den allernærmeste Fremtid „bestemt Besked paa mit Giftermaalsandragende.“ Men da der efter to Maaneders Forløb stadig ingen Penge er kommen fra Danmark, har Harald d.

14. Maj taget det overtvært og som Efterretning sendt „Venner og Bekendte i Danmark 25 Indbydelseskort til mit Bryllup,“ der skal finde Sted i Juni: „Den danske Major vil forrette Vielsen. Jeg vil søge at faa arrangeret først en Banket for Soldater og Bekendte i vor lille Sal. Da Bryllupet vil blive offentligt — 25 cts. pro persona — tror jeg nok, jeg kan faa Korpset til at betale for Bryllupsgildet. For sandt at sige har jeg ikke en Skilling selv. Hvor Guldringen skal komme fra — her bruges kun én Ring — for Bruden, véd jeg ikke, men har jeg kommet vel over alt det andet, saa kan jeg vel ogsaa faa den. I værste Tilfælde kan Emmys Morders gamle Vielsesring fikses up igen. — Min Løn vil blive 10 Doll. til at begynde med, men jeg haaber inden et Par Maaneder efter Bryllupet at faa 12 Doll.; Chefsekretæren lovede mig at hjælpe mig dertil. Emmy maa mindst have 8 Doll. om Ugen for Husholdningspenge — Husleje etc. indbefattet — saa 10 Doll. er svært lidt. — Hvad Bryllupspræsenter angaar, da foretrækker Emmy noget rigtigt dansk i Stedet for, som jeg foreslog, rede Penge, som vi selv kunde købe noget for. (Det er vistnok højst udelikat, at jeg i det hele taget taler om Præsenter, men jeg er nu engang lidt praktisk anlagt). En af Emmys Veninder — hvis Fader er værd nogle hundrede Millioner Kroner — lovede at udstyre hende med Undertøj etc. Jeg har selv købt en ny Natskjorte, en ny Uldskjorte og en ny rød Trøje, saa jeg er jo storartet udstyret. Kun forlanger Emmy, at jeg skal i det mindste have et Par nye Bukser — „men det kalder a mi' Død Fraadseri“.“

Af et Brev omtrent et Aar efter — d. 27. Marts 1896 — fremgaar, at de unge Folk har faaet rejst Penge til at grunde eget Bo, og at den Gæld, de derfor har maattet stifte, allerede er saa godt som afbetalt. Ægteparret bor „lige ved Hovedkvarteret, i 12te Gade, i et nydeligt Hus i en meget rolig og fin Gade. Der er én Familie paa hver Etage — ialt fem.“ Og Harald beskriver lykkelig det hele, fra Entréen med „Døre til Hejseapparat, Badeværelse og Kloset, Køkken og Spisestue“ til samtlige Værelser, Spisestuen, Ægteparrets Soveværelse og tre andre Værelser, som de „lejer ud til Salvationister,“ hvorigennem „vi har vor lille Lejlighed næsten frit ... Jeg gaar til Kontoret Kl. 8¹/₂, Emmy sover som Regel til 9 eller 9¹/₂, saa jeg laver min Frokost til selv. Kl. 1 har vi Middagsmad, og Kl. 5 lukkes Kontoret. Vi spiser til Aften (som Regel igen varm Mad) Kl. 6 og gaar til Møde Kl. 8. Kl. 11 gaar vi til Sengs ... Vore finansielle Omstændigheder er disse: Min Løn er 11.00 om Ugen (jeg skal snart faa den forhøjet) og 5—6 for Værelserne. Deraf faar Emmy 5 Doll. til at føre Hus for. Jeg bruger 1.00 for Livsassurance og Smaaudgifter. Huslejen er lidt over 6.00 om Ugen [25 Doll. om Maaneden], saa der er 4 Doll. tilovers. Hidtil har de gaaet til at betale for Møbler etc., men om 2 Maaneder vil alt være afbetalt, og saa kan vi begynde at spare lidt op, lægge c. 20 Doll. til Side hver Maaned. Udgiften til Klæder er jo ikke stor, da vi begge bruger Uniform fra Morgen til Aften, saa vi behøver ikke at løbe efter Moden.“

Med særlig Glæde dvæler han ved Køkkenet med „almindelig Ovn og Gaskogeapparat, Køkkenbord,

under hvilket er 2 store Vasketruge med varmt og koldt Vand (Badekar af Zink har ligeledes varmt og koldt Vand), Isskab og Køkkenskab“ og ved det store Bogskab i Spisestuen „af elegant poleret Egetræ, som Emmy og jeg forærede hinanden for Jul,“ og hvori findes „en udmærket Samling Bøger.“ I Spisestuens „faststaaende Porcelænskab“ findes „et storartet Sæt blaa-dekorerede Fade og Tallerkener,“ en Bryllupsgave fra den tidligere nævnte meget rige Dame, som først har sendt den „for en Maaned siden, vore andre Bryllupsgaver (Sølvskeer fra Danmark og Limonadesæt med slebne Glas etc.). Emmy er uhyre stolt af sit Porcelænskab og har ogsaa Grund dertil. Jeg er stoltest over Bogsamlingen.“ Haralds Broder, Otto, har været med sit Skib i New York, besøgt ham flere Gange og foræret „Emmy et nydeligt Gulduhr i Stedet for hendes, der var stjaalet for nogle Maaneder siden. Otto var i bedste Velgaaende og bad mig hilse Jer alle.“

Men, er saaledes alting godt og vel inden Døre, har der „paa Hovedkvarteret“ været et overordentlig stærkt „Røre“, som baade optog og ængstede Harald. I bevægede og stærke Ord skildrer han, hvorledes „Kommandør Booth, Generalens Søn, fik Farvel-Ordre, samtidig med at næsten alle de andre Kommandører (Taylor i København iberegnet) fik deres Ordre.“ Men Booth nægtede at adlyde. „Chefsekretæren, Brigader Perry, og andre Officerer, såa, at han forberedte sig til at løsrive Hæren fra det internationale Hovedkvarter, og underrettede London, der straks sendte hans Broder og Søster og

andre højere Officerer herover for at overtale ham til at adlyde. Det vilde han ikke, forlod Frelsens Hær og stiftede en ny Hær. Nogle faa Stabsofficerer og et Par Korps har sluttet sig til ham, men alle andre Officerer og Soldater er tro til Frelsens Hær. Ballington Booths Fejl var den, at han forsøgte at slippe igennem uden Kamp. Ved at læmpe Hærens Methoder efter de velstaaende Amerikaneres Smag og ved en hel Del Humbug og Løgn fik han de riges Sympathi og Penge. Han indkasserede tusinder af Dollars for Herberger etc. og gjorde aldrig noget for de fattige. Og samtidig med den rigelige Pengeforsyning kom en hidtil ukendt Luksus og Overdaadighed ind blandt mange af Officererne. Der var saa megen Løgn og Hykleri her, at jeg tit var ved at opgive Kampen, men Perry fik mig til at blive ved at sige, at hvis jeg gik, vilde her blive en god Mand mindre og Plads for en anden Hykler her paa Hovedkvarteret. Iaften venter vi vor ny Kommandør, Booth-Tucker, der tidligere var i Indien. Under ham vil aldeles sikkert Frelsens Hær blive for de fattige, hvad vi burde være, og hvad vi giver os ud for at være. Vi vil faa det lidt knappere med Penge i Begyndelsen, og der vil blive lidt Vrøvl med Ballington Booths Hær, men den vil inden et Aar aldeles sikkert være bleven en fin Mission for de rige — eller slet ikke eksistere. Med den Besætning, han raader over — netop hver eneste af de Officerer, som levede i Luksus og ikke havde det mindste af Jesu Kærlighed og Selvforsagelse — er hans Bevægelse allerede dømt til Undergang.“

Haralds Julebrev i det følgende Aar — 1897 — til sin yngste Søster, der er kommen til Amerika og bleven gift derovre, berører ikke nærmere de indre Stridigheder i Hæren men omtaler udførligt, hvor glad han er over, gennem Oberst Perrys endnu varende Indflydelse, at være avanceret til „en ny Stilling som Hoved-Bogholder“ med to Bogholdere under sig. Han gør detailleret rede for Karakteren af sit omfattende Arbejde, der giver ham „alt det at gøre, jeg kan overkomme i Kontortiden, og fuldt op at gøre efter den; men det er kun en Grund mere for mig til at holde af det Arbejde.“ Lige nu har han gjort Balancen op for det „halve Finansaar“, som netop er omme, og „Kontierne for det aandelige og det sociale Arbejde balancerer med 688,907 Dl., Forretningskontoen med 204,153 Dl., tilsammen omtrent nihundredetusinde Dollars alene for 6 Maaneder.“ — Det fremgaar af et senere Brev, at hans Løn nu er 60 Dl. om Maaneden.

Heller ikke det næste Aars Julebrev hjem til Danmark eller det følgende Brev hjem — af 6. Marts 1899 — kommer ind paa Hærens indre Forhold; de beretter kun om Flytninger, han og Hustruen har maattet foretage af praktiske Grunde, og som de er tilfredse med; de har det begge „rigtig godt“ og han er stadig i den samme Stilling ved Hovedkvarteret.

Men d. 17. November 1899 indledes Haralds Brev til sin „Kære Fader og Moder“ med de overraskende Ord:

„I Dag er det 7 Aar, siden jeg traadte ind i Frel-

sens Hærs Tjeneste — og det første, jeg har at fortælle, er, at jeg ikke mere arbejder for Hæren.“

Grunden hvorfor han „resignerede fra Hærens Tjeneste er mest den, at jeg for flere Aar har været aldeles modsat til vort nuværende Regimente.“

De Forhaabninger til „vor nuværende Kommandør, Booth Tucker, Generalens Svigersøn og en forhenværende indisk Dommer“, som Harald tidligere har udtalt, er bleven fuldkommen skuffede. Efter Haralds Opfattelse „gaar under hans Ledelse alt ned ad Bakke. Hans Metoder er engelske og aldeles umulige i Amerika, han smigrer og bukker for Pengemændene og Aristokraterne — skønt Hærens Aand skulde være absolut demokratisk. Han har, siden han kom, sendt alle de bedste Officerer — som Oberst Perry — til andre Lande eller behandlet dem saa slet, at de har trukket sig ud af Hæren — og den nationale Stab bestaar derfor mest af Folk, som jeg foragter . . . I lang Tid har jeg udtalt mine Anskuelse aldeles aabenlyst; jeg vidste temmelig godt, at det vilde ende med Forflyttelse; men jeg foretrak selv at komme bort fra Hovedkvarteret.“

Forflyttelsesordren kom da ogsaa ganske rigtigt, lød paa Colorado, hvor Harald skulde være Bestyrer af en ny oprettet „Koloni“, og „paa Faders Fødselsdag forlod Emmy og jeg New York for at rejse derud. Vi havde en rigtig smuk, behagelig og interessant Rejse — rejste i Pullmanns Palads-Sovevogn og spiste i Pullmanns Spisevogne, og da det var første Gang, vi såa de vestlige Stater, gik Tiden jo forholdsvis hurtigt. Efter 30 Timers Kørsel naaede

vi Chicago, og da Emmy var træt, blev vi dér hos nogle Venner. Næste Dag gik det saa videre, til vi efter 30 Timers Kørsel igen standsede ved Bestemmelsesstedet — 2000 engelske Mile fra New York. Frelsens Hærs Koloni ligger paa Prærien — og Prærien ligner grangivelig den jydsk Hede undertagen, at der vokser Græs — brændt tørt og brunt af Solen — i Stedet for Lyng. Ude dér midt paa Heden begyndte Kolonisterne for 18 Maaneder siden, og nu har de en lille Landsby med 25 smaa Huse, Skole, Mejeri og Forstanders Bolig. Vi fik anvist et ganske lille Hus, rigtig pænt, men kun med 2 smaa Værelser. Derind flyttede vi vore 2 Kufferter, fik en Seng, Komfur og Bord og Stol — og i den primitive Maade levede vi for 2 Uger.“

Det hedder i Brevet, at „vi haaber at se vor Familie forøget om 4 eller 5 Maaneder,“ saa det forbavser ikke, at den unge Kone følte sig helt hysterisk nedtrykt af det triste Opholdssted, „saa hun til Tider var aldeles vild. Og jeg saa snart, at hun havde Ret i, at hun ikke kunde holde ud at være der. Alt var saa forskelligt fra New York — ikke et Træ at se, kun udstrakt Hede — men værst af alt, der var slet intet for hende at bestille, og hun vilde være gaaet fra Forstanden af Lediggang. Og da saa vor Næstkommanderende, Chefsekretæren, passerede igennem Kolonien den næste Dag, blev det bestemt, at vi skulde faa en anden Bestilling.“

Men denne nye Bestilling er i enhver Henseende saa ubetydelig, at Harald efter sin Virksomhed i Hærens Tjeneste, kun kan betragte det „som en

Fornærmelse at byde den til mig.“ Det er en Bestyrerplads af en lille Marskandiserforretning, som Hæren ejer i Chicago.

Efter med sin Hustru at være taget til Chicago og have beset Pladsen nærmere, afslaar Harald at overtage den, „og derefter rejste vi tilbage til New York.“ Her modtager han et sidste, afgørende Indtryk af, at de nye Ledende ønsker at blive af med ham, „Chefen tilbød mig en tredje Stilling, som jeg afslog straks, og han antog derefter min Resignation.“

Ikke blot Omskiftelsen i Haralds Syn paa Hærens Ledelse men ogsaa en vis Forandring henimod det borgerlige i hans hele Syn paa Tilværelsen præger hans følgende Udtalelser: „Nu er jeg min egen Mand — og jeg er glad derover. Hidtil kunde jeg ikke tage megen Fornøjelse i at udstyre mit Hjem, som jeg ønskede — Tanken om Forflyttelse kom altid i Vejen. Nu kan og vil jeg faa et endnu bedre Hjem end hidindtil og med Tiden faa min egen Ejendom. Jeg har endnu ikke søgt nogen Plads. Jeg vil søge at faa en god Stilling som Bogholder eller Kontormand, men saasnart vore Møbler er her, og alt er i Orden, saa vil jeg se mig omkring, og jeg haaber, at det ikke skal vare længe, før jeg har en Plads med bedre Løn end hidtil. Jeg har saa godt som intet sparet sammen, men vor „adopterede Søn“ [*tidligere Lejer*], Maskinist Oscar Wilson tjener tilstrækkeligt for os alle, saa det gør ikke saa meget, om det ogsaa tager nogen Tid, før jeg faar Arbejde.

Vi bor nu i Hoboken, omtrent 10 Minutters Gang fra Thingvallas Landingsplads. Vort Hus er ganske

nær ved Hudsonfloden, og en Dampfærge tager os over til 14de Gade i New York eller til den nedre Forretningsby i et Par Minutter. Vi har en glimrende Lejlighed med 4 Værelser, opvarmede Dag og Nat ved Damp. Baade i Køkken og Badeværelse er der altid — Dag og Nat — kogende Vand paa Tap, og i Kælderen er der Damp tørreapparat for Vasketøjet, hvis man ikke kan tørre det i Luften. Trapperne har elektriske Lamper, og alle Værelserne er udstyrede med de allernyeste Bekvemmeligheder. Lejen er lidt mindre, end vi betalte nede i Byen New York — kun 19 Doll. pr. Maaned.“

Et Brev til Søsteren af 23. Februar 1900 genlyder endnu stærkt af Haralds Opgør med Frelsens Hær.

Den Koloni, hvortil Hovedkvarteret havde forsat — eller forvist — ham var „grundet paa en idiotisk Plan,“ fortæller han, „og alle Kolonisterne hader vor Kommandør, fordi han bragte dem dér, tog dem fra gode Stillinger og Hjem i Chicago ved at male for deres Øjne det dejligste Paradis og Slaraffenland. Det er meget svært for dem at fortjene Føden dér, og alle er misfornøjede. Der var omtrent intet for mig at fordrive Tiden med. Jeg var Postmester og Regnskabsfører, men det var jo intet for saa lille en Plads.“

Marskandiserforretningen med gamle Klæder og Møbler, som man derefter vilde have ham til at bestyre i Chicago, laa „ude i et Fattigkvarter. Det er en temmelig god Forretning — det vil sige Hæren tjener gode Penge, da alle Varerne er skænkede

frit, og saa sælger de dem for alt, hvad de kan ud-pine af Fattigfolk. Jeg har altid anset det for Bedrageri og Humbug, og jeg besluttede straks at sige Nej, især da jeg vidste, at de inden ret længe vilde have forflyttet mig til at bestyre et Logishus i Chicago — endnu værre Humbug end vort andet sociale Arbejde . . .“

Harald mener endog, at Hæren i det hele taget „er bragt ned til at være en Humbugs-Velgørenheds-Anstalt,“ og han tror at turde hævde, at baade Kommandøren og hans Hustru „bestræber sig for at vinde de riges Gunst (og Penge), og begge falder de for den mindste Smule Smiger. Saa Hovedkvarteret er deres Hof, og Hoffolkene kan kun klare sig ved at smigre dem, skrabe for dem og prise dem op som Menneskehedens største Velgørere, skønt de alle foragter dem bag deres Ryg. Du kan let forstaa, at jeg passede ind i det Selskab som en Hund i et Spil Kegler, og kun fordi de behøvede mig, og fordi Oberst Perry beskyttede mig, var det mig muligt at blive der saa længe. Saa de var glade ved at blive fri for mig — jeg var for farlig, da jeg jo kendte alle deres finansielle Hemmeligheder — og jeg var glad ved at blive fri for det Slæng. De fleste af vore Officerer her bliver kun i Hæren, fordi de vilde have stor Vanskelighed ved at faa saa gode Pladser udenfor Hæren.“

Efter i nogle Uger at have „levet hos vore Venner her i New York, fik vi igen vort eget Hjem og kunde endelig sætte Foden under eget Bord uden at frygte for „Farvelordre“. Vor gamle Ven, Oscar,

flyttede tilbage til os og har underholdt os, siden vi kom tilbage, saa jeg skylder ham nu omtrent 100 Doll., men han er ligeglad, hvornaar han faar dem igen. Saa forsøgte jeg at faa Plads ved at besvare Avertissementer, men Bogholderfaget er overfyldt, og jeg gik for tre Maaneder uden at finde noget Arbejde og fik kun den Trøst fra andre, at mange udmærkede Bogholdere havde forgæves søgt Arbejde for et eller to Aar! Men sidst i Januar besøgte jeg en gammel Kammerat, en dansk Pige, der for nylig forlod Hæren . . . Hun fortalte mig, at hun fornylig havde faaet en udmærket Plads som Sekretær for Universitetspræsidenten i New York, og var uhyre glad over at have sluppet bort fra Handelslivet. Det var netop, hvad jeg kunde ønske, da jeg hader særlig den amerikanske Handelsverden, og pludseligt stod det for mig, at jeg skulde søge Plads i et Bibliothek. Næste Dag indhentede jeg Oplysninger om saadanne Pladser og fik et Brev fra en Bibliothekar, som jeg kender — en gammel Methodistpræst — og skrev saa en Ansøgning.^a —

Det er et overmaade stort offentligt Bibliothek, ved hvilket der, til Held for Harald, netop er en Vakance den Dag, han taler med Direktøren, og han bliver straks sat til Arbejde. „Jeg arbejder til at begynde med i Katalogdepartementet, hvor en stor Skare Mænd og især Damer arbejder. Mit særlige Arbejde er i Tidsskrift- og Avisafdelingen, og jeg har siden 1ste Februar arbejdet paa at ordne en 10—20,000 gamle Aviser og Tidsskrifter, som en

gammel Mand forærede Bibliotheket. Det er interessant, og jeg synes udmærket derom. Der er en meget stor Stab ansat i Bibliotheket — Mænd fra alle Nationer, bl. a. tre andre Danske . . . Min Løn er kun 30 Doll. pr. Maaned til at begynde med — altsaa Halvdelen af min Løn i Hæren —, men naar jeg har været der nogen Tid, stiger Lønnen højt, og senere bliver den udmærket. Og saa er det en Stilling, som jeg synes om, og hvori jeg kan blive for Resten af mit Liv.“

Hustruen har det „efter Omstændighederne rigtig godt“ — hun „har en stor Puf, fuld af Barneklæder, som hun har syet selv,“ og „Babyen“ ventes sidst i Marts.

I den bevarede Samling Breve fra Harald indtræffer nu Lakunen paa de syv Aar, ikke fordi han ikke har skrevet, men fordi de paagældende Breve er faldne som Ofre for en Oprydningslyst, der kun ved et Tilfælde ikke fik ødelagt ogsaa de ældre Optegnelser.

Resten, fra 1907 til 1913, har faaet Lov til at ligge hen i Fred, og det kan ses af dem, at det heldigvis kun er et Tidsrum af jævn og ensartet Udvikling, som ikke lader sig citatmæssig dokumentere.

De første to Breve i den nye Række — fra henholdsvis Juni og August 1907 — viser, at Harald stadig er ansat paa sit Bibliothek, at han og Konen nu har 3 Børn, som de er glade og lykkelige over, at „for Tiden har jeg min Sommerferie, som jeg tilbringer hjemme, med Udflugter til Skovene eller

til Stranden. Et Par Gange om Ugen gaar jeg og et Par af Børnene til Scarsdale og arbejder i min Have. Jeg er bange for, at jeg maa vente med at bygge, da Bygningspriser for Tiden er næsten vanvittig høje og rimeligvis vil komme ned igen. Alt er vel her.“

Om Frelsens Hær mødes der hverken nu eller senere et eneste Ord. Brevene fra 1909 er væsentlig optagne af Broderen Ottos Død og Begravelse i New York; deres Stemning er ganske stilfærdig, vidt fjernet fra gamle Dages apostoliske Voldsomhed.

Derimod vidner Brevene om en stedse stigende Kærlighed til Amerika, der ligesom danner sig omkring en inderligere og inderligere Følelse for Hjemmet, Hustruen og Børnene.

I Julebrevet 1911 hedder det efter „de bedste Ønsker om en glædelig Jul og et velsignelsesrigt Nytaar“:

„Det er som sædvanlig en ugudeligt lang Tid siden, jeg har skrevet, Grunden er den sædvanlige, at vort Liv her er som altid: stille, roligt og lykkeligt. Ikke noget nyt at berette, bare det gamle, at alt er vel. Vi bor i det samme Hjem, lever paa den gamle Vis, har det i alle Maader godt og er fuldstændig tilfreds med os selv og vore Medmennesker.

Vi har et hyggeligt Hjem, godt møbleret, og med alle mulige Bekvemmeligheder. Huset ligger højt med en dejlig Udsigt over Bronx Park. Nogle faa Minutters Gang i enhver Retning bringer os til Skov eller Park.

Livet herovre er jo forskelligt fra, hvad Du er vant til. Da der ikke findes Tjenestepiger i de almindelige Hjem, saa kan der heller ikke være megen Selskabelighed. Det er for anstrengende og ikke videre morsomt, naar baade Manden og Konen maa forlade Gæsterne for at koge, skære for, dække Bord osv. De lange Afstande og det haarde Arbejde i Forretningstiden gør, at Familjerne sjældent gaar ud om Aftenen. Naar Manden kommer hjem, er Klokken 6. Naar Middagsmaaltidet er omme og Tallerkenerne vaskede, er Klokken 7, og ingen er oplagt til at gaa paa Langfart for at se et Skuespil eller gaa paa Besøg, saa hele Familien gør sig det saa mageligt som muligt, læser eller spiller Kort for et Par Timer og gaar saa i Seng. Det er det Liv, det store Flertal herovre lever. Og naar man er bleven vant dertil, har man slet ikke Lyst til at forandre Programmet.

Vi har nogle ganske faa Familjer, vi omgaas — Familien Lange, der nu bor lige nær ved — Manden og to unge Piger er ansatte i Bibliotheket —, og saa Familien Skovbo — tidligere i Frelsens Hær. Saa har vi tit om Søndagen Besøg af Venner og Bekendte fra den nedre Del af Byen, og af Emmys Søsterbørn.“

Familjens egne Børn „staar alle meget højt i deres Klasser, især Robert, der er den yngste i sin Klasse og altid er Nr. 1 eller 2, uden Spor af Anstrengelse. De er alle sunde og raske og saa livsglade, som tænkes kan, hvad de ogsaa har al mulig Grund til at være.“

I Brev af 3. Decbr. 1912 til en Korrespon-

dent i København udmaler Harald videre, hvorledes hele Familien to Gange om Ugen gaar „til illustrerede Foredrag i den nærmeste Skole, hvor vi hver Mandag i disse Maaneder ser Billeder og hører Beskrivelser af de vestlige Stater og det Liv, der rører sig i de forskellige Klasser. Om Fredagen er der afvekslende Foredrag om sociologiske Anliggender og om de forskellige Landes Musik. De sidste Foredrag ledsages af Pianomusik og Sang. En Fredag Aften havde vi Griegs Sange og Peer Gynt-Suite, og en Snes norske og svenske Folkesange, sunget først paa Originalsproget, saa paa Engelsk.“

Han udtaler overfor Søsteren i Brev af 9. April 1913 sin Glæde over, at de „er saa heldige her i Nabolaget at have en af de nyeste og bedste Skoler, hvor Undervisningen er langt fyldigere og mere moderne end i de ældre Skoler. Foruden de almindelige Fag faar Robert Undervisning i Sløjd og — som særlig kunstnerisk anlagt — i Tegning og Maling. Det har altid været Bestemmelsen, at Robert skulde være Ingeniør, og Tegneskolen har lagt for Dagen en stor Dygtighed og Opfindsomhed — et endnu større Talent, end vi troede, han havde.“

Ved Slutningen af Skoleaaret 1912—1913 havde Harald — i Følge Brev af 20. August 1913 til den københavnske Korrespondent — „den Fornøjelse at se min store Dreng, 13 Aar gammel, bestaa som Nr. et af en Afgangsklasse paa 120 Elever og derved vinde Hædersposten som „salutatorian“ — den Elev, der i Skolens Navn bød Forsamlingen Velkommen ved Afgangsfesten og i sin Tale gav en Oversigt over,

hvad Skolen havde udrettet i det sidste Aar. Jeg ventede, at han skulde bede mig om Hjælp med at skrive Talen, men det gjorde han ikke. Han skrev selv sin Tale, læste den højt for sine Forældre og afleverede den til Skolebestyreren, der antog den uden nogen Forandring. Ved Afgangsfesten var der 500 indbudte Gæster foruden de ældre Klasser i Skolen. Han stod op for den Forsamling uden den mindste Spor af Nervøsitet og talte for godt ti Minutter saa lydt og klart, at det kunde høres over hele Salen. Det kunde jeg ikke have gjort ham efter, da jeg var Dreng, og det gav mig en ny Agtelse for den amerikanske Skole, der lærer Børnene ikke at være bange eller generte . . .“

Det er ingenlunde udadtil gaaet Harald netop, som han havde ønsket det. Ganske vist interesserer hans Sysselsættelse ved Udarbejdelse af Fagkatalogerne paa Bibliotheket ham overordentligt, men hans Løn er ikke bleven forhøjet i de senere Aar udover 90 Dl. maanedlig, og hans Stilling fik ikke den mere selvstændige Karakter, han i høj Grad eftertragtede. Som Fritidsbeskæftigelse har han foretaget et ret storstilet Forsøg paa gennem direkte Tilbud pr. Brev at sælge meget billig dansk Oversættelseslitteratur til dansk-amerikanske Hjem, uden at Resultaterne i alt Fald foreløbig har svaret til Forventningerne. Hans store Arbejde for Velgørenheden indenfor dansk-amerikanske Kredse i Østen giver heller ingenlunde det Udbytte, som hans gode Hjerte kunde ønske det.

Men til Trods for alt er han lige fortrøstnings-

fuld, og hans Begejstring for det amerikanske Samfund, hvori han lever, forbliver urokkelig, selv da ogsaa han — pr. 30. August 1913 — maa erkende, at Amerikanerne „holder ikke af at se Udlændinge i de ledende Pladser.“

„... Om mig selv har jeg kun at fortælle,“ siger han i Brevet af 1913 til Søsteren, „at jeg er sund og rask, livsglad og lykkelig ved Tilværelsen. Jeg har nu været næsten 23 Aar i New York og bliver Aar for Aar mere indtaget i Byen og i Folket.“

Og da hans, tidligere omtalte, Korrespondent i København engang har spurgt ham, hvorfor han nu egentlig, dybere set, er saa begejstret for Amerika, søger han — i Brev af 30. Marts 1913 — at give en mere omfattende Forklaring derpaa:

„Jeg tror, jeg kan bedst besvare det ved at fortælle en lille Historie.

Sidste Efteraar var vi tre Danske, der sad og snakkede sammen i Bibliotheket — Viby, Holgersen og jeg. Viby og jeg har begge været her en Del Aar, begge har Kone og Børn, og begge har stor Vanskelighed ved at forsørge Kone og Børn paa den Gage, vi tjener, suppleret med hvad Ekstraarbejde, vi kan faa fat paa. Holgersen har været her tre Aar; han er en ung Mand paa 25 Aar. Hjemme var han Bog- og Kunsthandler-Medhjælper baade i Danmark og Tyskland, herovre arbejdede han den første Sommer som almindelig Arbejdsmand . . . han har været her for 2½ Aar med lille Løn og ikke videre inspirerende Arbejde, han henter de forlangte Bøger fra Hylderne og sender dem til Læsesalen og sætter dem senere tilbage paa

Plads. Hjemme var han berømt som en af Danmarks bedste Athleter, og sidste Aar sendte hans gamle Kammerater derhjemme Bud efter ham [*i Anledning af et stort Sportsstævne*].

Vi tre sad altsaa og snakkede — og saa faldt Taleren paa vor Forkærlighed for Amerika. Saa sagde Holgersen: „Kan nogen af Jer forklare mig, hvorfor vi er saa begejstrede for dette Land, som vi aldrig har været begejstrede for noget andet Land i Verden? Vi slider som Heste for en lille Løn, kender saa at sige ikke til den Selskabelighed og alle de Adspredelser, som Danmark bød os, og baade i økonomisk og social Henseende vilde vi staa højere i Danmark. Og dog — jeg vidste ikke, hvor uhyre højt jeg elskede Amerika, indtil den Dag, jeg forlod København paa Hjemreisen [*fra sin Ferietur*]. Hjemme blev jeg feteret som en Prins. Mine gamle Kammerater gjorde uhyre Stads af mig under hele mit Ophold; min gamle Fader og Moder gjorde alt, der var muligt, for at gøre Ferien saa behagelig som muligt, og alle Slægtninge og gamle Venner, hver gjorde sit, saa der var ikke en Dag, hvor der ikke blev gjort Stads af mig. Det var sandelig en Forandring fra det stadige Arbejde herovre. Men alligevel — da jeg stod paa „United States“ og viftede Farvel til Fader og Moder og alle Vennerne, saa fandt jeg det umuligt at føle videre Vemod over Afskeden. I Stedet derfor jublede det inden i mig: Hurra, nu gaar det hjemad!

Jeg har rejst meget omkring i Europa til forskellige Sportsstævner, og jeg har arbejdet i mit Fag i

Tyskland for et Par Aar. Jeg er bleven godt behandlet overalt — men disse Lande stod dog altid for mig som Udlandet. Naar jeg efter mine Ferier kom tilbage til Tyskland, jublede jeg aldrig: Nu gaar det hjemad. Hvorfor var jeg da nu saa begejstret ved at forlade et kærligt, hyggeligt Hjem, kærlige Forældre og gode Venner for at komme tilbage til det daglige Slid og Slæb i New York? Det er mig umuligt at give nogen gyldig Grund for denne Kærlighed og Begejstring. Kan I?”

Nei, paa en Maade kunde vi ikke. Vi fandt det umuligt at analysere Begejstringen. Det store mægtige Land, den vidunderlige By, de store Foretagender omkring os, osv. osv. — alt det kan til Nød hjælpe til at forklare Sagen. Men der er dog noget dybere end det i vor Kærlighed for Amerika.

Den samme uforklarlige Begejstring over et fremmed Land kan De finde beskrevet i Rudyard Kiplings Digte fra Boerkrigen. Som f. Eks. i „Return“:

Peace is declared, and I return
to Hackneystadt, but not the same;
Things have transpired which made me learn
the size and meaning of the game.
I did no more than others did,
I don't know where the change began;
I started as an average kid,
I finished as a thinking man.

Before my gaping mouth could speak
I heard it in my comrade's tone;
I saw it in my neighbours cheek
before I felt it flush my own.

And last it come to me — not pride,
nor yet conceit, but on the whole
(if such a term may be applied)
the making of a blooming soul.

[*The Return (Hjemkomsten)* findes i Kiplings Samling Digte : „*The Five Nations*“. Det bestaar af 7 Vers, med Omkvæd efter første og sidste. Her er citeret de to første Vers uden Omkvædet. Det er korrekt gengivet, undtagen for saa vidt Kiplings Stavemaade (bortapostroferede Begyndelses h'er og Slutnings g'er) ikke er bibeholdt, og i sidste Linje making skrevet for Kiplings makin's. Det lyder i ordret Oversættelse:

Der er erklæret Fred, og jeg vender hjem,
til Slidekøbing, men ikke som den samme Mand, som før;
Der er kommet Ting frem, som har faaet mig til at lære
Spillet's Størrelse og Meningen med det.
Jeg gjorde ikke mer end andre gjorde,
jeg véd ikke, hvor Forandringen begyndte;
jeg drog ud som en almindelig Flodeskæg,
jeg endte som et tænkende Menneske.

Før min maabende Mund kunde tale
hørte jeg det i min Kammerats Tone;
jeg såa det paa min Sidemands Kind
før jeg følte min egen rødme derved.
Og til sidst kom det til mig — ikke Stolthed,
og heller ikke Hovmod; men, i det hele taget,
(hvis man kan bruge et saadant Udtryk)
var det s'gu vist Stoffet til en Sjæl.]

Lige fra den Dag, jeg landede, har jeg fundet mig tilfreds herovre. Jeg var de første 10 Maaneder en Slags Opvasker hos en dansk Restauratør. Løn 6 Doll. om Maaneden, Arbejdstid: fast 7—8, ekstra (uden Betaling) saa tit det var nødvendigt, Part af

Natten eller hele Natten. Jeg har arbejdet i den Plads fra 7 Morgen til 5 næste Morgen — og er saa bleven skældt ud, fordi jeg ikke var paa min Post paa Slaget 7, to Timer senere. Sov i Seng med en anden i et Sovekammer, hvor vi var 7 i samme Kammer om Natten — og to af Natholdet sov i samme Senge om Dagen. Der var fuldt op af Utøj. Og alligevel var jeg sjæleglad ved Tilværelsen, noget jeg ikke var hjemme i Danmark under langt bedre Forhold. Saa var jeg for to Aar Karl paa et Landsted med 10—18 Doll. om Maaneden. Haardt Arbejde. Men jeg var sjæleglad ved Tilværelsen.

Nu maa jeg sige, at mit Tilfælde ikke er typisk. Jeg brød mig ikke om Penge, det var mig ligegyldigt, hvad min Løn var. Jeg var ikke det mindste interesseret i Fornøjelser eller i Kvindekønnet. Tilstrækkeligt at bestille, tilstrækkeligt at spise, og noget at læse i eller skrive — det var alt, hvad jeg brød mig om. Ellers var alle mine Interesser, fra før jeg ankom til Amerika, aldeles optaget af Frelsens Hær. Jeg levede udelukkende i mit daglige Arbejde og i Hæren. Jeg lagde ikke videre Mærke til mine Omgivelser og interesserede mig ikke meget for Landet eller dets Politik. Først efter at jeg havde tabt min dybe Interesse for Hæren, begyndte jeg at tage større Interesse i Livet omkring mig. Saa det siger ikke saa meget, at jeg hele Tiden var tilfreds med Tilværelsen, for det tog saa usigeligt lidt til at tilfredsstille mig. Og dog havde Danmark ikke kunnet stille mig tilfreds . .

Noget der gør, at de fleste straks føler sig hjemme

herovre, er det, at de behandles som ligestillede, lige meget hvad Stilling, Folk indtager. Jeg havde mine danske Adelsnykker, var uhyre ærekær og stolt — og hverken som Opvasker eller som Avlskarl blev min Stolthed krænket ved Uforskammetheder fra Arbejdsgiverens eller andres Side. Tænk, hvad det vil sige at arbejde som en Polak og dog blive behandlet som en Gentleman! Som f. Eks. paa Landet: naar Herskabet havde læst Dagens Avis, blev den lagt ud i Køkkenet, saa jeg kunde læse den. Mit Værelse var ved Siden af Herskabets, Herren og Fruen til den ene Side, Frøkenen og Bedstemoderen til den anden Side, Gæsteværelset ligeoverfor mit. Fruen gjorde mit Værelse i Stand. Ejeren sagde aldrig: Pløj i Dag, eller saa i Dag, men: Tror Du ikke, det er godt Pløjevejr i Dag, eller hvordan mener Du, Vejret er for Saaning? Det mente akkurat det samme, men tænk, hvor forskelligt det lyder for en dannet Arbejdsmand . . .

Sidste Sommer tilbragte jeg som Gæst hos en tidligere jydsk Købmand, der er Gartner paa et Landsted paa Long Island. Der var en dansk Højskolelærer som Gartnerkarl. Ejeren var en hovedrig Sagfører, og Huset ligger lige ud imod Stranden, med aldeles henrivende Badning. Der var Badehus med 8 Værelser. Naar det var Højvande om Søndagen, eller efter Arbejdstid om Aftenen, saa tog Gartnerkarlen sit Badetøj og gik over, hvor Ejeren og hans Gæster badede, og han vilde blive lige saa høfligt og pænt behandlet baade af Fruen og Frøkenen og Gæsterne, som om han var en af Husets Gæster. Tænk Dem, om en Polak paa et Landsted

i Danmark kom ned og svømmede med Husets Frue og Gæster.

Det er selvfølgelig kun i Begyndelsen, at denne Ligestillethed begejstrer. Men senere hen, naar man er blevet kendt med Forholdene, saa er der hver Dag noget nyt at beundre. Det tager Tid at forstaa Amerikas Lovgivning og Retsforhold, men har man først fattet Kærnen i Forholdene, saa synes begge aldeles vidunderlige. Saa er der Skolevæsenet, som de fleste Indvandrere først bliver bekendt med gennem deres Børn. Det vidunderlige Lighedsprincip, der er Grundlag for hele Skolevæsenet — at Latrinskuskens Børn skal have samme Skoleuddannelse som Grossererens Børn — har saa gennemgribende Følger, at man ikke kan undlade at blive begejstret derover . . . Noget andet, der hjælper til Begejstringen er den store Magt, som hver eneste Borger har. Da alle Embedsmænd direkte eller indirekte er afhængige af Valgene, saa maa de nødvendigvis sørge for at staa sig godt med Vælgerne. Især i de store Byer, hvor det er dem umuligt at vide, om en Vælger har nogen Indflydelse paa andre eller ej, er det nødvendigt at tage Hensyn til enhver. Det er ikke, fordi de af Naturen er høfligere eller hæderligere end danske Embedsmænd, men simpelthen for at kunne sikre sig sit Embede, at alle de offentlige Kontorer er saa høflige og tjenstvillige mod enhver, der søger deres Hjælp eller ønsker at klage over et eller andet. Enhver Klage vil blive undersøgt og om muligt taget til Følge. Enhver bosiddende Mand — Latrinskusk eller Etatsraad — har derfor i sin Magt at raade Bod paa, hvad der er galt, ved at klage der-

over paa rette Sted. Har man først fundet, at man ejer denne uhyre Magt, saa bliver man stolt og begejstret over sin Stilling som amerikansk Borger.

Det er altsaa titusinde forskellige Aarsager, der hver til sin Tid og sit Sted hjælper til, at den indvandrede føler sig hjemme her, føler sig tilfreds med sine Forhold, og tilsidst fyldes af en usigelig Stolthed over at være en af de Mænd, hvis Stemmeret afgør, hvorledes hans By, hans Stat og Fællesregeringens Anliggender skal styres. Økonomisk set kan han gerne være en Stodder, socialt kan han gerne være rent tilsidesat — alligevel er der den samme Begejstring og samme Stolthed.

Men et Menneske skulde ikke gerne komme her over, hvis han er tilfreds med det gamle Land, og det gamle Land er tilfreds med ham. I saa Tilfælde vil de første Aars Polakarbejde og Polakliv være ham modbydeligt, og han vil rimeligvis aldrig blive tilfreds med nogetsomhelst i Amerika.“

Som et Eksempel paa en udvandret Dansker, der ikke — i hvert Fald endnu ikke — er naaet til at blive tilfreds med Amerika, anfører Harald i sit sidste Brev — af 20. August 1913 — en yngre, litterært dannet Mand, der i New York for nylig har opnaaet en lignende, om end mere underordnet, Beskæftigelse som Haralds. Han „kommer tit ud til mig, han kan ikke blive tilfreds med nogetsomhelst herovre. Alt er pinegalt. Forleden Søndag var han med ude i den nærliggende Skov, der var fuld af velklædte Arbejdere, der stille laa og drev i Græsset, mens de ventede paa, at den offentlige Koncert skulde begynde. Danskeren var yderst forbavset

over, at disse tusinder af unge Arbejdere var saa rolige — i Danmark vilde de alle drikke Øl, synge, gøre Spektakel, slaas — kort sagt vise, at der var Liv i dem. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at Folkene ikke syntes at have nogen Længsel efter at drikke, og at de alle syntes tilfredse med Tilværelsen. Saa eksploderede han. Det var jo netop det gale, — de ikke blot syntes tilfredse, men de Kraftidioter var tilfredse med haardt Arbejde og en dødsstille Tilværelse i deres lille Værelse eller lille Lejlighed. De har glemt hele Livslysten og Lystigheden. De synger aldrig, drikker ikke, slaas ikke — det er jo ingen Tilværelse.“ —

Harald har — af principielle Grunde — ikke lært sine Børn Dansk; der er nok for dem som Amerikanere at lære. Hans tyskfødte Hustru forstaar vel noget af Sproget, men behersker det ikke. I Hjemmet tales altid Engelsk.

Interessen for Danmark indenfor Familjen er hans og hans alene. Den holdes vedlige af Korrespondancen med Moder og Søskende hjemme, af det stadige Samkvem med Danskfødte i New York og gennem de danske Blade og Bøger, som han, væsentligt paa Bibliotheket, har Adgang til at læse.

Der er noget ud over det blot tilbageskuende i de Ord, han skriver i Brev af 3. Juni 1913: „Jeg var som ung Fyr bedrøvet over, at jeg havde lært at se Skyggesiderne ved Livet i Danmark. Jeg vilde gerne se alt det vidunderligt skønne, der findes derhjemme — men naar jeg beundrede et eller andet, saa kom der stadig for mine Øjne den eller den

skjulte Skavank. Jeg misundte mine Skolekammerater, der ikke havde lært at læse „Socialdemokraten“. Og dog var jeg glad ved, at jeg ikke var saa uvidende om det virkelige Liv, som de var.“

Og han fortsætter da ogsaa:

„Maaske mit Syn paa Danmark var altfor ensidigt. Maaske. Men jeg synes, at hver Samfundsskildring hjemmefra bekræfter mit Syn . . . Det Indtryk, jeg faar af danske Samfundsskildringer, er, at der er mange Mennesker i Danmark, der aldrig har haft nogen Chance. De var i Fødslen „damned into the world“ [*komne forbandede til Verden*]. Jack London giver det samme Billede af East End i London. Men jeg tror ikke, nogen har sagt det om Amerika. Vi søger at give ethvert Barn samme Chance til at naa Toppen. Vi véd, at de fleste ikke naar saa højt — de fleste vil af en eller anden Grund tabe i Kampen, men det er ikke fordi, de ikke havde ens Chancer med de andre.“

I denne „Chancens“ lysende Tinde kulminerer Billedet af Amerika for Haralds idealistiske Syn. —